Pomurski VESTNIK

MURSKA SOBOTA, 28. NOVEMBRA 1963
Leto XV. — Štev. 47 Cena 20 din

IZ VSEBINE:

△ Dan republike
△ AVNOJ — 29. novembra 1943
△ Tragična smrt predsednika ZDA (str. 3)
△ Proizvajalci - upravljalci (str. 4—5)
△ Spomini na dogodke 29. novembra 1943 (str. 6—8)
△ Aktualnosti, prispevki dopisnikov (str. 9—11)
△ Čestitke delovnih kolektivov (str. 12—13)
△ Šport, pozdravi fantov-vojakov (str. 14—15)
△ Zanimivosti (str. 16)

DAN REPUBLIKE

NARODNO-OSVOBODILNI ODBORI, *ki so se dotlej snovali na osvobojenem ozemlju, so se začeli ustanavljati tudi na polosvobojenem in celo na okupiranem ozemlju, ker je ta nova klica narodne oblasti postajala med ljudstvom vse bolj popularna in jo je ljudstvo sprejemalo z vse večjim zaupanjem. Medtem, ko so se narodno-osvobodilni odbori v začetku ustanavljali bolj kot pomožni organi partizanskih odredov za vodstvo osvobodilne borbe, se v času formiranja Narodno-osvobodilne vojske ti odbori spreminjajo v edino in pravo narodno oblast.*

(Tito v referatu na II. zasedanju AVNOJ)

DANAŠNJA JUGOSLAVIJA JE NOVA JUGOSLAVIJA, *zrasla iz krvi in kosti sto tisočev svojih najboljših sinov. Danes je druga Jugoslavija, ki je dozorela v srcu vsakega državljana te države in ki vestno bedi nad svojimi pravicami in svojimi brati. Takšno Jugoslavijo ljubijo vsi njeni narodi. Niti enega našega naroda ni, ki ne bi želel biti v tej skupnosti, ker je to skupnost bratstva, tistega bratstva, ki je skovano v tej veličastni borbi.*

(Tito v govoru ob osvoboditvi Ljubljane)

TA NAŠ ZAKON O IZROČITVI TOVARN, PODJETIJ ITD. V UPRAVLJANJE DELOVNIM KOLEKTIVOM *je logična posledica razvoja socialistične graditve naše države, je dosledno nadaljevanje v vrsti ukrepov, ki jih izvaja naša ljudska oblast na svoji nezadržni poti v socializem. Pogoji za to so deloma že dozoreli. Naši delovni kolektivi dokazujejo vsak dan svojo zrelost, svojo visoko zavest, ki jo izražajo s svojimi junaškimi napori pri izvrševanju planskih nalog.*

(Tito v razpravi o zakonu o upravljanju podjetij po delovnih kolektivih)

NAJBOLJ BISTVENA ZNAČILNOST SOCIALISTIČNEGA RAZVOJA V NAŠI DRŽAVI JE DRUŽBENO UPRAVLJANJE, *ki temelji na najširši demokraciji, na sodelovanju ali pravici do sodelovanja vseh državljanov, da sami ali pa po svojih predstavnikih upravljajo vse posle socialistične skupnosti. To samoupravljanje dobiva postopoma bolj in bolj obliko socialistične demokracije, zlasti v izpopolnjevanju komunalnega sistema in družbenega upravljanja nasploh.*

(Tito na VII. kongresu ZK Jugoslavije)

ŠTEVILNIH VPRAŠANJ IZ NAŠEGA VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA *tudi ustava ni mogla do potankosti zajeti. Še več, vseh teh vprašanj ne bo do mogli zaobseči niti naši zakoni in drugi predpisi, toda z njimi se je v procesu našega družbenega razvoja treba nenehno ukvarjati, v vsakdanji praksi jih mora obseči naša socialistična zavest, katero nam diktirajo interesi naše skupnosti, katero nam nalaga skrb za enotnost te skupnosti in za njeno nenehno krepitev, skrb za človeka, proizvajalca, skrb za posameznika, državljana, skrb za delovne kolektive.*

(Tito v razpravi o novi ustavi)

Vsem delovnim ljudem Pomurja — čestitke ob 29. novembru — prazniku republike!

V TOVARNI DEŽNIKOV IN PLETENIN ZA DAN REPUBLIKE:

Izpolnjen letni plan

V tovarni dežnikov in pletenin v Lendavi bodo prijetno praznovali Dan republike. V petek so namreč izpolnili letni plan.

Predelali so 16 ton volne in izdelali 226 tisoč komadov dežnikov, prav toliko kakor so predvidevali v planu za leto 1963. Tudi finančni plan proizvodnje je dosežen. Realizacija v petek je znašala okrog 740 milijonov dinarjev.

V delovnem kolektivu, ki je prvi v lendavski občini dosegel predvidevanja letošnjega plana pravijo, da so uspehi v proizvodnji rezultat povečane delovne storilnosti, reorganizacije dela in boljših delovnih pogojev. Kolektiv je iz lastnih sredstev samo v letošnjem letu namenil okrog 40 milijonov dinarjev za izboljšanje delovnih pogojev. Ob tem, ko se pripravljajo na proslavo Dneva republike pa že mislijo na naloge, ki jih bodo opravili v prihodnjem letu. Povečali bodo proizvodnjo dežnikov na 280 tisoč komadov, predelali bodo isto količino volne in znatno bodo izboljšali kvaliteto svojih proizvodov. Vrednost celotne proizvodnje v naslednjem letu se bo povzpela na 820 milijonov dinarjev. Letošnji uspehi so porok, da bo delovni kolektiv tudi leta 1964 realiziral zastavljene naloge.

Danes praznuje delovni kolektiv kar četvorni praznik: Končali so z adaptiranjem vseh delovnih prostorov, pred nekaj dnevi so izpolnili plan, praznujejo pa tudi 20-letnico AVNOJ in Dan republike.

VČERAJ, PRED PRAZNIKOM REPUBLIKE V MAČKOVCIH

ODPRTA NOVA RAZDELILNA POSTAJA

Včeraj je bila v Mačkovcih z manjšo slovestnostjo svečano odprta nova razdelilna postaja. Postaja je pred tem že en teden poskusno delovala.

Nova razdelilna postaja v Mačkovcih je ogromnega pomena za celotni Gorički predel in tudi za samo Mursko Soboto. Iz postaje gredo trije posebni daljnovodi in sicer en za Hodoš, drugi za Rogašovce in tretji za Puconce. To omogoča, da bo napetost večja kot doslej, ko so se v mnogih krajih pritoževali, da imajo slabo napetost. Tudi od M. Sobote do Mačkovec je bil zgrajen nov 35 KV daljnovod. Novo razdelilno postajo so v Mačkovcih začeli graditi že pred tremi leti. S slovesnostjo ob otvoritvi je kolektiv Elektro Maribor okolica, obrat Murska Sobota skupaj z delavci, ki so delali pri gradnji postaje in daljnovodov proslavil tudi Dan republike.

PROSLAVE IN PRIREDITVE PO VSEM POMURJU

V okviru praznovanja Dneva republike bodo v Pomurju številne proslave. V SOBOŠKI OBČINI: V Murski Soboti bo 28. novembra v kino dvorani svečana akademija s kulturnim programom v katerem bodo sodelovali recitatorji, pevski zbor, orkester glasbene šole in drugi. Dne 26. nov. pa je bila v domu IVD Partizan telovadna akademija. Proslave bodo tudi v mnogih krajih soboške občine, prav tako v delovnih kolektivih. V Rogašovcih bodo v okviru praznovanja Dneva republike odprli nov most čez Ledavo.

V RADGONSKI OBČINI: so že v sredo odprli v okviru praznovanja novo delikatesno prodajalno, v nedeljo pa so v Radgoni gostovali Celjani z Borovimi Raztrganci. Včeraj dopoldne je bila svečana seja občinske skupščine, v četrtek pa bo zvečer kresovanje na gradu. Ob 19. uri bo v dvorani svečana akademija na kateri bodo sodelovali mladi radgonski pevci, gasilski oktet, učiteljski pevski zbor, recitatorji, folklorna skupina JLA, baletna skupina osnovne šole in drugi. Proslave bodo tudi v mnogih večjih krajih radgonske občine.

V LJUTOMERSKI OBČINI: dne 28. novembra bo ob 13. uri zborovanje na Glavnem trgu v Ljutomeru. muzej NOV je pripravil posebno razstavo ob 60-letnici Murskega Sokola, na predvečer Dneva republike pa bo v domu TVD Partizan telovadna akademija. Mladina bo organizirala zvečer pred praznikom tudi kresovanje. Proslave bodo v vseh večjih centrih.

V LENDAVSKI OBČINI je bila včeraj svečana seja občinske skupščine, izvršnega odbora SZDL, sindikalnega sveta in občinskega mladinskega vodstva. Na seji je govoril zvezni poslanec Miro Zupančič. Danes zvečer bo v novi dvorani Nafte svečana akademija, na Dan republike pa bo lendavska dežnikarna slovesno tiljstva.

ZASTAVE, PRAPORI, RAZIGRANOST, VESELJE, PONOS IN ZAVEST — 29. NOVEMBRU IN REPUBLIKI V POZDRAV

AVNOJ — 29. novembra 1943

To zborovanje je nenavadno že po svoji zunanji podobi. Med navzočimi delegati vidiš sive glave in golobrade mladeniče, delavce in navadne borce, duhovnike — pravoslavne, katoliške in muslimanske, žene ogrnjene v preprosto kmečko ruto in intelektualke. Večina delegatov je v uniformah in z revolverjem ob pasu, vendar pa so med njimi tako rekoč tudi civilisti: vidiš lahko črnogorsko čepico, bosensko šubaro, tu po tam fes ali delavsko čepico. Toda zborovanje je bolj nenavadno po tem, kjer in zaradi česa se je sestalo. To ozemlje je uradno sestavni del tako imenovane Neodvisne države Hrvatske, ki je spet del tako imenovane Hitlerjeve »neosvojljive evropske trdnjave«. To zborovanje pa predstavlja narode, ki so se z orožjem v roki dvignili proti fašističnemu »novemu redu« — uprli se prav v tej trdnjavi — ustvarili svojo vojsko in jo v glavnem oborožili z orožjem, ki so ga bili odvzeli sovražnikom, čez nekaj trenutkov bo moralo to zborovanje sprejeti sklepe, ki ne samo da negirajo to žalostno neodvisno državo in ta »novi red«, temveč s svojim svobodoljubnim bistvom pomenijo novo stran v razvoju odnosov med človekom in človekom, narodom in narodom . . .

Titov referat je trajal približno eno uro; bil je preprost, jasen in jedrnat, brez sleherne odveč besede. Tito ga je bral mirno, malo je pridvignil glas samo na tistih mestih, ko je govoril o izdajalcih, ki so se ne samo v usodnih dneh naše zgodovine izdajali svojo deželo, temveč so poskušali zavezniško javnost prevarati in predstavljati boj narodnoosvobodilnega gibanja in njegove vojske za svoj boj. Delegati so Tita pogosto prekinjali s ploskanjem in vzkliki, na enem mestu pa se je utrgal pravi hudournik srda, ogorčenja in negodovanja. Bilo je ob Titovih besedah — da so bile narodom Jugoslavije potrebne velikanske žrtve, da bi prepričali svetovno javnost, da je kri, prelita v Jugoslaviji, njihova kri, ne pa kri tistih izdajalcev, katerih poglavarji uživajo gostoljubje v zavezniških deželah. . .

RODOLJUB ČOLAKOVIĆ

S plenuma okrajnega sindikalnega sveta, v petek v Lendavi (foto K. Sukič)

OSS MARIBOR O PRIPRAVAH ZA PREHOD K 42-URNEMU DELOVNEMU TEDNU

RECEPTOV NI!

Dosedanje razprave o postopnem prehodu na 42-urni delovni tednik so bile v gospodarskih organizacijah pretežno na pobudo sindikalnih podružnic, medtem ko usmeritev strokovnih kolegijev, ustreznih komisij in organov delavskega samoupravljanja k tej aktualni nalogi ni bila doslej dovolj učinkovita so med drugim ugotovili preteklo soboto na peti in obenem zadnji seji sedanjega plenuma OSS Maribor v Lendavi.

Na plenumu so zlasti poudarili potrebbo po skupnih in dobro pripravljenih razpravah v delovnih kolektivih, te razprave naj bi temeljile na skrbno pripravljenih analizah in dokumentaciji. Receptov za uvedbo skrajšanega delovnega časa namreč ni; pri tem je potrebno upoštevati posebnosti znotraj vsakega podjetja in jih tudi ustvarjalno povezati z možnostmi. Važno je tudi, da skrajšanje delovnega časa ne bo uresničevano zgolj na osnovi predvidevanj o povečanju delovne storilnosti, marveč je potrebno odkrivati in upoštevati predvsem notranje rezerve za napredek proizvodnje in izkoriščanje obstoječih proizvodnih zmogljivosti.

Pri postopnem uveljavljanju skrajšanega delovnega časa gre naposled tudi za uresničevanje pomembnega ustavnega določila. Iz tega pa tudi izhajajo primarne naloge družbenih činiteljev v podjetjih.

V razpravi o stanovanjski izgradnji, ki je bila druga točka na dnevnem redu tega zasedanja, je bilo v osnovnih črtah povedano: pri nas sicer mnogo gradimo, vendar pa še vedno ne toliko, kot to zahtevajo potrebe na tržišču. Že dosedanje izkušnje pri stanovanjski izgradnji namreč kažejo, da ne gre pri tem uveljavljati niti ene niti druge skrajnosti: graditi za vsako ceno draga ali pa tudi izredno cenena stanovanja. Često se še vedno zgodi, da gradimo predraga stanovanja, ki pomenijo znaten razkorak z našimi realnimi možnostmi, pa tudi preveč cenena stanovanja, ki zopet ne bodo prenesla povečanih zahtev stanovalcev v prihodnosti. Potrebno bo tudi bolj uskladiti regionalno in urbanistično planiranje. V večjih središčih, kot sta na pr. Maribor in Murska Sobota, naj bi prišlo tudi do pristnejšega sodelovanja med gradbeno operativo in projektantskimi organizacijami. Toda ne v smislu fizičnega združevanja podjetij, marveč predvsem zaradi poslovnega sodelovanja z namenom, da bi tudi na področju stanovanjske izgradnje odločneje krenili naprej — k njeni večji ekonomizaciji in učinkovitejšemu usklajevanju realnih možnosti in še vedno rastočih potreb na tem področju standarda.

Zanimiva je bila tudi razprava o možnostih za uvedbo ekonomične in regresivne stanarine, ki bi je bilo potrebno ob ustreznih ukrepih uveljaviti postopno, saj je po splošni oceni to že nujen gospodarski in družbeni ukrep, če hočemo tudi na področju vzdrževanja stanovanjskega sklada doseči večjo gospodarnost in ustvariti več namenskih sredstev za reprodukcijo stanovanj. V zvezi s tem vprašanjem so se zavzeli tudi za spremenjeno organizacijo upravljanja stanovanjskih hiš. Novi mehanizem v okviru komune ali mesta naj bi zagotovil redno vzdrževanje stanovanjskih hiš, dalje bi tudi opravljal upravne in finančne posle za hišne svete, nadzoroval bi njihovo delovanje itd.

Udeleženci tokratne plenarne seje Okrajnega sindikalnega sveta Maribor so si ogledali v Lendavi novo nastajajočo petrokemično industrijo Proizvodnje nafte ter Tovarno dežnikov in pletenin.

NOV USPEH PROIZVODNJE NAFTE V LENDAVI

»Janez-600« v Lendavi

V soboto dopoldne je podjetje Proizvodnja nafte v Lendavi prikazalo demonstracije z novo kompletno vrtalno garnituro »Janez-600«. Ta garnitura vsebuje vrtalno garnituro, stolp, in dve črpalki s pogonom. Prikazane so bile tri garniture, ki so med prisotnimi strokovnjaki vzbudile precejšnje zanimanje in laskava priznanja. Posebnost teh izdelkov je vsekakor ta, da so izdelani izključno iz delov, ki jih je proizvedla jugoslovanska industrija in rezervni deli torej ne bodo problem. Doslej je izdelanih že 10 takšnih garnitur. Pred leti je s proizvodnjo začel Geološki zavod SR Slovenije, potem pa je proizvodnjo prevzela Proizvodnja nafte v Lendavi.

Posebnost novih vrtalnih garnitur je vsekakor njihova univerzalnost saj se lahko uporabljajo za vrtanja do globine 700 metrov. Dve vrtalni glavi pa omogočata tem napravam veliko koristnost tudi v vrtanju studencev. Cena kompletni vrtalni garnituri je 13 milijonov, odlične tehnične lastnosti in zelo kratek rok dobave (6 mesecev od prejema naročila) so pritegnili pozornost jugoslovanske naftne industrije in drugih. Pet od desetih garnitur je že prodanih in sicer 2 v Alžirijo in 3 v Etiopijo.

Konstruktor vrtalne garniture »Janez-600« je Ciril ing. Lukman, zaposlen v konstrukcijskem oddelku Proizvodnje nafte v Lendavi.

Nova kompletna vrtalna garnitura je velika pridobitev, saj predstavlja konec uvoza tovrstnih vrtalnih strojev iz inozemstva, po svojih tehničnih sposobnostih pa ne zaostaja za podobnimi uvoženimi stroji.

Vrtalni stroj »Janez 600« (foto K. Sukič)

Delegati in gostje na konferenci v Ljutomeru

Štipendije kot posojila

Sredi novembra je imela sejo občinska štipendijska komisija v M. Soboti. Obravnavala je štipendiranje v gospodarskih organizacijah in zavodih.

Po poročilih, ki jih je zbrala, štipendira 22 gospodarskih organizacij in zavodov 164 štipendistov. Večji del štipendistov študira na univerzi, nekaj pa tudi na višjih ali srednjih šolah. Štipendisti prejemajo štipendije v znesku od 8.000 do 15.000 dinarjev mesečno. Največ študentov štipendira Zdravstveni dom (41), od podjetij pa KIK »Pomurka« (29). 36 študentov in dijakov prejema štipendije tudi od okrajne skupščine Maribor. To so štipendisti, ki jim je podelil štipendije še Okrajni ljudski odbor Murska Sobota pred pripojitvijo. Skupno s štipendijami, ki jih daje obč. štip. komisija, prejema potemtakem štipendije 344 študentov-dijakov v višini 2,481.000 din mesečno.

Občinska štipendijska komisija je obravnavala na koncu še nekatere prošnje za podelitev in povišanje štipendij in naročila pristojnim organom uprave naj pripravijo pravilnik, na podlagi katerega bi postopoma, vsekakor pa že v prihodnjem letu prešli na štipendiranje v obliki posojil. Komisija je menila, da bo tak način štipendiranja vzpodbudnejši za študij, ugodnejši za prosto izbiro poklica, odgovornejši v izpolnjevanju dolžnosti in vsekakor pomemben za zagotovitev stalnega pritoka sredstev tudi v prihodnosti. Komisija je tudi ugotovila, da je relativno visok odstotek študentov, ki po končanem študiju niso pripravljeni izpolnjevati svojih pogodbenih obveznosti, zato nastajajo težave v izvajanju kadrovske politike, ki jo s štipendiranjem vodijo dajalci štipendij.

NOV ODDELEK V RADENSKEM ZDRAVILIŠČU

V radenskem zdravilišču so pred kratkim ustanovili takozvani razvojni oddelek, ki bo proučeval predvsem domači in inozemski trg, reklamo in podobno.

S konference občinske mladinske organizacije v Ljutomeru:

Uveljavljanje v proizvodnji in izobraževanje

V nedeljo je bila v Ljutomeru konferenca občinske mladinske organizacije. Poleg 70 delegatov iz vseh aktivov ZMS so se konference udeležili tudi sekretar ObK ZKS Ljutomer Maks Rojs, predsednik OK ZMS Maribor Janez Kučan, predstavniki družbeno-političnih organizacij v občini in predstavniki občinskih komitejev ZMS iz Gornje Radgone, Lendave in Murske Sobote.

Delegati na konferenci so bili že predhodno seznanjeni s poročilom o delu mladine v obdobju med dvema konferencama, zato so takoj po referatu predsednika občinskega komiteja ZMS, živahno posegli v razpravo. Mladi so govorili predvsem o pripravah na prehod na 42-urni tednik in poudarili, da je poleg notranjih rezerv, ki jih bo ob tem potrebno kar najbolje izkoristiti, nujno povečati tudi produktivnost. Dejali so, da morajo biti v teh prizadevanjih mladi prvi. Ko so govorili o statutih, so ugotovili, da je zelo malo komisij za pripravo osnutkov, v katerih bi bili zastopani mladi ljudje. Bili so tudi mnenja, da so delovni kolektivi in člani krajevnih skupnosti neupravičeno prepustili skrb za statute samo komisijam, medtem ko se pa ostali proizvajalci in občani v dovoljni meri ne angažirajo pri tej nalogi.

V občini Ljutomer je še vedno precejšnje število mladih brez kvalifikacij, ni pa tudi malo takšnih, ki ne morejo dobiti zaposlitve. Prav zaradi tega so se zavzeli za organizacijo različnih oblik izobraževanja, splošnega in strokovnega, kar bi vsekakor vplivalo na zmanjšanje števila nezaposlenih na eni strani in na povečanje storilnosti mladih delavcev na drugi strani.

Posebno pozornost je konferenca posvetila tudi problemom, ki jih srečujejo mladi pri svojem delu na vasi. Tu je še vedno čutiti precejšnje pomanjkanje prostorov in sposobnega vodstvenega kadra. V prihodnje bo potrebno zagotoviti za delo mladine na vasi osnovne pogoje, da bi lahko smeleje razvijali klubsko življenje, z delom v različnih oblikah na tem področju in ob sodelovanju vseh organizacij in društev na vasi, pa bi se uspešneje kot doslej vključevali tudi v reševanje nalog, ki jih imajo kot občani na področju krajevnih skupnosti in celotne komune.

Delegati so na konferenci sprejeli okvirni program dela za obdobje enega leta, ki ga bo pa novo vodstvo za krajša časovna obdobja konkretiziralo. Poudarili so tudi, da se naj v realizacijo sprejetih nalog vključijo vsi mladinci v občini Ljutomer. Konferenca je izvolila novi občinski komite in revizijsko komisijo. Za predsednika je bil ponovno izvoljen Janko Vršič, za sekretarja pa Cilka Senčar, ki je tudi doslej opravljala to dolžnost. ič

MLADINSKA KONFERENCA V »POMURSKEM TISKU«

Prejšnji četrtek je bila mladinska konferenca v ČZP »Pomurski tisk«. Člani aktiva ZMS so kritično ocenili delo v mladinski organizaciji v preteklem obdobju. Program dela, ki ga je prejela konferenca vsebuje organizacijo proizvodnih konferenc, različnih oblik klubske dejavnosti, skrb za vzgojo vajencev, tekmovanje za dvig produktivnosti, sodelovanje z ostalimi organizacijami v delovnem kolektivu, skrb za strokovno izobraževanje itd. Konferenca je izvolila tudi novi sekretariat aktiva ZM.

NA EKONOMSKI SREDNJI ŠOLI V MURSKI SOBOTI

V ŠOLI „ŠOLA UPRAVLJANJA“

Šola — ustanova, ki skupaj z družino, družbo in še vrsto drugih činiteljev, vzgaja mladega človeka, je pred leti dobila še eno »vzgojno ustanovo«. Pravimo ji kar razredna ali šolska skupnost. Šola je doslej, pa bo tudi v prihodnje učencu — dijaku dajala osnovno družbeno, ekonomsko, politično, kulturno, estetsko in etično izobrazbo, pripravljala ga bo za nadaljnji študij na univerzi ali višji šoli. Dijak, dijakinja bosta dobila osnovno izobrazbo in ko bosta šolanje končala se bosta eden bolj, drugi manj uspešno vključila v vrste proizvajalcev.

Vendar naloga proizvajalca ni samo proizvajati. Proizvajalec naj tudi upravlja. In prav za to dolžnost pomagata šoli razredna in šolska skupnost pripravljati mlade ljudi. V razredni in šolski skupnosti se dijak srečuje s podobnimi nalogami in problemi, kot proizvajalec v delovni organizaciji. Borbo za kvalitetnejšo in večjo proizvodnjo v podjetju bi lahko primerjali s prizadevanjem za obširnejše in kvalitetnejše znanje v razrednih skupnostih. Razredna skupnost pa svoje člane aktivira tudi pri razvijanju medsebojnih odnosov, zahteva od njih da rešujejo socialne težave posameznih dijakov. Šolske in razredne skupnosti preko dijakov, članov šolskih odborov, pomagajo reševati tudi materialne probleme šole. Dijaki so v teh samoupravnih organih sprejeli dolžnosti upravljalcev s kabineti, knjižnicami, šolskimi delavnicami, inventarjem in opremo itd. Še mlade jih šola upravljanja v razrednih šolskih skupnostih privlači, nalaga jim odgovornosti in daje

Nadaljevanje na 11. strani)

S plenuma medobčinskega centra klubov OZN:

Za kvalitetnejše delo v klubih

V torek je bil v Murski Soboti III. plenum medobčinskega centra klubov OZN. Predstavniki 21 mladinskih klubov OZN iz vsega Pomurja so tokrat razpravljali predvsem o nalogah pri delu v naslednjem obdobju, o vsebinski obogatitvi dela v klubih in o formiranju občinskih centrov MK OZN.

Člani plenuma so menili, da je v delu klubov OZN potrebno bolj pogosto govoriti o različnih dogodkih doma in v svetu, pri tem pa se posluževati vseh sredstev za popestritev takšnih razgovorov s filmi, razstavami in drugim materialom. Pri izvrševanju te naloge bo mladim v klubih OZN vsekakor potrebna tudi pomoč članov SZDL in članov drugih organizacij, ki to problematiko dobro poznajo. V mladinskih klubih OZN bodo morali več skrbi posvetiti tudi učenju tujih jezikov, zavzeli so se pa tudi za ponovno učenje esperanta. Ena pomembnih nalog bo tudi razširitev članstva, saj so doslej vključeni v mladinske klube OZN v glavnem le dijaki srednjih in osnovnih šol.

Ko so razpravljali o organizacijskih vprašanjih dela klubov, so bili mnenja, da je potrebno razformirati dosedanji medobčinski center in ustanoviti občinske centre. Takšni centri naj bi zaenkrat bili v Murski Soboti in Lendavi, medtem ko bi imela Gornja Radgona in Ljutomer skupen center. Na ta način bi namreč dosegli večjo povezanost in sodelovanje med klubi in občinskimi komiteji Zveze mladine, pa tudi finansiranje klubov bi bilo enostavnejše.

Dan republike — praznik nove Jugoslavije tudi praznik mladih (foto K. Sukič)

Romunska drž. delegacija na obisku v Jugoslaviji

Obisk odraz boljših odnosov

Prejšnji teden je prispela v Jugoslavijo na obisk romunska uradna državna delegacija, ki jo vodi predsednik romunske vlade in prvi sekretar CK romunske delavske partije Gheorghe Gheorghij Dej. Delegacija je imela z jugoslovansko delegacijo, ki jo vodi predsednik Tito že več razgovorov, ki so se nanašali na odnose med obema državama, možnost njihove razširitve, sodelovanje med Jugoslavijo in Romunijo kakor tudi na mednarodna politična dogajanja.

Ta obisk predstavlja logično posledico zboljšanja odnosov med obema državama, ki sta že v preteklosti sodelovali pri boju za svobodo in neodvisnost. Na osnovi teženj po prijateljskem sodelovanju in dobrih sosedskih odnosih pa je mogoče tesnejše sodelovanje tudi v prihodnje. Že sedaj obe državi tesno sodelujeta na gospodarskem, kulturnem, znanstvenem in športnem področju. Najvažnejši člen skupnega dela pa je sporazum o skupni ureditvi hidroenergetskega in plovnega sistema Djerdap. Ta objekt bo velikega gospodarskega pomena za obe državi, hkrati pa tudi primer sodelovanja med socialističnimi državami, ureditev plovbe pa bo neposredno koristila tudi vsem ostalim zainteresiranim državam.

Tudi v stališčih glede mednarodnih problemov je opaziti določena skupna gledanja, ki jih združuje načelo mirnega reševanja mednarodnih sporov in sodelovanje narodov z različnimi družbenimi ureditvami.

Rumunska državna delegacija je v nedeljo prispela v Sarajevo, kjer se je zadržala dva dni, v ponedeljek zvečer pa prišla na obisk v Zagreb.

V DALLASU SO UBILI JOHNA F. KENNEDYJA

TRAGIČNA SMRT PREDSEDNIKA ZDA

V petek zvečer ob zaključku radijskega dnevnika je bila pri nas objavljena nepričakovana vest, da je bil na predsednika ZDA Johna Kennedyja izvršen atentat in da je predsednik ranjen. Kljub nepričakovanosti nihče ni slutil tistega, kar je bilo svetu znano že čez dobre pol ure, da je predsednik ZDA podlegel smrtonosnim strelom.

Novica je kot blisk obletela ves svet in vzbudila veliko ogorčenje in žalovanje. Kmalu so tudi sledila skopa in še nejasna, pa tudi protislovna poročila o dogodku v Dallasu v glavnem mestu ameriške države Texas. Ko se je kolona vozil pomikala skozi mesto, so nenadoma odjeknili trije streli skritega strelca in Kennedy je okrvavljen omahnil v naročje svoje žene, ki je sedela zraven njega. Šofer je hitro z avtomobilom oddrvel proti bolnišnici, kjer pa so zdravniki takoj spoznali, da ne morejo pomagati. Ena krogla je predsednika Kennedyja zadela v vrat pod Adamovim jabolkom, druga pa v teme. Čez 25 minut po atentatu je Kennedy umrl.

Nepričakovani streli so povzročili splošen preplah. Ljudje so bežali in polegali misleč, da se bo začelo splošno streljanje. Tudi člani varnostne službe, ki so izdrli svoja orožja, so onemoglo iskali skritega strelca. Čez nekaj časa so odkrili, da je atentator streljal s petega nadstropja v poslopju, kjer je skladišče knjig teksaške šole. Očitno so atentatorji delali po načrtu, ker je poslopje s čelom kot nalašč obrnjeno na podvoz, h kateremu se je pomikala kolona avtomobilov.

Prve vesti so bile zelo zmedene. Atentator je zgtnil, v poslopju, ki so ga pred prihodom Kennedyja posebej pregledali in izpraznili, so našli puško kalibra 0,30 tipa »Enfield« s teleskopom in tri tulce, vendar pa kljub temu niso mogli ugotoviti, s kakšnim orožjem je streljal atentator. Pa tudi o njem se je zgubila sled, dokler ni nek neznanec sporočil, da je videl moškega, ki je bežal iz zgradbe. Kmalu so ga našli v kinu, toda ni se vdal: potegnil je revolver in ustrelil policista. Kljub temu so ga zgrabili in pod obtožbo uboja policista in domnevo, da je ubil tudi predsednika odpeljali v zapor, kjer pa ni priznal, da bi bil on atentator ali sploh pri tem zločinu sodeloval. Policija pa je zbrala nekaj obremenilnega materiala in ga obtožila uboja Johna Kennedyja (ne predsednika ZDA, ker baje taka obtožba po predpisih ne bi bila mogoča). Toda ko so ga hoteli v nedeljo prepeljati iz mestnega v pokrajinski zapor, se je med novinarje prerinil Jack Rabyl, lastnik nekega nočnega lokala v Dallasu in iz bližine z malokalibrsko pištolo streljal v Leeja Oswalda, ki je slabo uro kasneje tudi umrl. Texaška policija, ki vodi preiskavo v zvezi z umorom predsednika Kennedyja je sporočila, da je Rabyl na zaslišanju izjavil, da je hotel maščevati smrt predsednika ZDA. Policija je tudi sporočila, da je s smrtjo Leeja Oswalda ustavljena preiskava v zvezi z umorom predsednika ZDA Johna Kennedyja, čeprav Oswald tega dejanja ni priznal. Svetovno javno mnenje pa je izrazilo mnogo pomislekov glede načina, kako je policija vodila preiskavo in mnogo dvomov, pa tudi ogorčenja zaradi nekaterih izjav o motivih, ki bi naj vodili atentatorje.

Smrt predsednika ZDA Johna Kennedyja je globoko pretresla svet in vzbudila zgražanje nad tem gnusnim zločinom. Bivši podpredsednik Lyndon Johnson je še istega dne prevzel predsedniške posle, zaprisegel in dopotoval v Washington, kjer se je sestal z najožjimi Kennedyjevimi sodelavci ter se začel z njimi posvetovati. Opazovalci izražajo prepričanje, da bo predsednik Johnson nadaljeval s politiko, ki jo je vodil Kennedy, opozarjajo pa tudi, da bo njegov položaj zelo težak. Prihodnje leto bodo nove predsedniške volitve in do takrat si bo moral pridobiti ugled, če bo hotel kandidirati za novega predsednika ZDA.

Truplo predsednika Kenedyja so še istega dne prepeljali tudi v Washington, kjer je bil v ponedeljek pokopan z najvišjimi častmi. Pogreba so se udeležili šefi številnih držav, med njimi tudi predsednik Zvez. izvršnega sveta SFRJ Petar Stambolić in državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović.

Za predsednikom Kennedyjem je žaloval ves svet. Tako kot v številnih drugih državah, so bile tudi pri nas v soboto odpovedane vse zabavne prireditve in zabavni sporedi v radijskih in televizijskih oddajah. Tudi v Sovjetski zvezi so takoj, ko so zvedeli za smrt, na televiziji in radiu oddajali le žalno glasbo in s tem počastili spomin predsednika Kennedyja, ki ga državniki širom po svetu ocenjujejo kot velikega državnika, ki bi v bodočem razvoju mednarodnih odnosov brez dvoma tudi ogromno prispeval k utrditvi miru in zboljšanju odnosov med državami.

Predsednik Kennedy s svojim otrokom

Zadnja slika pred atentatom: na njej so predsednik Kennedy, njegova žena in guverner Teksasa, Connely, ki je bil tudi ranjen vendar je ostal pri življenju

Kdo je kriv za zločin

Kdo je ubil predsednika J. Kennedyja? To vprašanje si je takoj, ko so zvedeli za zločin, zastavilo milijone ljudi širom po svetu. Policija je umora obtožila Leeja Oswalda in okrog njega spletla mit o komunističnem prepričanju, o pristašu kubanskega premiera Castra, o marksistu, sicer ameriškem državljanu, ki pa ima za seboj več hudih prekrškov, med njimi tudi grožnje teksaškemu guvernerju, ki je bil ob atentatu tudi ranjen.

Toda to so bile zelo dvomljive obtožbe, kot se je pokazalo v kratkem času. Cetralni preiskovalni organi so jih morali celo zanikati, zunanje ministrstvo pa uradno izjavljati, da ni nobenih dokazov za to, da bi bila v atentat zapletena kaka tuja sila. Še bolj se je stvar zamotala, ker Oswald Lee ni priznal, policija pa je dovolila, da ga je lastnik nočnega lokala Jack Rabyl ubil. Po izjavah reportenjev je bil Oswald tako slabo zastražen, kot da bi policija samo izzivala, da se nekdo nad njim maščuje za predsednikovo smrt.

Širom po svetu so se pojavljali članki in vesti o sramotnem nemarnem ravnanju teksaške policije, ne samo zaradi tega, ker ni storila potrebnih varnostnih ukrepov (hišo, iz katere je streljal atentator, so celo prej preiskali in izpraznili!), temveč ker tudi ni bila sposobna atentatorjev odkriti in ujeti, čeprav so prisotni celo po strelih opazili puško na oknu petega nadstropja. Obdolžujejo jo, da je kriva za zločin in da se je lahko zgodil le z njeno pomočjo. Tudi glede ravnanja zvezne policije (FBI) se pojavljajo velike obtožbe. Kljub temu, da bi naj bil Oswald Lee, kot prikazujejo, nevaren človek in zaradi tega nujno pod posebno kontrolo, zvezna policija ni obvestila teksaške, da se nahaja v Dallasu. Poleg tega si pa baje tudi ne prizadeva mnogo, da bi prišla na sled atentatorjem, na sled tistim, ki so ta zločin organizirali, kajti Oswald Lee, četudi bi bil atentator, kar pa še ni dokazano, ni mogel biti sam.

Torej mnogo takih stvari, ki so na ZDA vrgle sramotno senco. Svet se pa sprašuje, kdo je ubil predsednka Kennedyja. Ne zanima ga toliko le tistih neposrednih en ali več atentatorjev, temveč ga zanimajo tiste sile, ki so ta zločin zasnovale. Ob tem zločinu so se začele razvnemati nevarne strasti in protikomunistična gonja, kar potrjujejo tudi komentatorji Glasa Amerike, težnja zvaliti krivdo na Kubo, na komuniste in s tem porušiti vse tisto konstruktivno razpoloženje, ki je nastalo med dvema nasprotujočima si svetovnima taborima in ki je bilo ustvarjeno prav na osnovi realistične politike ubitega predsednika Kennedyja. Tako bi odvrnili pozornost od hudih domačih nasprotij, pozornost od tistih krogov, ki so se z vsemi močmi upirali prizadevanju predsednika Kennedyja, da bi se zboljšali mednarodni odnosi, upirali njegovemu prizadevanju, da bi državljani ZDA živeli v enakopravnosti, ne pa v rasnih mržnjah in zatiranjih. Ti krogi so pa bili zelo močni in njim svetovna javnost pripisuje tudi odgovornost za zločin. Predsednik Kennedy se je moral trdo boriti za uveljavljanje enakih državljanskih pravic tudi boriti za svojo politiko mirnega reševanja mednarodnih sporov, za priznanje moskovskega sporazuma o prepovedi jedrskih poskusov in tudi za posebne pravice Jugoslavije v trgovanju z ZDA, ki so jih nekateri hoteli naši državi odvzeti, ker je »komunistična«.

Predsednik Kenedy je užival sloves velikega in pogumnega državnika, ki je smelo prelomil s tradicionalno politiko ZDA in s svojimi realističnimi pogledi na svet, ki jih ni podrejal ozkim interesom določenih krogov pripomogel, da so se zamrznjeni problemi začeli uspešno reševati. Razni problemi, ki so nenehno predstavljali potencialno nevarnost za svetovni mir, so se počasi umikali z dnevnega reda. Tudi v samih načelih zunanje politike je svet videl veliko možnost še nadaljnjega izboljšanja odnosov.

Toda taka politika ni bila pogodu nazadnjaškim krogom, ki so zasledujoč svoje ozke interese bili vedno pripravljeni z demagoškimi gesli pahniti svet v usodno vojno vihro. Tudi njegova politika priznanja enakih pravic črncem je prav v Texasu bila najbolj osovražena in je moral celo z zvezno vojsko uveljavljati. Vendar pa je kljub hudemu odporu vedno pokazal dovolj poguma, da svojo zamisel o sodobni ZDA tudi izpelje do konca.

Zato vidi svet krivce za ta zločin prav v teh krogih, ki so nasprotovali takšni napredni politiki in se ne more sprijazniti s protislovnimi in zaslepljujočimi izjavami teksaške policije, ki jo zaradi njenih malomarnosti uvršča tudi med ene izmed krivcev. Z Johnom Kennedyjem pa je svet zgubil velikega državnika, ZDA pa utrpele težko izgubo. Ali bodo z njegovo smrtjo ostale na pol poti in sedaj krenile v drugo smer, pa je vprašanje, ki celotno svetovno javnost najbolj zanima. Vendar pa pričakuje, da bo novi predsednik Johnson kot najbližji sodelavec predsednika Kennedyja nadaljeval njegovo pot.

Na sliki zgoraj — neposredno po atentatu: telesni čuvar se je vrgel na avtomobil, da bi zaščitil predsednika, toda bilo je že prepozno

Lee Oswald

John F. Kennedy

četrti predsednik ZDA žrtev atentata

John F. Kennedy se je rodil 1917. leta, predsednik ZDA pa je postal 1960. leta kot kandidat demokratske stranke. Njegov mandat bi potekel prihodnje leto in turneja po ZDA, s katero je prav sedaj začel, je že nekako sovpadala z začetkom politične akcije za prihodnje volitve.

Kennedy je bil 35. predsednik ZDA in četrti, ki je padel kot žrtev atentatorjev. 15. aprila 1865 je prenapeti južnjak in zagovornik suženjstva igralec Wilkes Booth med predstavo v gledališču ustrelil takratnega predsednika Abrahama Lincolna, ki je znan kot velik borec za pravice črnskega prebivalstva v ZDA. Tudi Kennedy je vodil dolgi in ogorčen boj za priznanje enakih državljanskih pravic tudi črncem, ki jih je v ZDA okrog 14 milijonov, vendar pa nimajo istih pravic kot belci.

2. julija 1881 je neuravnovešeni Charles J. Guiteau hotel s predsednikovim posredovanjem izsiliti sebi ugoden položaj in je ustrelil predsednika Jamesa Abrama Garfielda, ki je bil izvoljen na predsedniško mesto ZDA leto poprej. 6. septembra 1901. pa je anarhist Czolgosz na vseameriški razstavi s pištolo, zavito v žepni robec iz neposredne bližine smrtno ranil predsednika Mc Kinleya, ki je nekaj dni kasneje umrl za prisadom na ranah.

Lyndon Johnson

novi predsednik ZDA

Novi ameriški predsednik Lyndon Johnson ima 54 let. Rodil se je v texaški družini, ki ni bila bogata. Leta 1930 je končal učiteljsko šolo ter dve leti poučeval, nato pa je odšel v Washington kot sekretar texaškega senatorja Kleberga. Ta čas je študiral pravo, ko pa se je pozneje vrnil v Texas, je s posredovanjem enega svojih vplivnih prijateljev postal direktor Uprave za mladinska vprašanja. Leta 1937 je kot pristaš Rooseweltovih idej kandidiral za Kongres. Med svetovno vojno je bil v mornarici, nato je bil 1948. izvoljen v senat, kjer je do leta 1960 vodil demokratsko večino.

Čeprav je »južnjak«, ne sodi med skrajneže. Prav zaradi tega in pa zato, ker je večkrat zastopal liberalna stališča, ga je pokojni predsednik Kennedy pritegnil v skupino svojih sodelavcev kot človeka, ki naj bi mu zagotovil podporo Juga.

Čestokrat je bil član vladnih teles, ki so planirale politiko ZDA, zato opozarjajo, da bo nadaljeval s tisto politiko, ki jo je vodil bivši predsednik, zlasti v mednarodnih vprašanjih in v odnosih s Sovjetsko zvezo.

Veličasten pogreb J. Kennedyja

V ponedeljek so v Washingtonu pokopali ubitega predsednika ZDA Johna F. Kennedyja z največjimi vojaškimi in civilnimi častmi na nacionalnem pokopališču v Arlingtonu, na drugi strani reke Potomac, kjer so pokopani ameriški vojaki in borci. V pogrebnem sprevodu so šli Kennedyjeva soproga s člani njegove družine, najvišji ameriški predstavniki z novim predsednikom Lyndonom Johnsonom na čelu ter številni ugledni državniki iz tujine. Toliko uglednih osebnosti se še ni nikoli zbralo na pogrebu ameriškega državnega voditelja. Najmlajši, 35. ameriški predsednik John Kennedy bo za vedno počival na arlingtonskem pokopališču v bližini velike grobnice Neznanega junaka.

ZAKLJUČENI RAZGOVORI Z DELEGACIJO VRHOVNEGA SOVJETA

V petek je predsednik Zvezne skupščine Edvard Kardelj sprejel delegacijo Vrhovnega sovjeta ZSSR, ki jo vodi član prezidija vrhovnega sovjeta Kiril Mazurov. Ob tej priložnosti sta delegacija vrhovnega sovjeta in predstavniki zvezne skupščine vodili nadaljnje zaključne razgovore, ki so potekali v prijateljskem in prisrčnem razpoloženju.

REŠENA VLADNA KRIZA V ITALIJI

Mandator za sestavo nove italijanske vlade Aldo Moro je sporočil, da so se predstavniki strank sporazumeli o sestavi nove vlade levega centra. Po sestanku so voditelji vseh štirih strank, ki bi naj sodelovale v novi vladi, izjavili, da so se sporazumeli o programu in politiki bodoče vlade. Tako pričakujejo, da bo vladna kriza v Italiji končno le rešena.

NEMIRNA VENEZUELA

V Venezueli, južnoameriški državi, še nadalje trajajo nemiri pred predsedniškimi volitvami, ki bi naj bile v nedeljo, 1. decembra. Kakor javljajo, sta nacionalna garda in policija začeli preiskovati v Caracasu v posameznih delih mesta vse hiše, pri čemer so našli precej orožja in razstreliva.

Pripadniki sil nacionalne osvoboditve so prerezali električno omrežje v Caracasu, napadli in prerezali kable radijske postaje, zažgali nekaj avtomobilov, trgovsko zbornico in napadli italijansko-venezuelsko banko.

Po poročilih je bilo v spopadih doslej ubitih 50 ljudi, okrog 200 jih je bilo ranjenih, policija pa je aretirala 500 oseb.

Ženevska razorožitvena pogajanja 21. januarja

Komite za razorožitev OZN bo nadaljeval 21. januarja prihodnjega leta v Ženevi pogajanja o predlogih za razorožitev. Odločitev o tem so sprejele članice komiteja, ki jih je 17. Sestanku ni prisostvoval delegat Francije, ki je bojkotiral dosedanje delo komiteja osemnajstorice.

STATUT RADENSKEGA ZDRAVILIŠČA:

Vedno bliže konkretnemu

Že v začetku aprila so dali v radenskem zdravilišču v razpravo prvi osnutek statuta. Štirinajst dni je kolektiv razpravljal o osnutku. Vse ugotovitve so strnili v eno: statut je preveč načelen.

Radensko zdravilišče je po svojih dejavnostih zelo pestro, saj vključuje zdravstvo, gostinstvo, turizem, komunalo in proizvodnjo. Glede na to se je takoj v začetku pojavilo tudi vprašanje glede ustvarjanja dohodka po posameznih dejavnostih. V proizvodnji ni v tem pogledu tolikšnih težav kot v zdravstvu. Drugi problem so sezonski delavci. V letni sezoni je premalo ljudi, čez zimo preveč. Kako tem problemom postaviti odgovarjajoče formulacije v statutu?

Vse te in še vrsto drugih vprašanj ter okrog 200 pripomb članov kolektiva je morala komisija za pripravo statuta ponovno pretresti in pripraviti nov predlog.

Med predlogi in vprašanji, ki so jih zastavljali člani zdraviliškega kolektiva bi lahko navedli predvsem naslednje:

— kako je z imuniteto članov organov upravljanja;

— zakaj niso točno določeni pogoji za posamezna delovna mesta;

— s statutom naj se zagotovi zaposlenim v zdravilišču prednost pri razpisih, seveda, če izpolnjujejo pogoje;

— kako je z rotacijo, katera delovna mesta zasega;

— zakaj naj ima zdravilišče tudi organe družbenega upravljanja (zdraviliški svet);

— kdo odloča o premestitvah;

— zakaj ni drugostopenjski organ pri disciplinskih zadevah pri zdravilišču temveč na občini;

— pri štipendiranju in izobraževanju naj imajo prednost domači delavci.

To je nekaj pripomb, za katere smatrajo, da so bistvenega pomena zato so jih poleg ostalih tudi upoštevali.

Ustavimo se najprej pri vprašanju glede družbenega organa v zdravilišču. Po zakonitih predpisih ta organ ne more neposredno odločati na primer o delitvi dohodka, lahko pa postavlja plan zdravilišča, kar pa je posredno v zvezi z delitvijo dohodka. V zdravilišču so mnenja, da morajo taka vprašanja še razčistiti. Rotacija zasega vsa vodilna delovna mesta, o premestitvah pa po drugem osnutku statuta odločata: v enotah svet delovne enote, med enotami pa ravnatelj.

Glede skladov novi osnutek predvideva, da so centralni. S tem se strinja tudi delovni kolektiv. Delovna organizacija kot je radensko zdravilišče si decentralizacijo tudi težko privošči, saj je na primer nekaj obratov popolnoma novih, ostali pa so potrebni popolne rekonstrukcije, ali pa novogradenj.

Že v preteklih letih so v Radencih stalno proučevali posamezne normative. Tako lahko s precejšnjo gotovostjo planirajo sredstva, ki jih rabi posamezna enota za normalno poslovanje. Kar pri tem enota prihrani, s tem samostojno razpolaga. Določila o tem vsebuje tudi osnutek statuta.

Število predlogov med katerimi je bilo okrog 80 takih, da so jih morali upoštevati kaže tudi na to, da se je delovni kolektiv s precejšnjim zanimanjem lotil priprav za izdelavo statuta. -jm

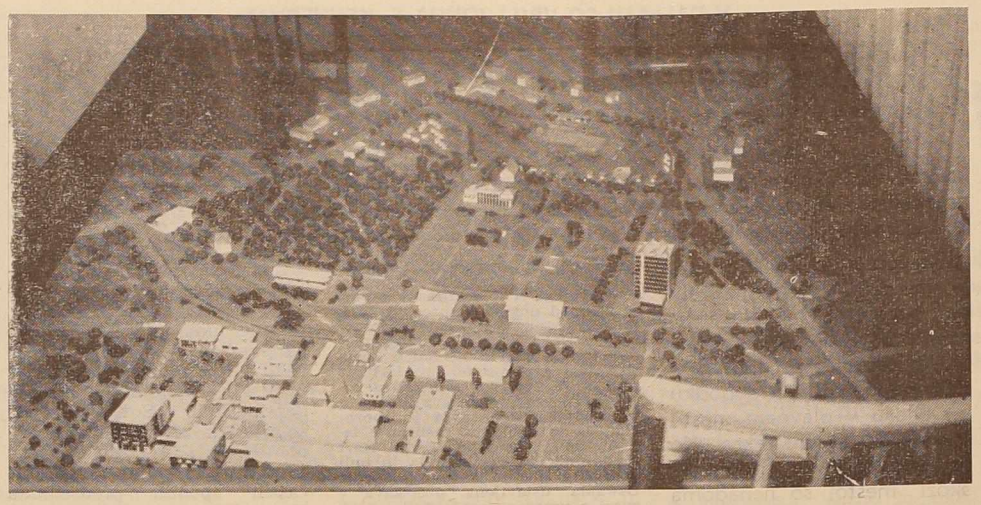

Na sliki zgoraj: maketa bodočega razvoja zdravilišča Slatina Radenci

M. Sobota

SREČANJE MLADINE IN PRIPADNIKOV JLA

V nedeljo so vojaki vojne pošte iz Murske Sobote in mladina organizirali družabni popoldan v počastitev 20. obletnice AVNOJ. V Domu JLA so se zbrali vojaki, mladinke in mladinci na lepo pripravljeni proslavi. V programu so sodelovali pripadniki JLA in mladina iz srednjih šol v Murski Soboti s folklornimi, pevskimi in šaljivimi točkami. Po končani proslavi pa je bil ples.

Na ESŠ v M. Soboti: v šoli »šola upravljanja« (F.: K. Sukič)

IZ DOSEDANJE PRAKSE SVETOV PRI OBČINSKI SKUPŠČINI V LJUTOMERU:

DVANAJST SVETOV IN STO PROBLEMOV

SVETI NAJ DELAJO NAČRTNO IN KOMPLEKSNO — SVETI DAJEJO SKUPŠČINI VRSTO DOBRIH PREDLOGOV — MED SVETI IN UPRAVNIMI ORGANI MORA BITI POVEZAVA

To je nekaj osnovnih ugotovitev o delu svetov, ki jih je posredoval našemu sodelavcu podpredsednik občinske skupščine v Ljutomeru tov. Vlado F e r e n c.

Čeprav sedanji sveti ob novem skupščinskem sistemu nimajo še kdove kakšnih izkušenj, saj delujejo šele nekaj mesecev, je moč ugotoviti, da je večina svetov pokazala precejšnje aktivnosti in kar je še važnejše, vso problematiko poskušajo obravnavati sveti s stališča občine kot celote.

Problematika, ki jo mora obravnavati vseh dvanajst svetov je zelo pestra. Razumljivo pa je, da sta doslej pokazala največjo aktivnost svet za družbenj plan in finance ter svet za delo in delovna razmerja. V pristojnosti obeh svetov je največ aktualnih gospodarskih vprašanj.

Delo sveta je močno povezano z delom upravnih organov skupščine. Kolikor bolj spremljajo ti tekočo problematiko, toliko laže je delo sveta, po drugi strani pa dobro delo sveta omogoča tudi boljše funkcioniranje upravnih služb. Kot so pokazale dosedanje, sicer skope izkušnje, je potrebna v delu svetov predvsem sistematika. Skupščina doslej skoraj da ni razpravljala o predlogih, ki jih prej ne bi preanaliziral pristojni svet. Da pa so bili taki primeri je pripisati delovnim organizacijam, ki so ali premalo disciplinirano, ali pa (v manjši meri) iz objektivnih razlogov posredovale svoje predloge šele tik pred zasedanjem skupščine. To pa ne sme postati metoda dela skupščine in njenih organov.

Kako lahko neki svet oziroma člani svetov pomagajo s predlogi, da občinska skupščina na najbolj primeren način odloči o predlogu, kaže primer sklada za ceste, kjer je odbornik iz Godemarec predlagal, naj bi prenesli ceste in cestarje v pristojnost krajevnih skupnosti. Predlog je utemeljil s tem, da bi krajevne skupnosti pogostokrat raje porabile sredstva, ki jih daje občinska skupščina za popravilo in vzdrževanje cest, za gradnjo vaških domov in podobno, gramoz na ceste pa bi navozili brezplačno. Razumljivo: mnogo laže je občanom, če odpeljejo na cesto nekaj kubikov gramoza, kot pa da bi dali tisočaka ali pa še več za gradnjo vaškega doma, za opremo in podobno. O predlogu bi kazalo razpravljati tudi na občinski skupščini.

Problematika svetov je vsekakor preobširna, zato samo nekaj najbolj bistvenih zapažanj:

Svet za šolstvo ima obširno področje dela in vedno premalo denarja. To pa izvira morda tudi iz nekoliko napačnega gledanja na samostojnost posameznih šol. Primer učnih pripomočkov: dve sosednji šoli bi vsekakor lahko skupno uporabljali iste učne pripomočke, ne da kupuje vsaka zase in dostavlja na občino samo račune.

Svet za zdravstvo nima več tolikšnih problemov glede kadra v zdravstvu, saj sta spet prišla dva mlada zdravnika in zobozdravnik, pač pa se bo moral angažirati pri urejanju odnosov v zdravstvu.

Svet za gostinstvo si prizadeva kako v Ljutomeru omogočiti turistom ugodno bivanje, posebej še glede zasebnih gostiln. Obravnaval je tudi primer restavracije pri kopališču in na Jeruzalemu. Oba gostinska objekta naj bi bila odprta dalj časa, ne samo v glavni poletni sezoni. Predvsem za Jeruzalem je to toliko bolj važno, ker namerava urediti tam turistično postojanko tudi ormoška občina.

Svet za kmetijstvo je obravnaval med drugim o ureditvenih načrtih za gozdove, o nasadih topolov ob Muri ter o lokaciji za preselitev žage v Logarovcih.

Navedeni primeri nekaj svetov kažejo, da ima dvanajst svetov pri občinski skupščini res sto in sto problemov o katerih bodo morali zavzeti primerna stališča in tako omogočiti skupščini lažje delo. -jm

MLADINSKE PROIZVODNE KONFERENCE V DELOVNIH ORGANIZACIJAH:

Tribune mladih proizvajalcev

Proizvodne konference postajajo vse bolj pomembna oblika dela v aktivih ZM v delovnih organizacijah. S svojo vsebino pritegujejo mlade proizvajalce k obravnavanju pomembnih vprašanj iz proizvodnje v posameznih obratih in ekonomskih enotah. Mladina se preko proizvodnih konferenc posredno vključuje v reševanje nalog pri povečanju delovne storilnosti, racionalizacije proizvodnje, iskanju notranjih rezerv in pri nagrajevanju po vloženem delu.

Pred leti so bile proizvodne konference, oziroma takrat še klubi mladih proizvajalcev, redka oblika mladinskega dela v delovnih kolektivih. Sedaj je le malo aktivov v delovnih organizacijah, kjer proizvodne konference ne bi bile osnovna delovna oblika mladih. Prav zato, ker te delovne oblike lahko srečamo skoraj v vseh gospodarskih organizacijah, bi bilo težko izločiti najboljše. Vsepovsod so doseženi že lepi uspehi, nekje večji, drugod manjši. Proizvodne konference niso le tribune, kjer mladi samo razpravljajo o vprašanjih proizvodnje, pač pa so postale mesto, kjer mladinke in mladinci sprejemajo predloge in naloge, kako uresničevati sklepe organov upravljanja na eni strani, na drugi strani pa prav tem organom s svojimi rešitvami in ugotovitvami pomagati pri upravljanju.

V trgovskem podjetju »Merkur« v Murski Soboti so pred dnevi na proizvodni konferenci razpravljali o osnutku statuta in pripravah na prehod k 42-urnemu tedniku v svoji delovni organizaciji. Čeprav so tokrat mladi prvič spoznali statut v celoti, so imeli k osnutku precej pripomb. Kot je bilo pričakovati, so svojo pozornost usmerili na poglavje, ki govori o izobraževanju in štipendijski politiki. Tudi o nagrajevanju so imeli marsikaj povedati. Predlogi, ki so jih dali na proizvodni konferenci niso poslednji in mladinke in mladinci so sklenili, da je treba o osnutku še razpravljati.

Mladi člani delovnega kolektiva »Merkurja« so se tokrat potegovali predvsem zato, da naj statut podrobno določi mesto izobraževanja in štipendijske politike v podjetju. Rekli so, da je delovni kolektiv dolžan omogočiit svojim članom pogoje za njihovo strokovno izobraževanje. Člani delovnega kolektiva pa so dolžni, posebno mladi, da dane možnosti izkoristijo in se strokovno kar najbolje izpopolnjujejo. Svoj predlog so mladi utemeljevali predvsem z ugotovitvijo, da si mladi kvalificirani delavci po prihodu iz šole vse premalo prizadevajo izboljšati tako strokovno kot splošno izobrazbo. Menili so tudi, da naj bo štipendijska politika v statutu zastavljena tako, da bo delovni kolektiv v prihodnje štipendiral čimveč kadrov na tistih srednjih, višjih in visokih šolah, kakršne kadre podjetje nujno potrebuje za hitrejši razvoj. Med štipendisti pa naj bodo tudi člani kolektiva, ki že več let delajo na delovnih mestih in bi želeli svoje znanje izpopolniti s študijem.

Ko so govorili o nagrajevanju, so poudarili, da je zaradi specifičnih pogojev, ki jih imajo nekatere dejavnosti v podjetju, potrebno postaviti takšna merila v delitvi dohodka in v nagrajevanju, da bo vsak član kolektiva nagrajen po vloženem delu in po uspehu svojega dela.

Predlagali so, da je nujno pripraviti čimprej analize, ki so potrebne ob prehodu na 42-urni tednik. Bili so mnenja, da morajo to vprašanje sporazumno reševati vsa trgovska podjetja v Murski Soboti tako, da bo potrošnik tudi vnaprej zadovoljen z uslugami, ki mu jih trgovina nudi. Vsekakor pa bo potrebno izboljšati kvaliteto uslug in dvigniti delovno storilnost v trgovinah.

Na proizvodni konferenci so dekleta in fantje sklenili, da se naj vsi, ki ne obvladajo vsaj en tuji jezik, vpišejo v tečaje tujih jezikov, saj jim bo znanje večih jezikov vpričo razvijajočega se turizma koristilo pri opravljanju delovnih dolžnosti. Potem so govorili še o tem, da mladinski aktiv ne sodeluje najbolje z mladinkami in mladinci, ki so člani organov upravljanja, da pa tudi ti mnogokrat ne iščejo pomoči v aktivu. Zato so sklenili, da jih morajo mladi člani organov upravljanja pred sestanki teh, seznaniti s problematiko o kateri bodo razpravljali, kasneje pa o sklepih, ki jih bo tudi mladina morala aktivneje reševati.

To je bila samo ena izmed mnogih proizvodnih konferenc mladih, ki so čedalje uspešnejša oblika dela v aktivih ZM. Proizvodne konference postajajo tribune, kjer se mladina posredno ali neposredno vključuje v vsa področja družbene problematike, tukaj mladina razpravlja, predlaga in upravlja z uspehi svojega dela. -ič.

V PODJETJU PROIZVODNJA NAFTE BODO UVEDLI

Čez mesec dni 42-urni tednik

V Proizvodnji nafte v Lendavi so se trdno odločili, da bodo s 1. januarjem prihodnjega leta uvedli 42-urni tednik. Pred kratkim so izvolili tudi posebno komisijo, ki je zbrala vse potrebne podatke o zasedbi delovnih mest, potem koliko časa odpade na razne izostanke ter to primerjali z obsegom proizvodnje v tedniku z 48 delovnimi urami, potem pa preračunavali, kakšno bi bilo stanje, če bi imeli 42-urni delovni tednik.

Dosedanje analize so pokazale, da ima podjetje vse možnosti, da skrajša delovni čas, ob tem pa tudi ohrani vsaj isti obseg osebnih dohodkov. Preostaja pa še temeljitejša proučitev raznih rezerv v organizaciji dela in drugod, ki jih je še precej. V podjetju so pri nekaterih obratih že sedaj imeli praktično četrto izmeno, tako da s skrajšanjem delovnega časa ne bo potrebno najemati novih delavcev. Take izmene so imeli obrati, kjer je delovni proces neprekinjen.

Pred uvedbo skrajšanega delovnega časa pa menijo še po vseh obratih napraviti temeljitejše analize, ki bi naj pokazale, kako pri istem številu zaposlenih in ob krajšem delovnem času ohraniti isti obseg proizvodnje. Zato se tudi pojavljajo mnenja, da bi naj bila v začetku uvedba 42-urnega tednika poskusna, kar bi omogočalo, da bi se temeljiteje posvetili proučevanju.

Za uvedbo 42-urnega tednika je v kolektivu veliko zanimanje. Niso še sicer konkretno proučili, v kaki obliki bi se naj delovni čas skrajšal. Z ozirom na raznolikost obratov po njihovi dejavnosti v celotnem podjetju ne bo mogoče uporabiti istih oblik. V nekaterih obratih menijo, da bi naj delovni čas trajal osem ur s tem, da bi bile proste sobote, razen vsake četrte. Konkretnega predloga še sicer nimajo, vendar pa bi naj o tem odločale ekonomske enote same z ozirom na značaj proizvodnega procesa.

TUDI V RADENCIH LETNI PLAN PRESEGLI

Gostinski obrati radenskega zdravilišča so pretekli četrtek že presegli letni finančni plan, dočim računajo, da bodo dosegli v slatinskih obratih letni plan do Dneva republike.

RAZGOVOR V TROJE: DIREKTOR MURE VILJEM HAKL, PREDSEDNICA OSREDNJEGA DELAVSKEGA SVETA AMALIJA KLANJŠČEK TER SODELAVEC NAŠEGA LISTA

STORILNOST - IZVOZ - OSEBNI DOHODKI

Razgovor se je nanašal na nekatera aktualna vprašanja, ki prizadevajo enega največjih delovnih kolektivov v Pomurju — Tovarno oblačil perila in pletenin »Mura« M. Sobota

Vprašanje: V proizvodnji nameravate doseči prihodnje leto povprečne osebne dohodke v višini 35 tisoč, oziroma v proizvodnji 31 do 32 tisoč dinarjev. Kako boste to dosegli?

Odgovor: Z večjo storilnostjo.

Vprašanje: Znano je, da je vaša tovarna po storilnosti na zaposlenega daleč nad našimi povprečji in da se lahko v tem pogledu kosate celo s sorodno industrijo na zahodu. V čem so vaše rezerve za uvajanje 42- urnega tednika?

Odgovor: V novi delovni sili, ki bo morala doseči isti delovni učinek kot starejši delavci, delno pa tudi v investicijah. 42-urni tednik bomo uvedli s 1. julijem prihodnje leto.

Vprašanje: Za prihodnje leto predvidevate nove investicije?

Odgovor: Kupili bomo 130 novih šivalnih strojev, 11 specialnih strojev in novo likalno garnituro.

Vprašanje: V Muri imate verjetno še precejšnje težave zaradi pomanjkanja stanovanj. Pred leti je bilo rečeno, da rabite okrog 400 stanovanj. Kakšna stališča zavzema o tem pri novih investicijah osrednji DS?

Odgovor: Stanovanj nam še vedno primanjkuje. Zato smo se pri gradnji stanovanj poslužili načina sofinasiranja s strani reflektantov za stanovanja. Do 10 odst. mora vsak prispevati, kdor hoče dobiti stanovanje. Ta način se je izkazal kot uspešen. Zgradili smo 43 stanovanj h gradnji katerih so prispevali člani kolektiva čez 8 milijonov dinarjev. Skupno imamo sedaj 60 stanovanj.

Vprašanje: Slišati je, da vaš center za izobraževanje ni najboljše deloval.

Odgovor: Slabo zato, ker je bil to začetek in v poldrugem letu je šlo skozenj 700 ljudi. V prihodnjem letu bomo center okrepili, celotni proces priučevanja pa bo počasnejši in s tem solidnejši.

Vprašanje: V izvozu so se vam letos precej na široko odprla vrata. Ali so izvozni aranžmaji kratkoročni ali dolgoročni?

Odgovor: Vsi aranžmaji so dolgoročnega značaja. Perspektiva pa je tudi v večjih izvoznih količinah. Po vrednosti izvoza bomo prihodnje leto na tretjem mestu v državi.

Vprašanje: Ali se člani vašega delovnega kolektiva ne čutijo v primerjavi z drugimi kolektivi nekoliko prizadete ob tem, da ste dosegli viloko storilnost in sorazmerno nizke osebne prejemke?

Odgovor: Na vsak način se je kolektiv čutil prizadetega. Predvesm zaradi velikih investicij. Danes tega problema ni več, saj je prejelo na primer v mesecu oktobru 326 delavk osebne prejemke med 30 in 40 tisoč dinarjev.

Vprašanje: Kolikšen je odstotek delavk, ki se preživljajo izključno od zaslužka v tovarni. Ali ta odstotek raste ali se manjša?

Odgovor: Na to ne bi mogli dati takojšnjega odgovora.

Vprašanje: O katerih vprašanjih delavski svet največ razpravlja?

Odgovor: Na vsak način o investicijah.

Vprašanje: O čem delavski svet najraje razpravlja?

Odgovor: O tem ali gredo izdelki dobro v prodajo, če bo dovolj dela in o osebnih prejemkih. Z manjšim zanimanjem pa o investicijah ter o splošni finančni problematiki podjetja.

Juš Makovec

»V petnajstih letih nismo zgradili toliko, kot letos«

Krajevna skupnost Rogašovci obsega sedem vasi. Ustanovljena je bila lani v začetku marca, delati pa začela nekako v juniju. Letos so zgradili novih objektov v vrednosti skoraj 5,5 milijona dinarjev. S tem se še mnogo uspešneje nadaljujejo tista prizadevanja, ki so združila vaščane teh vasi ob gradnji kulturnega doma. Za prihodnje leto ima krajevna skupnost izredno velik plan investicijskih gradenj.

Če bi zapisali samo to, ne bi povedali skoraj ničesar o velikih spremembah v tem obmejnem kotu, o katerih pa prebivalci obširno govorijo. Pravijo, da se prej v petnajstih letih ni zgradilo toliko družbenih objektov, kakor letos. vsako gospodinjstvo je opravilo najmanj 4 prostovoljne delovne dni pri gradnji raznih objektov, v Rogašovcih samih pa povprečno 7 dni. Zgradili so avtobusno garažo v Sotini, sedaj končujejo most čez Ledavo, napravili ozvočitev dvorane v kulturnem domu, sredstva imajo za ureditev ulične razsvetljave, poleg tega pa so opravili še vrsto manjših komunalnih del.

Vse to ni bilo lahko. Letos spomladi so se srečali s precejšnjimi težavami. »Lani nas je pri gradnji avtobusne garaže v Sotini prehitela zima in je nismo mogli dokončati,« je pripovedoval tajnik skupnosti tov. Sinkec. »Čez zimo so se zidovi nagnili, kar je bila tudi opeka slaba in zato smo morali podreti vse do temelja in ponovno graditi. Vendar pa smo maja lahko svečano odprli novo garažo, ki jo bomo spomladi še od zunaj ometali. Pa tudi razumevanja ni bilo včasih. Nekateri so se odtegovali prostovoljnemu delu, ki smo ga sprejeli na zboru volilcev. Toda kljub vsemu nam je uspelo, da so se vaščani vseh sedmih vasi združili v teh prizadevanjih in začeli tesno sodelovati, kar je tudi omogočilo, da smo lahko sestavili širši načrt in v njem tudi določili vrstni red gradenj, ker sredstev za vse, kar želimo zgraditi, še nimamo.«

Najbolj živo pa so vaščane razgibale razprave o ureditvi slatinskega vrelca v Nuskovi. V samem kraju so že letos sprejeli krajevni samoprispevek, v prihodnjem letu pa mislijo sprejeti tudi v ostalih vaseh, ki so v tej krajevni skupnosti. Čez zimo bi se naj pripravili načrti in potrebne analize, spomladi bi pa začeli vrtati. Tako bi ta vrelec uredili za potrebe krajevne skupnosti, če bi pa analize pokazale večje možnosti izkoriščanja slatinskih vrelcev, ki jih ji v bližnjih vaseh precej, saj se slatina razliva neredko tudi po travnikih, bi pa še zgradili nekatere turistične objekte, med njimi kak bazen in buffet. To bi koristilo tudi poživitvi turizma, o katerem čedalje pogosteje razmišljajo, ker je na tem področju več obmejnih prehodov, ki omogočajo, da tudi iz sosednje Avstrije prihaja več obiskovalcev.

Eno širše področje, ki so mu mislili letos posvetiti veliko pozornost, je moralo zaradi pomanjkanja sredstev ostati še dalje zanemarjeno. Zato pa predvidevajo, da bi se prihodnje leto temeljiteje posvetili raznim obrtnim dejavnostim in formiranju servisov. Največje pomanjkanje je čutiti pri šiviljski obrti. Na celem področju ni nobene šivilje, razen nekaj šušmarjev, vendar tudi teh ni dovolj. Prav tako sta samo dva krojača, kar je ravno tako premalo. Zato je najbolj potreben krojaško-šiviljski servis. Pa tudi kovaška obrt je nerazvita. Za vse te obrtne dejavnosti imajo potreben kader, ki bi bil pripravljen tudi delati v teh servisih, nimajo pa potrebnih prostorov in še danes ne vedo, kako bi rešili ta problem.

Plan dela za prihodnje leto je izredno obsežen. Pravzaprav ima vsaka vas svoj plan. Pri Juriju želijo zgraditi most čez Ledavo, v Rogašovcih novo mrtvašnico, v Serdici dograditi vaški dom, v Sotini novo mrtvašnico, v Ocinju urediti vaški dom in delno tudi mrtvašnico, tudi v Kramarovcih predvidevajo ureditev mrtvašnice poleg tega pa še elektrifikacijo šole, v Nuskovi so pa vsa prizadevanja osredotočili na izkoriščanje slatine. Za vsa ta investicijska dela so sestavili predračun, ki predvideva, da bi naj sodelovala občina s 6,4 milijona dinarjev, sami bi pa z delom in prispevki sodelovali s 6,8 milijona dinarjev. Čim so začeli v krajevni skupnosti aktivneje delati, se je odprlo ogromno potreb. Opazili so, kako so družbeni objekti zanemarjeni, ker ni nihče skrbel zanje, potem pa zopet, da še mnogo manjka za tako razvito družbeno politično življenje.

Glede sredstev, s katerimi bo krajevna skupnost razpolagala, pa se pojavlja največ negotovosti. Za letos jim je občinska skupščina dodelila 1,5 milijona dinarjev, toda iz tega je bilo potrebno plačati sedem vaških kurirjev in prispevke, tako da od tega nista ostali niti dve tretjini. S krajevnim samoprispevkom pa so zbrali okrog 1 milijon dinarjev, menijo pa, da bi jim zaradi tolikšne aktivnosti bilo potrebno dodeliti večja sredstva, ker bi bila ta zelo koristno naložena. Za vzdrževanje objektov pa bi tudi morali imeti stalne vire sredstev, ker bi tako tudi laže začrtovali plan dela.

Brez dvoma je krajevna skupnost v Rogašovcih najboljša v Pomurju in na poti nadaljnjega izoblikovanja. Sedaj je vsa pozornost posvečena investicijskim izgradnjam raznih objektov, pri čemer so prebivalci tega območja strnili svoja prizadevanja, kar pa lahko predstavlja trdno osnovo za bodoče sožitje in urejevanje vseh življenjsko važnih problemov.

S. B.

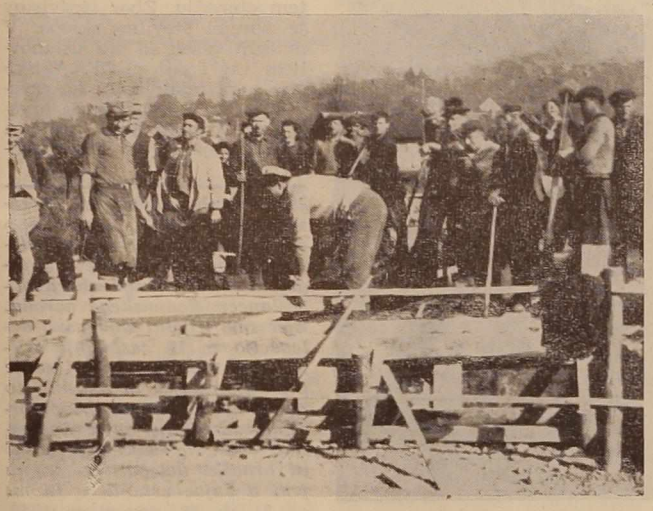

Rogašovci: delo pri gradnji mostu čez Ledavo (F.: Sbul)

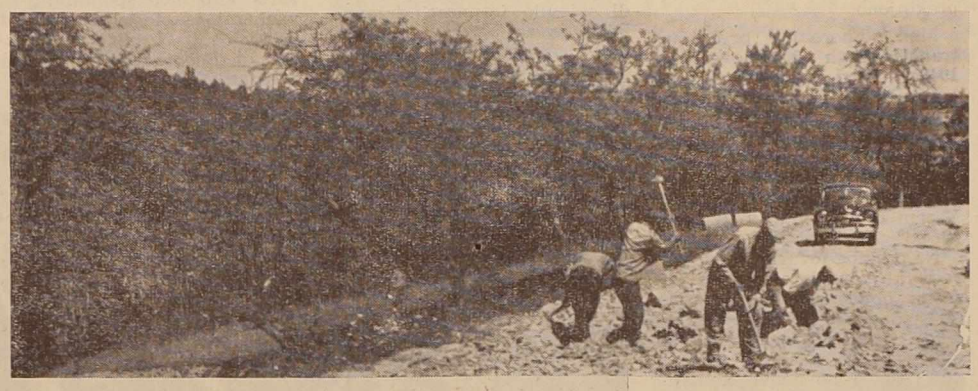

Ragašovci: pri delu na krajevnih cestah

REGISTRACIJE MOTORNIH VOZIL V LJUTOMERSKI OBČINI

Na območju ljutomerske občine je iz leta v leto več motornih vozil. Zaradi tega ima odsek za notranje zadeve pri občinski skupščini proti koncu leta polne roke dela s pripravami za registracijo motornih vozil.

Z registracijo bodo letos pričeli takoj po praznikih. V Bučkovcih bo registracija 2., 3. in 4. decembra, na območju krajevnega urada Križevci dne 5., 6. in 7. decembra, na območju krajevnega urada v Verženju dne 9., 10. in 11 decembra, na območju krajevnega urada v Cezanjevcih v dneh 12. decembra. V Razkrižju 13. decembra, v Ljutomeru pa bo registracija v dneh od 16. do 20. decembra.

S PLENUMA OBČINSKEGA KOMITEJA ZMS V MURSKI SOBOTI:

Popestritev dela v prostem času

VČERAJ DOPOLDNE JE OBČINSKI KOMITE ZMS V MURSKI SOBOTI RAZPRAVLJAL NA SVOJI PLENARNI SEJI O PROSTEM ČASU MLADIH, O PRIPRAVAH ZA OBČINSKO MLADINSKO KONFERENCO IN O NEKATERIH TEKOČIH ZADEVAH. POLEG ČLANOV PLENUMA SO SESTANKU PRISOSTVOVALI TUDI PREDSTAVNIKI ORGANIZACIJ IN DRUŠTEV, KI VKLJUČUJEJO MLADINO.

V živahni razpravi so prisotni poudarili, da je dolžnost organizacije ZM, društev in drugih organizacij organizirati takšno dejavnost, ki bo mladino s svojo vsebino privlačevala, jo izobraževala in v prostem času tudi razvedrila. Zatorej bo potrebno v dokajšnji meri spremeniti vsebino v različnih društvih, jo prilagoditi potrebam mladih članov teh društev in ciljem, ki jih zasleduje naša skupnost v vzgoji mladih.

Na plenumu so tudi poudarili, da je razen vsebinske prilagoditve novim, sodobnim pogojem potrebno vnesti in uveljaviti tudi nekatere nove delovne oblike. Klubsko življenje naj bi bilo skrb vseh, ne pa samo različnih kulturno-prosvetnih društev in mladinskih organizacij. Organizacija kvalitetnega in privlačnega dejavnosti v klubih pa zahteva večje materialne možnosti in sposobnejših kadrov za delo v klubih. Posebno skrb je posvetiti življenju in delu mladih v prostem času v večjih krajevnih centrih in v sami Murski Soboti. Da bi čim prej dosegli zaželjene rezultate, je končno čas, da prenehamo z razpravami o življenju mladine v prostem času in preiti k organizaciji določenih oblik, ki jih vsi že dobro poznamo. Jasno je, da bo morala mladina sama največ storiti za organizirano in vsebinsko boljše delo v različnih oblikah klubske dejavnosti, v društvih ali posebnih mladinskih organizacijah. Kazalo bi tudi ustanoviti posebne komisije ali programske svete, ki bi nenehno skrbeli za vsebino klubskega življenja in dela.

Člani plenuma so sklenili, da bo konferenca občinske mladinske organizacije 29. decembra in je nujno pohiteti s pripravami na ta pomembni dogodek. Vsebinsko bogate razprave na letnih konferencah aktivov ZM so opozorile na vrsto že znanih in pa tudi novih problemov, ki jih mladi srečujejo pri svojem vsakdanjem delu v proizvodnji, na vasi ali v šoli, zato bo morala občinska konferenca najti najustreznejših oblik za reševanje takšnih nalog.

Mladina v občini bi morala pred občinsko konferenco na posebnih sestankih še pretresti določeno problematiko, jo posredovati delegatom konference, najti pa bi bilo že tudi potrebno odgovorov na številna vprašanja, ki jih mladi postavljajo, pa jih sami ne morejo rešiti. Vzporedno s vsebinsko pripravo občinske konference, v kateri naj bi sodeloval kar najširši krog mladine iz občine, pa je potrebno reševati tudi kadrovska vprašanja za novo vodstvo občinske mladinske organizacije.

JOŽE ŠIFTAR, PRVI PREDSEDNIK OLO MURSKA SOBOTA PRIPOVEDUJE:

DELILI SMO ZEMLJO,

ne da bi vedeli, koliko je imamo

Jože Šiftar ali Pepi, kot mu pravijo njegovi znanci, je še danes kljub starosti izredno živahen kmetovalec z živim spominom na burna povojna leta, ko je bil prvi predsednik soboškega okraja, poleg tega pa tudi predsednik okrajne agrarne komisije ter ljudski poslanec. Ko smo se zvečer ustavili pri njem, je bil ravno pri živini in nas po kratkem pozdravu povabil v kuhinjo. Beseda k besedi in že smo bili sredi živahnega pomenka o agrarni reformi v soboškem okraju.

»Oh, še pred dvema letoma sem imel glede tega neke opravke. Tu iz ene vasi sta se oče in sin prepirala, čigava je zemlja. Sin je trdil, da so jim takrat pri vojakih dejali, da bo vsak dobil zemljo. Oba pa imata isto ime, tako da je sin mislil, da je zemlja njegova. Delitev zemlje je bila zelo težka. To se najbolje vidi na primeru iz Petanjec. V naši vasi sta bili dve žrtvi fašističnega terorja in sta zato imeli prednost. Dali smo vsakemu 2 hektara in jima rekli, naj si zemljo izbereta, kjer hočeta. Potem smo pa začeli deliti, ne da bi vedeli, koliko zemlje sploh imamo. Tako bi se lahko skoraj zgodilo, da nekateri izmed tistih, ki so je bili najbolj potrebni, zemlje skoraj ne bi dobili. Slično je bilo na Melincih. Tisti, ki so delali na grofovski zemlji, so dobili po pet hektarov, ostalim je pa potem ostalo po 23 arov, kar skoraj več ni imelo pomena deliti, ker s tem nikogar ne bi rešili. Na Goričkem je delitev zemlje bila opravljena vedno izredno slovesno. Zbrala se je cela vas z zastavami.«

Pomenek je nanesel tudi na delo, ki ga je opravljal kot predsednik okraja. »To je bilo zelo težko. Imel sem več funkcij in sem moral vsak dan biti nekje zunaj. Sele popoldne sem lahko prišel v pisarno. Domov sem prihajal pozno zvečer, zgodaj zjutraj pa sem spet odšel. Tako res ni bilo mogoče dolgo delati. Zato sem pa nenehno prosil, da me naj nekaterih dolžnosti razrešijo. Pa nič. Nato sem pismeno prosil za razrešitev. Namesto odgovora pa sem dobil pohvalo in dva tisoč dinarjev. Čez dva meseca isto. Zato so mi pa tovariši predlagali, naj vsak mesec prosim. Končno so mi le ugodili.«

Tovariš Šiftar je med pomenkom navrgel tudi več šaljivih doživljajev, še s posebnim zadovoljstvom pa se spominja boja z ovnom v Serdici, ko so se nekega večera po delitvi zemlje ustavili v žganjarni nekega kmeta.

»Takrat se je vrnil iz Sovjetske zveze brat od njegove žene in me je zanimalo njegovo pripovedovanje. Toda naenkrat zaslišim od zunaj vpilje ‚Pepi, Pepi'. Ko pridem iz žganjarne, zagledam Pintarica in geometra Kolarša, kako čepita vsak na enem drevesu, pod njima pa je oven. Bilo je tako smešno, da sem se res začel režati. Nisem mogel razumeti, zakaj sta se ovna tako ustrašila. Vzel sem neko palico, da bi ga prepodil. Toda sam ne vem, kako sem se naenkrat

Jože Šiftar, Petanjci

znašel na tleh pred ovnom. Oh, hudiča, sem pomislil, to pa ni tako enostavno. Začel sem se umikati in gledati, da se skrijem za najbližje drevo in ujamem ovna. Toda brez uspeha. Sedaj sta se mi pa posmehovala onadva. Nismo mogli nikamor, dokler ni prišel domačin in ukrotil ovna. Nekdo pa je to povedal karikaturistu Kondorju, ki je potem napravil več karikatur o tem dogodku. Na žalost pa so se karikature zgubile.«

LUDVIK VLAJ IZ LENDAVE K SPOMINOM:

»SEDAJ SMO PREVEČ KOMODNI«

Ludvik Vlaj, sedaj uslužbenec občinske skupščine Lendava se še živo spominja, kako se je formirala ljudska oblast v nekdanjem lendavskem okraju in mnogih akcij, v katerih je tudi sam sodeloval, čeprav je zaradi mučenj v internaciji bolehal.

»Najbolj napeto je bilo pred novembrskimi volitvami. Nismo vedeli, kakšen bo izid. Ferdo Godina je kandidiral za poslanca, jaz pa za njegovega namestnika. Na dan volitev smo šli na teren. V Čentibi smo bili zelo presenečeni, ker je bila šola polna žensk. Godina je začudeno pogledal in me vprašal:

»Lajči, ali je to dobro ali slabo znamenje?«

Na žalost, je bilo bolj slabo, čeprav so nekatere druge vasi z madžarskimi prebivalci bile najboljše. Tako je bilo v Genterovcih, Lakošu in še nekaterih, čeprav se točno ne spominjam, kaki so bili rezultati. Danes pa je seveda spet drugače. V Čentibi so po aktivnosti sedaj med prvimi.

Tovariš Vlaj se tudi prav dobro spominja, kako so morali aktivisti takrat delati. »Vsak dan smo pred odhodom na delo imeli sestanke. Organizacija Osvobodilne fronte je bila zelo močna. Značilno pa je bilo, da nismo poznali kakih odmorov. Dan za dnevom je bilo potrebno v nove akcije, ki pa niso bile lahke. Najteže je bilo, ko smo ustanavljali kmetijske zadruge in pa v času obvezne oddaje. Pa tudi z ljudmi ni bilo lahko. Vse preveč so bili navajeni starega sistema z žandarji. Spominjam se, da je na nekem sestanku stopil k meni kmet in me vprašal, če mora vse to, kar mu je predpisano res oddati. Lepo sem mu pojasnjeval, zakaj je potrebna obvezna oddaja. Ko sem mislil, da sem ga prepričal, pa mi je povedal, da ne bo dal ničesar. Če bi pa nastopil ostro, pa sem prepričan, da bi dal.«

Takih drobnih dogodkov je bilo še več. Povezujejo se v dolgo in zanimivo povest o tem, kako je stoletja teptano ljudstvo ustvarjalo svojo oblast, kako je nihalo in se prebujalo v teh težkih dneh in premagovalo preteklost.

O ZAČETKIH LJUDSKE OBLASTI V PREKMURJU

APRIL — NOVEMBER 1945

Piše: Janko Liška

Vest, da so krasnoarmejci osvobodili Sebeborce, Puconce, Soboto, prodrli do Mure, je bila ena od zadnjih, ki sem jih priredil in prebral na beograjski radijski postaji. In že me je iznenadila, razveselila novica, da pojdem v Prekmurje.

Zbrali smo se pri tov. E. Kardelju. Posvetovanje je bilo kratko — sestav delegacije SNOS, dan odhoda, pot, misija delegacije vodstva osvobodilnega boja na Slovenskem. Tov. Kardelj nas je opomnil, da ima o Prekmurju malo informacij, najbrž tam ne najdemo veliko. Treba bo likvidirati ostanke fašizma, obračunati z domačimi izdajalci. In že smo se poslovili s poslanstvom — čimprej postaviti odbore OF, ljudsko oblast.

Tiste ure pred odhodom iz Beograda in na poti v Soboto sem bil nemirno vesel, razgret, pripravljen na vse — hvaležen naključju, da se vračam pomagat postavljati temelje ljudski oblasti v kraj, od koder me je kraljevski režim zaradi levičarstva tik pred vojno kazensko odstranil.

V Beogradu nam je ob slovesu dal zadnje napotke Edo Brajnik, bivši soboški gimnazijec, viden partizanski oficir, ki je vedel takrat o položaju in ljudeh v Prekmurju največ. Naselite se pri Šerbčevih — nam je svetoval in nam mahal v slovo, ko smo krenili.

Potovali smo skupaj s hrvaško delegacijo za Medžimurje: skoz Novi Sad, Sombor, čez Donavo na mestu, kjer je padlo veliko rdečearmejcev — drugo noč prespali v Belem Manastiru, v štabu III. armije — skoz Kaposvar, Veliko Kanižo in četrto dopoldne dospeli v Lendavo, vso v soncu in zastavah — vendar brez petokrakih. Pa tudi zastopstvo, ki nas je sprejelo, ko se je zvedelo, da smo prišli iz Beograda, od partizanske vlade, je bilo čudno. Vmes je bil sam dr. Klar, predvojni JRZ-jevski prvak in poslanec, ki smo ga pozneje obsodili zaradi pregreh zoper narodno čast. No, na srečo je bil vmes tudi Lajči Raposa, star levičar, prijatelj Miška Kranjca.

Popoldne smo se skoz Bogojino — v prvem zelenju — končno pripeljali v Soboto. Spominjam se Ferija Šebjanča. Na stopnicah bivšega okraja mi je pridrvel naproti zadihan, češ: zadnji čas, sreča, da ste prišli, da napravite red! Srečanje s Ferijem Novakom je bilo izbruh čustev, ki je prikril še več neizpovedanih, nepozabno, kakor so srečanja dobrih prijateljev, preživelih brodolom.

Naselili smo se pri Šerbčevih: Vlado Krivic, vodja delegacije, dr. Jože Rus, podpredsednik AVNOJ, dr. Jože Brilej, generalmajor Lado Ambrožič, Boris Kocijančič, Svetek, ki je brž organiziral sindikate, Žagar-Iztok, ki je razvnel mladince in mladinke. Z nami so bili še drugi. Tudi radiotelegrafsko zvezo smo imeli.

Seveda je bila naša prva skrb in dolžnost sodelovanje z RA: krvodajalstvo, čiščenje zaledja, potrebe sovjetske armade, pogrebi padlih krasnoarmejcev, bratski, razigrani večeri. Iz srečanj z rdečearmejci mi je ostalo niz dragih spominov. Še danes živo čutim vso burno toplino govora, ki ga je imel po obedu v Bogojini (po mitingu) ruski oficir, srdito ogorčen zoper fašizem; pogosto se spominjam herojske vojske, ki je vedela, da pada in zmaguje za prihodnost človeštva. Tudi oficir, ki sem ga srečal v Bogojini, je padel — zadnje dni in med mnogimi, ki so padli ob zori miru tudi na naših tleh. In prvi maj v Brezovcih: skupaj smo ga proslavljali, ruski ranjenci, ki so ležali v šoli in domačini, ki so prinesli darov. Pozdravil sem vojake — ranjence; ko sem dejal, da bo vojne kmalu konec, da bomo drugič prvi maj praznovali v miru in vsak pri svojih, nas je vse skupaj stisnilo v grlu, smo vsi umolknili. Vojaki in kmetje, vsi so bili solzni. Molk je postal zgovornejši od besed.

Kmalu smo polovili izdajalce, ki niso pravočasno ušli prek meje. Sodilo jim je vojaško sodišče, tudi na smrt. Več kakor izdajalcev je bilo raznih nečastnikov: klavrnih petoliznikov, kratkovidnih špekulantov, strahopetcev, dvomljivih žensk, pa tudi razredno zavednih pristašev starega reda. Ti so prišli, kolikor smo jih odkrili, pred sodišče, ki je sodilo za pregrehe zoper narodno čast. Sodilo je predvsem na odvzem premoženja.

Aprila so še trajali boji na Muri, v Soboto so še padale granate. Enkrat smo bili pripravljeni celo na umik. Sredi aprila smo mobilizirali množico Prekmurcev za kopanje strelskih jarkov. Neko popoldne mi je ruski komandant postavil, naj do jutra zberem 5.000 rabočih — delavcev, in to kar iz Sobote. No, z uličnimi mobilizatorji smo jih do zore zbobnali in mobilizirali kakih 500 z bivšim sreskim načelnikom, zagrizenim sovražnikom levičarjev, vred. Ruski poveljnik je čez noč na zadnjo ničlo pozabil in zjutraj je bil očenj harašo zadovoljen z desetino zbranih. In s sto litri vina za potrebe svoje komande. (Nakazovanje vina je bila sploh moja redna gostoljubna dolžnost, višina nakazil se je ravnala po činu).

Vsaka vojska ima nedisciplinirane posameznike, Bolgari so bili nedisciplinirani kot celota. Ljudje so se jih bali. Ko so se nastanili v rakičanski šoli, so snel našo zastavo. Poklical sem jih na zavezniško odgovornost, pa so nam priredili pri gradu miting, pri Platani pa večerjo, kjer smo se bratsko pobotali.

Poskrbeli smo za izmučene in slabo oblečene partizane kozjanskega odreda, ki so prišli v Soboto, in pozneje za internirance — povratnike.

Sodelovanju z RA, skupni zmagi in v spomin na borce, ki so padli za svobodo in neodvisnost, smo avgusta postavili Spomenik zmage. Ob tej priložnosti smo zbrali v Soboti ljudi, kakor nikoli poprej ne kasneje — samo gasilci so napolnili ves prostor med spomenikom in okrajno zgradbo. In tudi okrašena je bila Sobota kakor nikoli. Delegacijo zveznih funkcionarjev in republiške vlade sta vodila tovariša Gošnjak in Boris Kidrič. Tov. Kidriča in spremstvo smo sprejeli pri petanjskem brodu. V Soboto se je vozila delegacija skoz niz slavolokov, po cesti, posuti z zelenjem in cvetjem. Velike slavnosti ob odkritju spomenika so se udeležili poleg zastopnikov SZ, zlasti RA, tudi številni zastopniki angleške vojske. O slavnosti je pisala celo moskovska Pravda.

Kmalu smo našli stike s Slovenci v Porabju in v Radgonskem kotu. Štirje Porabci so prišli že na bogojinski miting konec aprila. Pri Sočiču smo sprejeli v razgovoru po večerji skupino fantov iz Porabja, ki so se javili v partizane, pa smo jih zadržali za aktiviste. Na velikem mitingu pri šoli na Trdkovi, blizu porabske meje, so postavili zahtevo po priključitvi k Jugoslaviji, zahtevo, ki je niso mogli povedati na mitingu, pripravljenem v zgornjem Seniku, saj ga je ruska komanda v Monoštru iz obzirnosti do Madžarov zabranila.

V angleški ječi je za vedno izginil najzavednejši Slovenec radgonskega kota Trojnko.

Politike ni brez tiska. Že aprila smo izdajali Novi čas, po osvoboditvi Poročevalca, pa tudi v madžarščini je nekaj izšlo. Celo brošure smo izdajali, npr. znamenito Kardeljevo razpravo Moč ljudskih množic. Dokler je trajala vojna, smo imeli svoj Tanjug. Vesti je lovil Branko Rudolf, komisar novinarjev pa je bila Marija Vilfan, glavna sodelavca Cvetko Zagorski in Feri Šebjanič. Papir so fantje še med vojno, v zelo nevarnih okoliščinah, prinesli iz Radgone (Svetkov sin in drugi).

(Nadaljevanje na 7. srani)

V OSVOBOJENEM JAJCU 29. NOVEMBRA 1943

S TEM NADALJEVANJEM SE KONČUJE ZANIMIV SESTAVEK ENEGA IZMED UDELEŽENCEV II. ZASEDANJA AVNOJ ŽIVA M. DŽORDŽEVIĆA, KI JE TUDI VODIL TEHNIČNE PRIPRAVE ZA TO ZASEDANJE, ČEPRAV NITI SAM NI VEDEL, ČEMU BO VSE TO SLUŽILO.

V PREJŠNJIH NADALJEVANJIH JE AVTOR OPISAL, KAKO SO V JAJCU OBNOVILI DOM KULTURE, V KATEREM JE BILO KASNEJE ZASEDANJE, NADALJE ŽIVLJENJE V SAMEM MESTU, RAZGIBANO KULTURNO IN POLITIČNO DEJAVNOST, UREDITEV RAZSVETLJAVE ZA NOČ, KO SE JE SESTAL AVNOJ IN STROGO TAJNOST, V KATERI JE POTEKALO TO ZASEDANJE. V PRIČUJOČEM DELU PA OPISUJE SAMO DRUGO ZASEDANJE, POSEBEJ PA ŠE IZVOLITEV TOVARIŠA TITA ZA MARŠALA JUGOSLAVIJE.

Po vsej domovini so v tej noči naše enote ogorčeno napadale sovražnika ali odločno branile svoje položaje, a drugo zasedanje AVNOJ je dalje pe, vse pomembnejše in posprejemalo zgodovinske sklemembnejše . . .

Najprej deklaracijo drugega zasedanja AVNOJ, na osnovi tega pa druge sklepe:

— *Odlok o najvišjem zakonodavnem in izvršilnem narodnem predstavniškem telesu Jugoslavije in Narodnem komiteju osvoboditve Jugoslavije kot začasnima najvišjima organoma ljudske oblasti v Jugoslaviji v času narodnoosvobodilne borbe;*

— *Odlok o odvzemu vseh pravic zakonite vlade Jugoslavije, takozvane jugoslovanske vlade v inozemstvu in o prepovedi vrnitve kralju Petru II. Karadžorđeviću;*

— *Odlok o izgradnji Jugoslavije na demokratičnem federativnem načelu kot državni skupnosti enakopravnih narodov in*

— *Odlok o priznanju in zahvali Narodnoosvobodilni vojski.*

Minila je polnoč. Pliva se je bučno stekala v Vrbas. Hidrocentrala je nemoteno delovala. Za vsak slučaj pa so v enem kotu diskretno počivale karbidovke. Jajce je bilo pogreznjeno v globok mrak, v domu je žarelo od svetlobe in grmelo od dolgih ploskanj in vzklikov. Zaman so v tej noči sovražnikovi avioni pregledovali osvobojeno ozemlje . . . Začel se je drugi dan zgodovinskega zasedanja narodov Jugoslavije . . .

Za besedo je zaprosil Josip Vidmar in v imenu slovenske delegacije predlagal, da predsedstvo AVNOJ sprejme odlok o dodelitvi naslova Maršala Jugoslavije vrhovnemu komandantu NOV in POJ tovarišu Titu.

Vsi prisotni so vstali. Vse oči so se uprle v tovariša Tita. Vsak ga je želel čim bolje videti. Burno in dolgotrajno ploskanje se je ponovilo nekolikokrat. Dvorana je grmela od vzklikov »Živel maršal Tito!«

Na govorni oder je stopil tovariš Moša Pijade in seznanil delegate, da je on že prej predlagal, da se v NOV uvede čin maršala in dodeli tovarišu Titu, toda takrat ta predlog ni bil sprejet in zato je srečen, da ga sprejema to zgodovinsko zasedanje AVNOJ.

Nato je tovariš Moša Pijade prečital, a zasedanje soglasno sprejelo predlog odloka o uvedbi naziva Maršal Jugoslavije v narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije in ki ga dodeljuje predsedstvo AVNOJ Izvršnega odbora AVNOJ in Vrhovnega štaba NOV in POJ je bilo izvoljeno predsedstvo. Za izvolitev se je zahvalil predsednik AVNOJ dr. Ivan Ribar, nato pa je bilo zasedanje 30. novembra ob 2. uri zjutraj prekinjeno.

Med odmorom v prvih jutranjih urah 30. novembra 1943 — med 2. in 3. uro zjutraj — so se člani predsedstva AVNOJ zbrali na odru in stoje okrog dr. Ivana Ribarja, ker je bil oder premajhen, da bi lahko vse sprejel, opravili prvo sejo Predsedstva AVNOJ. V tem času je bilo v dvorani in po galerijah zelo živahno.

Na predlog tovariša Moše Pijade, ki ga pa prej tovariš Tito ni hotel sprejeti, je predsedstvo na tej prvi seji sklenilo, da se sprejme predlog slovenske delegacije in tovarišu Titu, vrhovnemu komandantu NOV in POJ podeli naziv Maršala Jugoslavije ter to sporoči plenumu . . . Iz polglasnega govorjenja na odru so se naenkrat zaslišali veseli vzkliki in ploskanje. Vsi so pogledali predsedstvo. Spominjam se kakor da bi sedaj gledal, kako so ravno takrat prišli k tovarišu Titu tovariši Pijade, Ranković, Kardelj in ostali člani novoizvoljenega predsedstva, ga objemali in mu čestitali na imenovanju za Maršala Jugoslavije.

Ko je predsedstvo AVNOJ sprejelo listo Narodnega komiteja osvoboditve Jugoslavije ter še nekatere osnutke potrdil in odlokov, je končalo svojo prvo sejo in drugo zasedanje AVNOJ je nadaljevalo z delom 30. novembra ob 3.15. uri. Predsednik dr. Ribar je sporočil, da zasedanje prehaja na šesto točko dnevnega reda: Predlogi odlokov AVNOJ in predsedstva AVNOJ.

Na govorni oder je spet stopil tovariš Moša Pijade. Presrečen in vesel, ker se je njegova želja le uresničila, je s svečanim in močnim glasom prečital odlok predsedstva AVNOJ o imenovanju tovariša Tita za Maršala Jugoslavije. Po burnih ovacijah je tovariš Pijade še prečital odlok predsedstva o imenovanju Narodnega komiteja osvoboditve Jugoslavije, ki ga je plenum prav tako soglasno sprejel.

Potem je II. zasedanje AVNOJ potrdilo: odlok Slovenskega narodnoosvobodilnega odbora (plenuma Osvobodilne fronte) o priključitvi Slovenskega Primorja in vseh anektiranih delov Slovenije svobodni Sloveniji v federativni Jugoslaviji ter odlok ZAVNOH o priključitvi Istre, Rijeke, Zadra in anektiranih delov Hrvatske in hrvatskih dalmatinskih otokov svobodni Hrvatski v federativni Jugoslaviji. Končno je II. zasedanje AVNOJ tudi sklenilo formirati državno komisijo za ugotavljanje zločinov okupatorja in domačih izdajalcev.

Po dvorani je spet zadonel močan glas preds. AVNOJ dr. Ivana Ribarja, ki je zaključil to zgodovinsko zasedanje.

Tridesetega novembra 1943. leta ob petih zjutraj se je tovariš Tito med spontanimi ovacijami takole poslavljal od delegatov: »*Nasvidenje, tovariši, v Beogradu, na tretjem zasedanju!*«

SLAVKO IVAJNŠIČ-ROBIN HOOD MED PRLEŠKIMI PARTIZANI

V DNEH, KO JE BILO II. ZASEDANJE AVNOJ:

Osvobodilna fronta se utrjuje

Objavljamo kratek odlomek iz rokopisnega gradiva, pripravljenega za tisk »Prlekija v narodnoosvobodilni borbi« prof. Draga Novaka. Odlomek govori o razvoju in delu terenskih odborov OF na območju Prlekije v času ob II. zasedanju AVNOJ. Študija je bila lani predložena skladu Štefana Kovača in nagrajena. (Op. ured.)

Okrožni odbor OF Ljutomer-Radgona je bil ustanovljen 16. junija 1943. Že meseca maja pa je na območju Ljutomera in Radgone delovalo 5 rajonskih odborov: Radgona-Radenci, Videm-Bučkovci, Veržej-Križevci, Ljutomer in Kostanj. Tako je dobila Prlekija že leta 1943 močno razgibano organizacijo OF. Ni pa uspelo prodreti v apaško dolino, ki je bila nekakšen nemški otok na našem ozemlju. Prvi sestanek okrožnega odbora je bil v Bolehnečicah. Analizirali so politično situacijo v Prlekiji in sklenili, da osnujejo po vaseh tričlanske odbore OF. Ti naj širijo propagando za sabotažo obvezne oddaje poljskih pridelkov, ter pripravijo vse potrebno za zbiranje narodnega davka. Naloga odborov OF je tudi bila, da so nagovarjali posameznike, ki so se vračali na dopust iz nemške vojske, da gredo k partizanom. Novembra, tik pred II. zasedanjem AVNOJ je bil izvoljen novi okrožni odbor OF.

V letu 1944 pridejo v Prlekijo številni aktivisti, ki razgibljejo politično delo. Septembra tega leta pa je bilo v okolici Velike Nedelje večje posvetovanje aktivistov. Na tem zborovanju so ustanovili slovenjegoriško okrožje, ki je obsegalo področje med Ormožem, Radgono in Muro, pripadal pa mu je tudi del Slovenskih goric. Nekaj dni po tem posvetovanju (7. okt. 1944) pa je bilo zborovanje v Branoslavcih. To je bilo dotlej največej zborovanje terencev na tem območju. Zbor aktivistov je sprejel številne sklepe. V mnogih vaseh so bili ustanovljeni vaški odbori OF. Aktivisti so prirejali mitinge, poživili so delo mladinskih organizacij, mobilizirali novince, zbirali orožje in sanitetni material.

29. november, obletnica II. zasedanja AVNOJ, enega največjih mejnikov v naši zgodovini. Spomini na tiste dni segajo od kočevskega zbora odposlancev slovenskega naroda, kjer smo izvolili slovensko delegacijo za II. zasedanje AVNOJ, do poti, po kateri se je prelila do Jajca in slednjič do pomembnih sklepov novembrskega zasedanja pred dvajsetimi leti. Na sliki: slovenski in hrvaški delegati so se na poti v Jajce ustavili v Livnu od 21. do 28. novembra 1943.

pripoveduje med drugim tudi o II. zasedanju AVNOJ

Težko ga je dobiti doma, sem zvedel. O tem sem se kasneje prepričal. Od Lače vasi, kjer kmetuje, do Dravskega Središča me je vodila sled za njim.

Živahno, skoraj ognjevito je njegovo pripovedovanje. Umiri se le, ko se poglobi v spominu v tiste podrobnosti, ki vedno bolj bledijo. Če se mu misli nekako zapredejo, pokliče na pomoč ženo: — Čuj, Frančika, kako je že bilo takrat? — Kdo ne bi pozabljal, ko je toliko vsakdanjih skrbi. Skrbeti je treba za dom, popravljati hišo in še in še.

Življenje Slavka Ivajnšiča-Borisa od leta 1941 do 1945 je bila pot aktivista, borca, političnega delavca, ki je v svojih pohodih po gozgovih od Pohorja do Goričkega skoraj nagonsko čutil potrebo po uporu. To je menda v njegovem značaju. Kot Robin Hood je napovedal boj nasilju in — zmagal.

Ni mogel kar v začetku »vskočiti« v dogodke, ki so se nanašali na moje vprašanje: KAKO JE BILO TAKRAT, JESENI 1943, KO JE BILO II. ZASEDANJE AVNOJ. Pričela sva tam, v letu 1941, ko so posamezniki več ali manj neorganizirano pričeli boj proti okupatorju. Po vaseh so trosili propagandne letake, se povezovali z Jožetom Kerenčičem in drugimi, se skrivaj sestajali v ljutomerskih gostilnah in drugod. Ko so oktobra leta 1941 Nemci ustrelili Jakeca Babiča, je bila potrebna najstrožja konspiracija. Na Kogu so aretirali skupino ljudi, prešla je zima, med ljudmi je bil preplah . . .

Ko so spomladi 1942 spet organizirali akcijo z letaki, je bil Slavko Ivajnšič prisiljen oditi v ilegalo. V Ruški četi se je srečal z Andrejem Koroščem, Stanetom Crvičem ter Jankom in Matijem Pihlarjem. — Tu sem zaživel pravo partizansko življenje. Četa je naraščala, se združila s Saleško in Revirsko četo v slavni Pohorski bataljon. Jeseni 1942 sva bila s Crvičem dodeljena kot spremljevalca Ivanu Nemcu-Vojku, članu IOOF za Slovenijo, ki je šel v severno Slovenijo, da pomaga pri organizaciji odpora. Čez Slovenske Konjice, Pragersko, Duplek, Kraljevce, Očeslavce smo prišli v Radomerje. Nemec je zbolel in zimo smo prebili v glavnem v Radomerju. Nemca je obiskoval in zdravil dr. Kaukler iz Ljutomera. —

V letu 1943 so bili že ustanovljeni mnogi odbori OF, junija pa so formirali okrožni odbor OF za ljutomersko in radgonsko področje, katerega sekretar je bil najprej Nemec, nato Ivajnšič. Bila je dana direktiva, da vpostavi okrožni odbor OF stike z Medžimurjem in Prekmurjem. Z Danielom Hojsom sta prehodila dolgo pot preko Razkrižja, proti Polani in Martjancem. . .

Po Stalingradu in uspehih zaveznikov v Afriki se je večalo število neoboroženih partizanov. V Godemarcih je bil zbiralni center, od tod pa so novinci odhajali na Pohorje. Skupine sta vodila Ivajnšič in Hojs. Pohodi po skrivnih poteh, mimo nemških zased, skozi gozdove, mimo zaselkov in vasi, polni prigod in napetih trenutkov, pa tudi takih, da so jo mahnili kar po cesti in zapeli.

— No, in to je bilo v obdobju, ko je bilo v Jajcu II. zasedanje AVNOJ. Kurirji so nam prinesli prve vesti, nato smo poslušali tudi londonska radijska poročila. Drugo zasedanje nam je dalo s svojimi sklepi novih upov. Prej je bila tudi v odborih OF stroga konspiracija, sedaj smo šli v širino. Prirejali smo javne sestanke, mitinge, govorili smo ljudem o pomenu zasedanja, skupaj z ljudmi pa smo se vprašali: kdaj bo konec? Jeseni 1943 in v začetku leta 1944 je poslal CK KPS v severno Slovenijo več skupin, ki so pomagale pri organiziranju odborov OF. Po zasedanju AVNOJ so se nam odprla marsikatera vrata: ljudje so izvedeli da so dani temelji družbeni ureditvi. —

In kdaj ste doživeli prvi ognjeni krst?

— Bilo je na staro leto 1943. Nemci so zvedeli za sestanek SKOJ v Radomerju in nas napadli. To je bil prvi oborožen spopad v Slovenskih goricah. —

Včasih je bilo potrebno, da ste se hitro umaknili.

— Da, včasih je bilo potrebno, včasih pa tudi ne. Spominjam se akcije za napad na radensko orožniško postajo. V Banovcih pri Topolniku se nas je zbralo 35, oboroženi smo bili le štirje. Pri transformatorju na Gorici smo padli v nemško zasedo. Bil sem na čelu kolone. Slišim nekaj podobnega

Slavko Ivajnšič

kot zapiranje puškinega zapirača. Posvetim z lučjo. Komaj da še utegnem zakričati: Lezi! in že je pokalo. Vržem se v razgon in streljam. Nogo sem imel nekoliko višje, začutim da sem ranjen v peto. Proti meni pride pes. Ustrelim ga, nato zagledam, kako se plazi proti meni nemški vojak. Tega s strelom ranim. To sem ugotovil po tem, ker je začel klicati na pomoč. Nato je nastala tišina: Nemcev nikjer. Zberem vse sile in se počasi odplazim. Potem so me odnesli v Banovce in nato na Gralvo k Novakovim. Tu mi je nudil prvo pomoč dr. Kaukler. Nato sem se kot ranjenec selil iz kraja v kraj. —

To je bil menda zadnji pohod?

— Zadnji in najtežji. Prelogov oče naju je z ženo odpeljal v čebelnjak Markeca Slaviča v Ključarovcih. Tam sem ležal dober mesec. Rano sem si zastrupil, pa sem se nekako izlizal, ker mi je Lebarjeva Sonja dala injekcije. Potem sem odšel v Kokoriče k Hericu. Celih 14 dni sem ležal v nezavesti. Iz Ormoža so mi spet poslali injekcije. Nato sem bil v Bolehnečicah, okrog božiča 1944 so me odpeljali v Voličino, kjer je bil v Smerdeljevem listnjaku nekakšen bunker za ranjence. Končno sem si toliko opomogel, da sem lahko spet odšel v gozd. Bil je februar 1945 in nič še ni dišalo po pomladi. Toda bil sem spet svo-

(Nadaljevanje na 7. srani)

MIŠKO KRANJEC

Pred volitvami

Stari Štefančič se je v soboto pred volitvami napotil na obisk h Koudili Naciju. Stvari so do kraja dozorele. Ravno je zabredlo v veliko zmešnjavo. Nisi več vedel, kako kdo misli, še manj, kako bo jutri na volitvah. Vse Ravno je govorilo o zaušnici, ki jo je bil dobil Žbul. Privoščili so mu jo. Reakcija se je sicer preplašila, a je izkoristila to zaušnico: to je šele začetek, glavno pride, če boljševiki dobijo! V Ravnem se je začel poslednji boj, ki se je v soboto samo še stopnjeval. In ta sobota se je začela s popolno zmešnjavo.

Tedaj se je stari Štefančič odločil za pot k Naciju. Pravzaprav ni vedel, kaj ga sili k njemu. Zase je še vedno trdno stal in tudi povedal vsakomur, da bo glasoval za Jugoslavijo. A ta trenutek si Štefančič ni bil na jasnem, koliko jih je v Ravnem še za Tita. Nazadnje pa so vse te novice vplivale nanj, če je to hotel ali ne. Nekaj se je tudi v njem zmajalo. Položaj v Ravnem je bil tak, da je samo ali zelo zaslepljen ali zelo trden človek še lahko verjel v Jugoslavijo, ali kot Koudila, ki druge poti ni imel več.

Štefančič si o nečem ni bil več na jasnem. In zato je potreboval pojasnila, ki pa mu ga lahko da samo Koudila. — Šel je v opoldanskih urah, ko je vedel, na bo Naci prišel vsaj na kosilo domov, ker sicer je bil v pisarni, kjer je bilo vedno dovolj ljudi; ali pa je hodil po vasi. Ko ga je našel za mizo — sam je jedel, ker so drugi že opravili — je Štefančiču bilo skoraj žal, da je prišel. Šele zdaj je občutil, da je vendarle prišel zaradi svoje nevere, zato ker se je tudi sam zamajal. Ali mu ni bil Naci nekoč dejal, da mu bo povedal, če kaj ne bo v redu? Ko ga je Štefančič sedaj gledal, je vedel, da ta fant ne laže. — V sobi je bil tudi stari Miha.

»Sedite Štefančič,« je dejal Naci, ko mu je ta segel v roko. Miha si je basal pipo in tudi Štefančič si ni mogel kaj, da ne bi takoj privlekel iz žepa še svoje z dolgo cevjo. Spregovoril je nekaj besed z Miho, a se kaj naglo obrnil k Naciju rekoč:

»Pravzaprav ni bilo treba, da sem prišel. Neumnost že vidim. A mi ni dalo miru.« Nasmehnil se je. »Viš, govori človek s tem, govoriš z onim, pa se ti zazdi, da se je vse Ravno zmešalo . . . Jutri so volitve. Rekel sem ti že, da se zame ne boj. Naj bi bilo karkoli, jaz bom opravil svojo dolžnost, pa če bodo Angleži še pred dnevom tu! A saj vem, da je to neumnost, povedal sem samo kot primer. In takih nas je še vedno mnogo. A vendar — prišel sem . . . zaradi sebe in zaradi drugih . . .« Prenehal je in se tokrat ozrl tudi po Mihi, ki je ves čas nekaj kimal, kakor da potrjuje. In zato je zdaj Štefančič dejal temu-le: »Pa povejte vi, Miha, če pomnite, da je sploh kdaj bilo tako v Ravnem?«

Miha je zamahnil z roko in se nasmehnil rekoč: »Kaj bi bilo. Kaj pa smo mi v Ravnem vedeli za kako stvar? In zakaj naj bi bili vedeli? Za župana smo se že prepirali, še pljuske so včasih padale, a to so bile naše domače stvari. Na politiko pa se Ravenci nismo razumeli, ne na tako ne na drugačno.«

Zdaj je Štefančič pritrjeval kimajoč z glavo, pa je rekel Naciju: »Tako je bilo, vidiš! Nobeden Ravenec se ni razumel na politiko niti za pod noht. A zdaj vsi mislijo, da jih ni na svetu, ki bi se bolj razumeli! — Ko bi se le. A žalostno je, da se vsi skupaj ne razumemo prav nič, države pa smo se lotili na veliko! Mar jim je Jugoslavija, mirno bi jo spet porušili pa rekli Angležem: Pridite, da nas obujete in oblečete . . .« Za čas je prenehal. Naci je vprašal:

»Štefančič, kaj mislite, koliko bo jutri dobila naša lista?«

Tega je vprašanje zmedlo. Že je hotel ziniti, a se je premislil. Z obraza mu je Naci lahko razbral, kako računa in kakor da tehta vse Ravno. A tudi oče Miha je kar obtičal pred tem vprašanjem. Nazadnje se je Štefančič le odločil in dejal:

»Kaj bi rekel . . . če bi površno sodil, bi dejal, da nas bo malo. Niti polovica ne. Ljudje so zmedeni, še bolj pa preplašeni. Če pa se malo zamisliš, stvar spet ni tako preprosta. Če se do jutri ne bo nič posebnega zgodilo, si bodo ljudje le malo pogledali v duše. Gre za državo, kar naši Ravenci vsaj v večini vedo. Kljub vsem pretnjam se bodo odločili za državo. — — A viš,« je nadaljeval in hotel nekaj pojasniti, »mi smo za to državo, naša je, čeprav revna. A naši aktivisti nam včasih take pripovedujejo, da ni za nikamor! Pa se potem ti odloči, ko ti naprej preti, kaj bo s tabo v življenju. — Povej, Naci kam pravzaprav gremo? Govorimo o Vroti Titovi in ne vem, kakšni državi še, o delovnem ljudstvu, naši Ravenci pa prekupčujejo; ti se boriš za državo, župnik pa proti njej. Ti si za Tita župnik za kralja, ti za Rusijo on za Ameriko. Zdaj pa povej, če našim ljudem ne prija bolj Ameriška? Tam je denar in lahko delaš, kar hočeš. Viš, in za naše ljudi je župnik še vedno svet mož, božji namestnik, ti pa, ne zameri, pravijo, da si komunist, v cerkev ne hodiš in iz revne familije si doma, kar v Ravnem nekoč ni nič pomenilo. Zdaj pa naj ljudje kar tako gredo za tabo! Kam? In oni tam še pretijo, ti pa ne. Jutri, pravijo, in v ponedeljek da bomo videli! Da bodo pazili na slehernega nas! — Povej, smo trdni? — Pa saj ni treba odgovoriti, nisem dvomil . . .« In Štefančič je zamahnil z roko. »A ljudje me bodo vprašali. Pri Koudili, bodo dejali, si bil — kaj je rekel? Jaz pa bom rekel: Ta država je trdna, ne jutri ali pojutrišnjem, ne za en mesec, niti za eno leto se ne bo zrušila. Če pa bi kdo prišel, se bo Jugoslavija bila. Vse to vem in bom povedal! — A kam gremo?« Zagledal se je v Nacija, nato pa nasmehnil. »Vem kam gremo. Šli bomo in če naši Ravenci to hočejo ali ne. Usode te države mi ne bomo mogli spremeniti, pa če se še tako upiramo! In bolje je, da je ne spremenimo! Sicer pa ne misli, da v Ravnem kljub vsemu ni dovolj ljudi, ki bi tega ne razumeli. Pojdejo za tabo, pojdejo v novo Jugoslavijo in če jih bo župnik še tako vlekel vstran. Ne smeš misliti, da je za Ravence to malo, če so se odločili, da pojdejo za tabo in ne za župnikom! Ne pozabi, kaj je on za nje! In če bi jih bila zate samo polovica, je to že mnogo! Pa jih bo več, dokaj več! — Samo opominjam te — nocoj pazite! Morda ne bo nič takega, mogoče pa bodo šele zdaj pskusili s čim hudim!« Prenehal je, kakor bi se utrudil. Kimal si je, potem se je ozrl po obeh. — Naci je razmišljal. Doumel je in bil vesel. Štefančičeve besede so mu že zdaj zvenele v ušesih: »Kdo si ti — kdo je župnik . . .« Da, za Ravne ni bilo preprosto. V resnici je vse to le bil upor proti cerkvi, proti tisočletnemu redu in veljavnosti. Ravenci niso omahovali zaradi kralja, omahovali so zaradi cerkve. Nato je rekel Naci:

»Štefančič. Vem, da niste prišli kar na obisk. Hoteli ste nekaj vprašati. Mogoče celo več stvari. Vprašajte. Vedno sem vam na vse odgovoril pa vam bom tudi sedaj. Hudo bi mi bilo, če bi vedel, da ste tudi vi zdvomili . . .«

»Nisem zdvomil!« je skoraj planil Štefančič, kakor bi ga Naci zadel. »In tudi vprašal ne bom. Imel sem celo kopico vprašanj, bolj zaradi drugih, ker vem kaj jih tišči, a ti danes ne bom stavil nobenega. Po volitvah bom povedal. Povedal pa bom zdaj vsakomur, da sem bil pri tebi. Zjutraj pojdemo zgodaj volit. Zaupamo ti, Naci, in Jugoslaviji zaupamo.« Dvignil se je, segla sta si z Nacijem v roko. Štefančič je odhajal olajšan, veder. Ni šel domov, šel je po vasi. In koder je šel, se je zdelo, da gre z njim Jugoslavija, in s komer je spregovoril, se je zdelo, da je z njim spregovorila sama ta nova Jugoslavija.

Ali je v Ravnem moglo še kaj preprečiti njeno zmago?

(Odlomek iz romana POVEST O OBLASTI; II. del)

Drugo zasedanje AVNOJ in njegove odločitve močno odmevajo v naši današnji stvarnosti in žive kot čvrsta osnova za boljšo in srečnejšo prihodnost naše socialistične domovine, družine bratskih jugoslovanskih narodov.

Iz idej, duha in moči drugega zasedanja AVNOJ, iz moči tistih idej, ki so vodile in našo revolucijo pripeljale do zmage, črpajo današnje in bodo črpale prihodnje generacije smernice, da bodo dostojno nadaljevale in dalje razvijale to začeto, veliko delo. To bo tudi poravnava dolga z milijon in sedem sto tisoč žrtvami, ki so jih naši narodi dali v velikem boju za svobodo, za bratstvo naših narodov in enotnost naše države. To bo tudi priznanje naši ZKJ, ki je v veliki socialistični revoluciji izgubila nad 50.000 svojih članov, in še mnogo večje število članov SKOJ. Prav to pa je zagotovilo, da bodo današnja generacija in vse prihodnje generacije skrbno čuvale vse velike pridobitve, ki so jih z velikimi žrtvami izbojevali naši narodi.

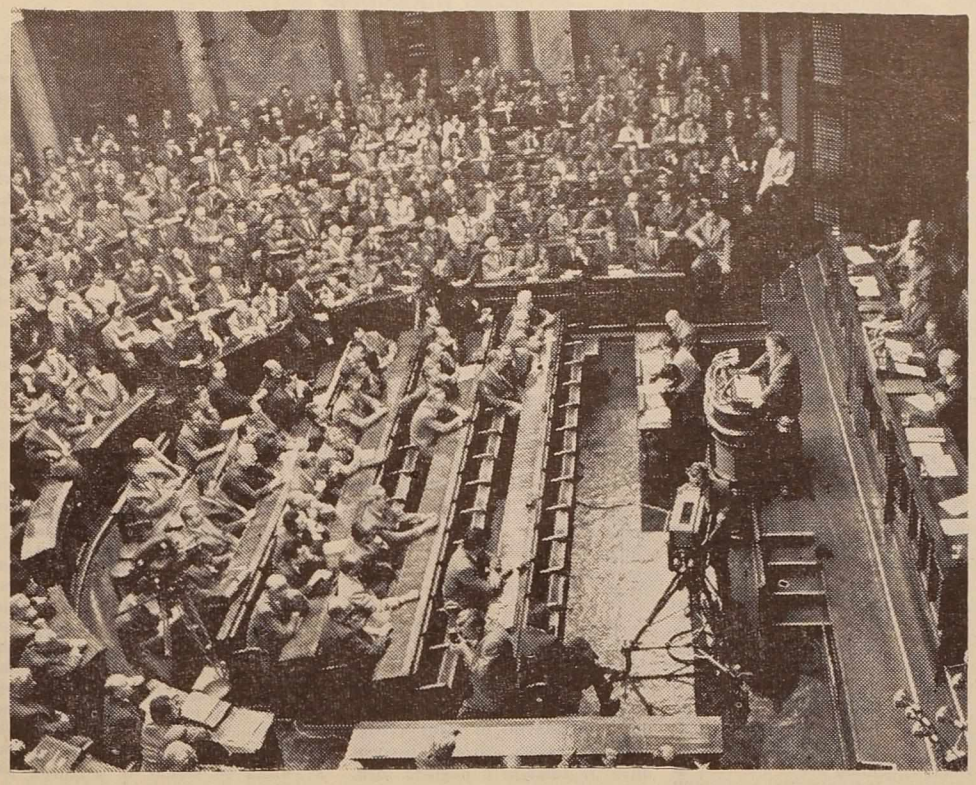

Letos na Dan republike, bo v Beogradu svečano zasedanje Zvezne ljudske skupščine

WINSTON CHURCHILL

MARŠAL TITO IN JUGOSLAVIJA

Resnica o narodnoosvobodilni borbi jugoslovanskih narodov si je počasi in trudoma utirala pot v svet. Za njega je bil uradni predstavnik še vedno kralj Peter s svojo vlado. Toda z rastjo partizanske vojske je tudi svet spreminjal svoje poglede in spoznal, kdo se bori proti fašizmu in kdo z njim sodeluje.

O tem je že bilo mnogo zapisanega. Brez dvoma spomini takratnega britanskega predsednika vlade Winstona Churchilla to najbolj prikazujejo. Medtem, ko je še v začetku veroval v tisto, kar je pobegla jugoslovanska vlada širila o svojem vojnem ministru Draži Mihailoviću, je kasneje spoznal njegovo resnično vlogo in temu primerno ukrepal.

Spomine smo vzeli iz knjige spominov generalov in državnikov o drugi svetovni vojni, ki jo je letos izdala založba Mladinska knjiga.

»OBROČ SE SKLEPA«

Srditi in krvavi boji proti Nemcem za obstoj, so se razpkamenili v vrstah partizanov. Vodil jih je Tito kot najmočnejša in malone prevladujoča osebnost. Tito, kakor so ga imenovali, je bil komunist, izšolan v Sovjetski zvezi, ki je do Hitlerjevega vdora v Rusijo in po tem izčrpne podatke, sem predsedoval konferenci načelnikov štabov, ki je bila 25. junija v Downing Streetu. V razpravi sem poudaril, da je sila važno, da jugoslovansko gibanje proti osi, ki je na tem področju vezalo kakih 33 osnih divizij, kar najbolj podpremo. Ta stvar je bila tako važna, da sem odredil, naj se po potrebi da na razpolago tisto majhno število letal, ki je potrebno za povečanje naše pomoči, v škodo bombardiranja Nemčije in vojne proti podmornicam.

Dne 7. julija, tik pred našim izkrcanjem na Siciliji, sem opozoril generala Alexandra na te možnosti.

PREDSEDNIK VLADE GENERALU ALEXANDRU

7. julija 1943

Predpostavljam, da ste brali o nedavnih srditih bojih v Jugoslaviji ter o pomožnih sabotažah in gverilski vojni, ki se začenja v Grčiji. Tudi v Albaniji pravijo, da je plodno torišče. Vsa britanska pomoč, ki smo jo dali v tej borbi, sestoji v tem, da smo vrgli s padali nekaj svežnjev. Če bi se mogli utrditi na vhodu v Jadran, kar bi nam omogočilo poslati vsaj nekaj ladij v dalmatinske ali grške luke, ni izključeno, da bi se vnel ves zahodni Balkan in da bi lije . . .

imelo to daljnosežne posledice. Toda vse to so samo domneve.

Dva tedna pozneje sem premišljeval o povezovanju italijanskega bojišča z balkanskim, o čemer priča naslednja važna brzojavka:

22. julija 1943

PREDSEDNIK VLADE GENERALU ALEXANDRU

Z načelniki štabov odpotujem pred 15. avgustom v Kanado, da se sestanem s predsednikom Združenih držav Amerike. Tako bomo vsi tam v času, ko bo Sicilija najbrž že lahko očiščena . . .

Po nekem oficirju Vam pošiljam pismo, ki vam bo prikazalo popolno sliko občudovanja vrednega odpora tako imenovanih partizanov, Titovih pristašev v Bosni, kakor tudi močnih, hladnokrvnih Mihailovićevih manevrov v Srbiji. Razen tega obstoja gverilsko gibanje odpora v Albaniji nedavno pa je nastalo tudi v Grčiji. Nemci ne samo da z divizijami svoje vojske utrujejo svoje položaje na Balkanskem polotoku, marveč tudi stalno zboljšujejo kakovost in gibljivost teh divizij in zahtevajo od krajevnih italijanskih čet strožjo disciplino. Sovražnik ne more pogrešati teh sil, če pa bi Italija kapitulirala, Nemci sami ne bodo kos temu bremenu. Balkan je zelo važen.

Nobena naloga se po svojem pomenu ne more primerjati z zavzetjem Rima, ki bo v naslednji fazi nudilo tiste prednosti, ki smo jih pričakovali od osvoboditve Balkana . . . Padec Italije, vpliv tega dogodka na druge nemške satelite in okoliščina, da bi Nemčija tedaj ostala osamljena — vse to bi utegnilo imeti odločilne posledice v Evropi, zlasti če upoštevamo velike sile ruske vojske.

Pošiljam Vam to poslanico, da vas v celoti seznanim s svojim glediščem, ki je, kakor upam v skladu z mnenjem načelnikov štabov.

Preden sem odpotoval v Quebec, sem sklenil utreti pot za nadaljnjo akcijo na Balkanu z imenovanjem višjega oficirja, ki bo vodil večjo britansko misijo pri partizanih in ki bo pooblaščen, da mi neposredno pošilja priporočila, kako naj jih v bodoče presojamo.

PREDSEDNIK VLADE ZUNANJEMU MINISTRU

28. julija 1943

Fitzroy Maclean, član parlamenta, mož smelega značaja, ki ima parlamentarni status in izkušnje, pridobljene v zunanjem ministrstvu naj gre v Jugoslavijo in dela pri Titu. Kakor je zdaj zasnovano, naj bi odšel tja brigadni general, da bi prevzel komando. Po mojem mneju je treba Macleanu pomagati in ga imenovati za šefa misije, ki jo mislimo zdaj poslati, in mu tudi dodeliti dobrega štabnega oficirja. Pri teh prekaljenih in preganjenih gverilcih nam je potreben smel odposlanec — vodja.

Ko je misija vržena s padalom, v septembru 1943 prispela v Jugoslavijo, je bil položaj popolnoma spremenjen. Vest o kapitulaciji Italije je prišla v Jugoslavijo po uradnih poročilih po radiu. Čeprav pa nismo izdali nobenega opozorila, se je Tito naglo in učinkovito lotil akcije. V nekaj tednih so partizanske sile razorožile šest italijanskih divizij, dve pa sta se pridružile partizanom, da bi se skupaj z njimi vojskovale zoper Nemce. Z zaplenjeno italijansko opremo so Jugoslovani zdaj lahko oborožili še 80.000 mož in začasno zavzeli največji del jadranske obale. Zdaj je bila ugodna priložnost za okrepitev našega splošnega položaja na Jadranu glede na italijansko fornto. Jugoslovanska partizanska vojska, ki je narasla na 200.000 borcev in ki je v začetku bila samo gverilsko borbo, je zdaj povsod opravljala akcije proti Nemcem, ki so čedalje bolj srdito nadaljevali divjaške represa-

(Nadaljevanje na 8. strani)

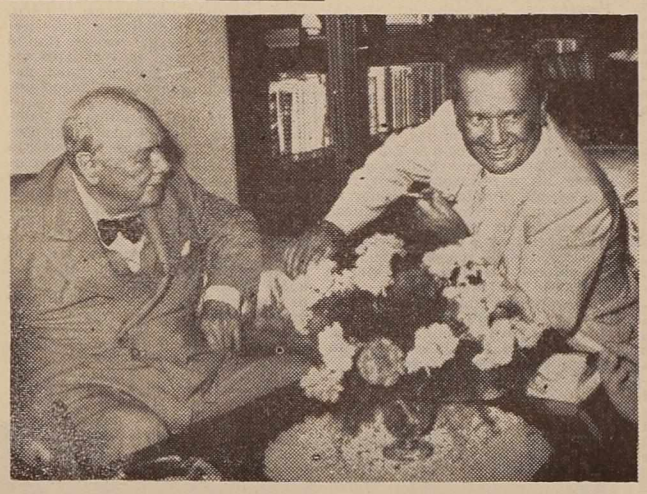

Bivši britanski premier Winston Churchill na obisku pri predsedniku Titu

ZAČETKI LJUDSKE OBLASTI V PREKMURJU

(Nadaljevanje s 5. strani)

Junakom borbe naj slede junaki dela — je postala parola časa po osvoboditvi, potreba, ki jo je formuliral v enem od svojih spodbudnih govorov Boris Kidrič. Železničarji so koj začeli popravljati porušene mostičke in drugo, da je spet lahko zasopihala Mariška. Začeli so uradi, začele trgovine, tovarnam in kmetijskim posestvom smo postavili delegate, povsod ljudi, katerim smo zaupali, ki so začeli z novimi ukrepi. Zlasti večjim obratom smo dali več pažnje: Nafti, posestvu v Rakičanu in v Beltincih. Tovarni mesnih izdelkov. Organizirali smo tečaj za učitelje, ki jih je hudo manjkalo (vodil ga je pisatelj Hudales, obiskovali pa so ga pred vsem bivši gimnazijci), in začeli s poukom.

Ob nedeljah smo prirejali mitinge za politično prebujanje prebivalstva, povezane z organiziranimi in samoraslimi pevskimi in recitacijskimi nastopi. Prav uspelo in z dobrim programom je takrat nastopala tudi zunaj okraja, Šebjaničeva dijaška kulturnoumetniška grupa. Doživeli smo tudi ciganski miting, Kajuha v ciganščini, po zaslugi Vaneka Šiftarja. Tudi to je bil izraz sprostitve ljudi ob koncu vojne, ob osvoboditvi. Z obiskom nas je razveselilo partizansko SNG; že aprila, še med vojno, pa navdušila izvrstna artistična grupa RA (podobno grupo sem videl tudi v Szombathelyu ob otvoritvi spomenika).

Seveda smo imeli veliko sestankov: med sabo in z ljudmi, po vseh takratnih linijah. Na okrožju v Mariboru smo imeli maratonske seje, ki jih je vodil Sergej Kraigher. Med sejami so spali šoferji, aktivisti pa na vožnjah po razritih cestah, kadar ni bilo defekta (nekoč smo na poti v Maribor štirinajstkrat sneli kolo), v Porabju, v Gornjem Seniku, pa natlačili v zračnico slame). Potem smo imeli kilometrske seje doma. Celo aktivistom je bilo vse novo, direktive so kar deževale. Kako slabo so bili informirani, dokazuje, da celo vseved in stari komunist Branko Rudolf ni vedel, kaj je AVNOJ. Zato smo naloge in cilje neutrudno propagirali, neumorno organizirali novi sistem.

Soboto smo hitro obvladali. Delegacija SNOS je bila seveda izvrsten aktiv. Disciplinirana, množična prvomajska manifestacija na večer pred praznikom v Soboti, par kilometrov za fronto, je pokazala, da smo v treh tednih uspeli po vseh takratnih linijah, zlasti po sindikalni in mladinski, čeprav nas je bilo komunistov le malo.

Manifestacija ob koncu vojne, dober teden kasneje pred grajskim portalom, je bila organizirana in spontana hkrati. Nastopilo je kar devet govornikov, planiranih in »padobrancev«, ki so kar drug čez drugega kipeli od navdušenja in zadovoljstva, da je vojne konec, fašizem pobit. Govorili so tudi: dva Rusa, Bolgar in neki konjski mešetar, izseljenec na povratku iz Srbije v Maribor, ki najbrž nikdar prej ne kasneje ni bil tako goreč socialist ko tisto uro.

Prve volitve so bile manifestacija

Seveda ob vsem tem bujnem, filmskem, kipečem dogajanju nismo pozabili na glavno — na ljudsko oblast. Po 9. maju sem ostal od delegacije v Soboti sam — z aktivisti, ki so zrasli zadnji mesec vojne iz predvojnih dijakov krog Mladega Prekmurca, iz članov Kluba prekmurskih akademikov, iz članov Društva kmečkih fantov in deklet, pa tudi iz vrst iskrenih narodnjakov — Sokolov. Večer za večerom smo se razkropili v vasi (največ s kolesi, imeli smo le 2 avta z večnimi defekti) propagirat ter izpolnjevat direktive. Čeprav so odbore OF postavljali že maloštevilni partizani, ki smo jih našli, ko smo prispeli iz Beograda, čeprav smo s formiranjem teh odborov nadaljevali ves april (za vsako vas posebej), je spričo številnih novosti in nezaupnosti kmetov, zlasti katolikov v ravninskih vaseh, šlo ponekod trdo. Razširila se je parola, da pride Oto Habsburški, reakcija je propagirala stare, iz let pred vojno znane krilatice o grozotah komunizma in v dokaz napihovala prekrške ruskih vojakov. Kmetje so se vse bolj bali za zemljo in bolj kot ljudska oblast jih je zanimalo, kako bo z davki in kdaj zamenjajo tako zvane bele penge (denar, s katerim so plačevali med vojno Rusi).

In vendar so poleti volitve odlično uspele. Aktiv je bil enoten, požrtvovalen in spričo predvojne, nedovoljene levičarske vzgoje tudi zelo dostopen za izvrševanje prvih ukrepov na poti v socializem.

Prve volitve so bile v soboškem okraju manifestacija, tekma, kdo bo prej končal; potekale so ob petju in muziki, ob slavolokih in v cvetju. V Brezovcih je bila cesta od prve do zadnje hiše posuta z zelenjem in cvetjem. Le v par vaseh smo čutili na sestankih in pri volitvah, da kmetje nekomu bolj verjamejo ko nam.

Ljudska oblast je pomenila mnogim kmečkim ljudem v Prekmurju skok v neznano. Prav tako kakor izkoriščevalskim, neljudskim oblastem, tudi novi oblasti niso zaupali. Kaj bi z odborom, mi je rekla neka delegacija z Goričkega, dobrega človeka nam dajte! Oblast so enačili s komando. Ko sem spor za žig v neki gorički vasi rešil tako, da sem ga prisodil odboru in ne komandantu vaške straže, se je fant potuhnil. Doma si je žig spet prilastil. Sploh so te straže smatrale sebe marsikje za pravo oblast, odbore le za »pro formo«.

Za odborniška mesta so kazali več zanimanja kulaki, kakor smo jih takrat imenovali, trgovci, oštirji, mi smo forsirali revnejše. Ponekod tudi niso vedeli, koga naj dajo v odbor, saj so bili eni med vojno kulturbundaši, drugi z Madžari. Seveda smo vprašanje rešili tako, da smo vzeli volilno pravico le iniciativnim sodelavcem okupatorja in ne oportunistom iz strahu in žrtvam hitlerjevske socialne demagogije. Ginljivo je bilo v Korovcih. Da bi popravili, kar je bilo pod okupacijo, so že do devetih vsi volili. Ko sem stopil iz avta, so mi boječe nesli naproti cvetje otroci — kot fevdalnemu gospodu. Ob oglu volišča, za deco, so plašno čakale žene, za oglom v negotovosti moški. V pogovoru z njimi sem jih komaj malo sprostil. Najbolj korajžni so se pohvaljeni, da so dobro volili, le komaj nasmehnili. Hudo je bilo v Predanovcih, kjer so me gasilci pred voliščem sprejeli ko suverena, ki pregleduje čete. Komaj, s težavo sem jih spravil v volijno in v razgovor. Čuden komandant!

Predolgi so bili časi gospostva, komande, izkoriščanja, ponižanja in ustrahovanja, da bi ljudje koj dojeli, kaj pomeni ljudska oblast. Pri novembrskih volitvah so postali celo plen reakcije, lastnih senc, pa tudi nerodnosti aktiva, ki je dopustil, da so edino v lendavskem in radgonskem okraju glasovali proti ljudski državi.

Potem je doživljala ljudska oblast v tej agrarni, nerazviti, raznim negativnim vplivom meje izpostavljeni pokrajini, oropani večine svoje avantgarde, še marsikake težave in birokratske zablode. Vendar je ljudska oblast kljub vsem oviram kliila in rasla.

Janko Liška

(Nadaljevanje s 6. strani)

boden, po tolikih težkih trenutkih, ko so me ločila pogostokrat od nemških žandarjev ali od belogardistov le slaba hišna vrata. —

Gozdovi, ki sem jih tolikokrat prehodil, pa so vendarle začeli zeleneti. Naslanjajoč se na ženo, zaradi bolečin v nogi, sem le s težavo hodil. Pod Grabšinskim bregom sva nekega dne srečala Kozake. Nič hudega se ni zgodilo. Morda sem imel tistikrat že toliko vkaljene živce, da sem prestal tako srečanje zelo mirno. —

Slavko je opisal nekaj podobnih primerov. Kako je nosil čez madžarsko mejo v aktovki čevlje in v čevljih bombe. Ustavili so ga trije madžarski graničarji. Moral je odpreti aktovko in čevlji so se kmalu znašli v rokah graničarjev. Slavko je počasi nastavil roko na žep, kjer je imel pištolo. Hitrejši bom kot oni s puškami, je pomislil. Toda vojaki so dali čevlje nazaj v aktovko, pozdravili in odšli. Še danes ne ve, ali so bombe opazili ali ne. In na ličkanju pri nekem kmetu blizu Središča, Nenadoma se pojavijo na skednju nemški graničarji. Med ličkanjem so klepetali tudi z Ivajnšičem. Kot je navada so po končanem opravilu zaplesali. Pa se med plesom nagne neki vojak k Ivajnšiču, ga potipa po žepu, kjer je imel pištolo in mu pravi, da ga pozna. Slavko ga pogleda češ, daj mir, če ne . . .

Tak je Slavko Ivajnšič in nič ne bi povedal, če bi odgovoril samo na tisto vprašanje o dogodkih ob II. zasedanju AVNOJ. Za njega je vse to, kar je preživljal neločljiva celota in samo taka ima svojo vrednost. Juš MAKOVEC

napadu na Jugoslavijo, organiziral politične stavke na vsej dalmatinski obali, v skladu s splošno politiko Kominterne. Ko pa se je komunistična doktrina, ki jo je sprejel, v njegovem srcu in razumu združila s plamenečo ljubeznijo do njegove strašno izmučene domovine, je postal voditelj. Njegovi pristaši razen življenja niso imeli kaj prida izgubiti in bili so pripravljeni umreti, če pa je že bilo treba umreti, so bili pripravljeni tudi ubijati. Tako so se Nemci znašli pred problemom, ki ga z množičnimi ustrelitvami uglednih osebnosti in bogatih meščanov ni bilo moč razvozlati. Znašli so se pred obupanci, ki jih je bilo treba preganjati tja do njihovih brlogov. Partizani so pod Titovim vodstvom trgali orožje iz nemških rok. Njih število je naglo naraščalo. Nobene represalije nad talci in vasmi, pa naj so bile še tako krvave, jih niso zastrašile. Poznali so samo: smrt ali svoboda. Kmalu so začeli povzročati Nemcem veliko škodo in postali so gospodarji velikih področij.

Bilo je neogibno, da se partizansko gibanje zaplete v oster spopad tudi s svojimi rojaki, ki so borili mlačno ali pa so se dogovarjali s skupnim sovražnikom, da jih ne bi vznemirjali. Partizani so namenoma kršili vse sporazume sklenjene med sovražniki in četniki — kakor so imenovali pristaše generala Mihailovića. Tedaj so Nemci streljali četniške talce, četniki pa so, da bi se maščevali, dajali Nemcem informacije o partizanih. Vse to se je dogajalo v teh divjih planinskih krajih sporadično in nekontrolirano. To je bila tragedija v tragediji.

Spremljal sem te dogodke, kolikor mi je dopuščala zaposlenost z drugimi zadevami. Pomoči jim nismo mogli dajati nobene, razen nekaj potrebščin, vrženih iz letal. Naš štab na Srednjem vzhodu je bil odgovoren za vse operacije na tem bojišču, on pa je imel pri Mihailovićevih pristaše omrežje svojih ljudi in oficirjev za zvezo. Ko smo poleti 1943 prišli na Sicilijo in vkorakali v Italijo, sem stalno mislil na Balkan, zlasti na Jugoslavijo. Vse dotlej smo imeli misije samo pri Mihailovićevih silah, ki so predstavljale uradno gibanje odpora proti Nemcem, tudi pri jugoslovanski vladi v Kairu. V maju 1943 smo storili odločilen korak. Sklenili smo poslati majhne ekipe britanskih oficirjev in podoficirjev, da bi navezali stike z jugoslovanskimi partizani kljub temu, da se je nadaljevala neizprosna borba med njimi in četniki in da je Tito kot komunist vodil vojno ne samo proti nemškim osvajalcem, marveč tudi proti srbski monarhiji in Mihailoviću. Proti koncu tistega meseca smo kapitana Deakina (predavatelj na oxfordski univerzi), ki mi je pred vojno pet let pomagal pri mojem književnem delu, prepeljali iz Kaira in ga vrgli s padalom, da bi upostavili misijo pri Titu. Potem smo poslali še druge britanske misije, tako da smo od junija zbrali že mnogo dokumentarnega gradiva. Načelniki štabov so 6. junija poročali: »Na podlagi informacij, ki jih je prejelo vojno ministrstvo, je jasno, da so se četniki s svojimi odnosi z osjo v Hercegovini in Črni gori brezupno kompromitirali. Med nedavnimi boji na tem področju so dobro organizirani partizani, ne pa četniki, zadržali osne sile.«

Ob koncu meseca sem se ukvarjal z vprašanjem, kako bi ob pomoči krajevnega odpora proti osi v Jugoslaviji dosegli največje uspehe. Potem ko sem zahteval o

(Nadaljevanje s 7. strani)

BIVŠI MORNAR PREDSEDNIKU ROOSEVELTU

23. julija 1943

Kljub nesrečnemu razdoru med Titom in Mihailovićevimi pristaši v Jugoslaviji in razdoru, ki je nastal med dvema skupinama grških gverilcev, je položaj na Balkanu za sovražnika težaven ... Mi, Britanci, imamo kakih 80 posebnih misij pod vodstvom generala Wilsona, ki delajo pri partizanih in patriotičnih odredih, raztresene po teh širnih planinskih krajih, dolgih 900 in širokih kakih 300 milj. Nekateri izmed naših oficirjev v činu brigadnega generala, ki se mude tam, so zelo sposobni in v mnogih primerih se mude tam že dve leti.

Borba je surova in krvava, pri čemer počenjajo Huni neusmiljene represalije in streljajo talce. Toda tudi sovražnik je v zelo težavnem položaju in zdaj ima na tem bojišču nič manj kot 25 nemških in pet bolgarskih divizij, a s temi silami lahko kontrolira samo ključne točke in s čedalje večjimi težavami vzdržuje železniški promet. Upamo, da bomo kmalu poravnali grške razprtije, toda trenja med Titovimi partizani in Mihailovićevimi Srbi imajo zelo globoke korenine.

Moje mračne slutnje so se uresničile. Zadnje dni novembra je Tito sklical v Jajcu v Bosni politični kongres svojega gibanja, kjer so ne samo upostavili začasno vlado, »ki je edina pooblaščena predstavljati jugoslovansko nacijo«, marveč so kraljevski jugoslovanski vladi v Kairu tudi uradno odvzeli vse njene pravice. Kralju so ob tej priložnosti prepovedali, da bi se pred osvoboditvijo vrnil v domovino. Partizani so postali nesporni vodilni element v jugoslovanskem gibanju odpora, zlasti po kapitulaciji Italije. Toda bilo bi važno, da bi nobene nepreklicne politične odločitve o bodočem režimu v Jugoslaviji ne bile sprejete v vzdušju okupacije, državljanske vojne in emigrantske politike.

Tragična Mihailovićeva osebnost je postala glavna ovira. S partizani smo morali obdržati tesne vojaške stike in zato svetujemo kralju, naj odstrani Mihailovića s položaja vojnega ministra. V začetku decembra smo nehali dajati Mihailoviću uradno pomoč in odpoklicali smo britanske misije, ki so delale na njegovem ozemlju.

V luči teh dogodkov smo obravnavali vprašanje Jugoslavije na teheranski konferenci. Čeprav so bile tri zavezniške sile sklenile dati partizanom kar največjo pomoč, je šel Stalin preko vprašanja vloge Jugoslavije v vojni, čeprav da je manj važna. Rusi so celo zanikali verodostojnost številk, ki smo jih navajali o številu osnih divizij na Balkanu. Vendar pa je Sovjetska vlada na Edenovo pobudo privolila, da pošlje v Titov vrhovni štab rusko misijo. Želela pa je obdržati stike tudi z Mihailovićem.

Ko sem se vrnil iz Teherana v Kairo, sem videl kralja Petra. Govoril sem mu o moči in pomenu partizanskega gibanja in mu rekel, da bo morda potrebno, da odstrani Mihailovića iz svoje vlade. Kralju sem predložil, da je edino upanje, ki mu preostaja v pogledu vrnitve v domovino, v tem, da s posredovanjem ali neposredno doseže s Titom provizoričen sporazum in sicer brez odlašanja, preden bi partizani še bolj razširili svojo oblast v deželi.

Tudi Rusi so izjavili, da so pripravljeni delati za nekakšen kompromis. Sovjetski veleposlanik je 21. novembra izročil gospodu Edenu naslednjo poslanico:

»Sovjetska vlada se zaveda, da so odnosi med maršalom Titom in Nacionalnim komitejem osvoboditve Jugoslavije na eni ter kraljem Petrom in njegovo vlado na drugi strani trenutno zelo napeti. Medsebojni napadi in hude obdolžitve z obeh strani, zlasti zadnje čase, so povzročili odkrita sovraštva, ki škodujejo borbi za osvoboditev Jugoslavije. Sovjetska vlada se strinja z britansko, da so potrebni v interesu boja jugoslovanskega ljudstva proti nemškim osvajalcem napori, da bi našli bazo za sodelovanje med obema stranema. Sovjetska vlada vidi poti na uresničenju te zahteve težave, toda pripravljena je storiti vse, kar je v njenih močeh, da se doseže kompromis med obema stranema, da bi združili vse sile jugoslovanskih narodov v korist skupnega boja zaveznikov.«

Nasveti, ki sem jih dobil v pogledu poti, ki jo je treba ubrati v tem mučnem položaju, so se malone vsi ujemali. Oficirji, ki so bili v službi pri Titu in šefi misij pri Mihailoviću so na podoben način prikazovali stvari. Britanski veleposlanik gospod Stevenson, akreditiran pri jugoslovanski kraljevski vladi, je menil enako. Dne 25. novembra je poslal Foreign Officeu naslednjo brzojavko.

»Naša politika mora sloneti na treh novih faktorjih. Partizani bodo postali gospodarji Jugoslavije. Partizani so na vojaškem torišču za nas tako pomembni, da moramo postavljati vojne ozire nad politične in jim kar najbolj pomagati. Sila problematično je, da li tudi v prihodnje lahko gledamo na monarhijo kot na združevalni element v Jugoslaviji.«

Jugoslovanska kriza mi je bila v mislih, ko sem ležal v bolnišnici v Marakešu. Maclean, ki je bil z menoj v Kairu, naj bi se zdaj vrnil v Jugoslavijo. Zelo je želel, da bi šel moj sin z njim, in stvar smo uredili tako, da bi se Randolph pridružil misiji in se spustil s padalom v Jugoslavijo.

PREDSEDNIK VLADE ZUNANJEMU MINISTRU

29. decembra 1943

Randolph, ki zdaj čaka, da se spusti v Jugoslavijo, mi je pustil naslednjo beležko, datirano 25. t.m. Zdi se mi, da je njena vsebina pametna in da v veliki meri izraža vaše in moje mnenje. Randolph krene na pot čez nekaj dni.

»I. Stevenson pred tremi tedni v Kairu niti ni poizkusil izpodbijati Macleanove in Deakinove argumente, da je odstranitev generala Mihailovića glavni pogoj za sleherno koristno akcijo v Jugoslaviji. Kljub polemikam, v katere sta se spustili obe strani, to drži danes, kakor je držalo tudi pred tremi tedni, čeprav bomo morda spričo kraljevega obotavljanja dosegli samo vojaške, ne pa tudi politične prednosti.

II. Maclean je v Kairu poudaril, da kralj za odstranitev Mihailovića ne more pričakovati nobene protiusluge, da pa bi s tem ukrepom lahko ustvaril vzdušje, v katerem bi bilo moč nekaj storiti v prid kraljeve prihodnosti. Položaj se je v tem pogledu poslabšal, toda tisto, kar sem tu rekel z določenimi pridržki drži tudi danes.

III. Zato je treba storiti dvoje: 1. da se vlada njegovega veličanstva, kolikor je to možno, pa tudi kralj Peter, takoj odpovesta Mihailoviću; 2. da se Maclean neutegoma vrne v Titov glavni štab, da bi si prizadeval a) da povzame iz tega položaja kar največjo vojaško korist in b) da prouči vprašanje, kaksno korist bi bilo mogoče doseči za kralja v položaju, ki bo nastal po odstranitvi Mihailovića.«

Temu gledišču sem priključil svoje in osnutek odgovora Titu.

PREDSEDNIK VLADE ZUNANJEMU MINISTRU

30. decembra 1943

Za zdaj Tita ni mogoče pripraviti do tega, da bi se sprijaznil s kraljem kot protiuslugo za odstranitev Mihailovića. Ko Mihailovićeve vlade ne bo več, se bodo kraljeve šanse znatno zboljšale in mi se bomo v vrhovnem Titovem štabu zavzeli za njegovo stvar. Menil sem, da smo se v Kairu vsi sporazumeli, da bomo svetovali Petru, naj izmenja Mihailovića še pred koncem leta. Vse, kar sta povedala Deakin in Maclean in vsa poročila kažejo, da je aktivno sodeloval z Nemci. Dokler se ne samo mi, marveč tudi kralj, ne odrečemo Mihailoviću, obeh strani ne bomo mogli pobotati.

Prosim vas, sporočite mi, ali naj pošljem to poslanico ali naj mu samo prijateljsko izrečem priznanje. Bojim se, da bi bila v drugem primeru izgubljena ugodna priložnost, ki se mi ponuja, da navežem stike s tem pomembnim možem.

Ne bi želel, da bi šla ta moja zasebna poslanica celo v Združene države Amerike in v Stalinove roke, ker bi to povzročilo neogibno zavlačevanje. Predlagam, razen če se vi s tem ne strinjate, da odnese to poslanico v obliki pisma naš kurir z letalom v Bari Macleanu, ki jo bo izročil naslovljencu. On in Randolph se bosta spustila v Jugoslavijo čez nekaj dni.

Sporočite mi tudi, v kakšni obliki boste odtegnili Mihailoviću nadaljnjo podporo in pozvali kralja, naj stori isto. To je po mojem mnenju edina Petrova šansa.

Dne 2. januarja sem napisal tole:

NA SLIKI: po porazu pri Stalingradu vojaki von Paulosove armade odhajajo v sovjetsko ujetništvo.

Na podlagi argumentov ljudi, ki jih poznam in ki jim verjamem, sem prišel do spoznanja, da je Mihailović mlinski kamen za vratom majhnega kralja in da slednji nima nobene šanse, dokler se ga ne znebi.

Minister za zunanje zadeve se je strinjal s tem in tedaj sem napisal pismo Titu, ki mi je bil čestital k ozdravljenju.

PREDSEDNIK VLADE MARŠALU TITU

Afrika, 8. januarja 1944

Toplo se vam zahvaljujem za vašo ljubeznivo poslanico, ki ste mi jo poslali ob mojem ozdravljenju v svojem in v imenu junaške in patriotične partizanske vojske Jugoslavije. Major Deakin, ki je moj prijatelj, mi je pripovedoval o vaših junaških naporih. Moja najiskrenejša želja je pomagati vam v mejah človeških možnosti v preskrbovanju po morski poti, s pomočjo letal in komandosov, ki bi vam pomagali v bojih na otokih. Brigadni general Maclean je tudi moj prijatelj in kolega v Spodnjem domu. Skupaj z njim bo kmalu v vašem vrhovnem štabu v službi moj sin major Randolph Churchill, ki je tudi član parlamenta.

Pred seboj imamo isti glavni cilj, in sicer, da odstranimo z evropskih tal umazano nacistično kugo. Lahko ste prepričani, da mi Britanci ne želimo diktirati Jugoslaviji njene bodoče ureditve. Hkrati upamo, da bomo vsi skupaj napeli vse sile, da izbojujemo zmago nad skupnim sovražnikom, pozneje pa bomo odločali o ureditvi v skladu z voljo ljudstva.

Sklenil sem, da britanska vlada ne bo več dajala nobene pomoči Mihailoviću, marveč da bo pomagala samo vam, in veselilo bi nas, če bi ga kraljevska jugoslovanska vlada izmenjala. Kralj Peter II, pa se je kot deček iztrgal iz izdajalskih kremljev princa regenta Pavla ter prišel k nam kot predstavnik Jugoslavije in mlad princ v stiski. Ne bi bilo viteško niti častno za Veliko Britanijo, če bi ga zavrnila. Mi tudi ne moremo zahtevati od njega, naj pretrga vse zveze, ki jih ima s svojo domovino. Zato upam, da boste razumeli, da ostanemo v vsakem primeru v uradnih odnosih z njim, vtem ko bomo istočasno dajali vam vso možno vojaško pomoč. Upam tudi, da bo konec polemik z obeh strani, ker koristijo samo Nemcem.

Zagotavljam vam, da bom delal v najtesnejših stikih z mojima prijateljema maršalom Stalinom in predsednikom Rooseveltom; odkritosrčno tudi upam, da bo vojna misija, ki jo pošilja sovjetska vlada v vaš vrhovni štab, delala v podobni harmoniji z angloameriško misijo pod vodstvom brigadnega genarala Macleana in mi sporočite, kaj lahko storim za vas, ker si bom res prizadeval storiti vse, kar je v mojih močeh.

Željno pričakujem konec vašega trpljenja in osvoboditev vse Evrope izpod tiranije ...

Trajalo je skoraj mesec dni, preden sem dobil odgovor.

MARŠAL TITO PREDSEDNIKU VLADE

prejeto 3. februarja 1944

Vaša ekselenca!

1. Vaša poslanica, ki mi jo je prinesel brigadni general Maclean, je dragocen dokaz, da ima naše ljudstvo v svoji nadčloveški borbi za svobodo in neodvisnost na svoji strani resničnega prijatelja in zaveznika, ki dobro razume naše potrebe in naše težnje. Meni osebno je vaša poslanica v čast, ker ste z njo izrekli visoko priznanje naši borbi in naporom narodnoosvobodilne vojske. Prisrčno se vam zahvaljujem za fotografije s teheranske konference z vašim posvetilom. Vaša ekselenca je lahko prepričana, da si bomo prizadevali ohraniti vaše prijateljstvo, ki smo si ga pridobili v zelo težavnem tenutku zgodovine naših narodov in ki nam je v največji meri dragoceno. Opustošena dežela in od trpljenja izčrpano ljudstvo potrebujeta in bosta tudi v prihodnje potrebovala pomoč naših velikih zaveznikov ne samo med vojno, marveč tudi v miru, da bomo mogli zaceliti strašne rane, ki nam jih je zadal podli fašistični okupator. Naša želja je, da v celoti izpolnimo svojo dolžnost, ki jo imamo kot zavezniki v skupnih vojnih naporih proti skupnemu sovražniku. Pomoč, ki nam jo dajejo naši zavezniki, nam v veliki meri olajšuje položaj na bojišču. Upamo tudi, da bomo z vašo pomočjo dobili težko orožje (tanke in letala), ki nam je v sedanji fazi vojne spričo sedanje moči narodnoosvobodilne vojske nujno potrebno.

2. Popolnoma razumem vaše obveznosti do kralja Petra II. in njegove vlade in kolikor dopuščajo interesi naših narodov, se bom ogibal nepotrebnih polemik in v tej stvari ne bom povzročal neprilik zaveznikom. Zagotavljam pa vam, vaša ekselenca, da notranji politični položaj, ki je nastal v tej težki borbi za osvoboditev, ni zgolj izraz teženj posameznikov ali kake politične skupine, marveč tudi ustreza nepremagljivim željam vseh rodoljubov, vseh tistih, ki se bore in ki so že dolgo povezani s to borbo, a to je ogromna večina narodov Jugoslavije. Zato si je ljudstvo zastavilo težavne naloge, mi pa smo jih dolžni izpolnjevati.

3. Trenutno so vsi naši napori usmerjeni v eno smer, in sicer: 1. da zberemo vse rodoljube in poštene elemente, da bi postal naš boj zoper okupatorja čimbolj učinkovit; 2. da skujemo enotnost in bratstvo jugoslovanskih narodov, ki ga pred to vojno ni bilo in katerega pomanjkanje je povzročilo katastrofo v naši deželi; 3. da ustvarimo pogoje za ustanovitev države, v kateri bodo vsi narodi Jugoslavije srečni, to pa je resnično demokratična Jugoslavija, federativna Jugoslavija. Prepričan sem, da nas razumete in da bomo deležni vaše dragocene pomoči v boju za uresničenje teh teženj našega ljudstva.

Vaš iskreni Tito, maršal Jugoslavije

Jaz sem takoj odgovoril.

PREDSEDNIK VLADE MARŠALU JUGOSLAVIJE TITU

5. februarja 1944

Zelo me veseli, da ste prejeli moje pismo, jaz pa sem z zadovoljstvom sprejel vašo poslanico. Razumljiva mi je vaša rezerviranost, s katero gledate na kralja Petra. Jaz se že več mesecev zavzemam za to, da bi mu svetovali, naj izmenja Mihailovića, potem pa bi odstopili vsi njegovi dosedanji svetovalci. Da tega nisem storil doslej, me je zadrževala okoliščina, da bi to pomenilo svetovati mu, naj odstrani svoje edine pristaše. Razumeli boste, da imam do kralja osebne obveznosti. Bil bi vam zelo hvaležen, če bi mi sporočili, da li bi odstranitev Mihailovića utrla pot, da upostavi prijateljske stike z vami in vašim gibanjem in da se vam pozneje pridruži na bojišču tako, da bi ureditev vprašanja monarhije odgodili do popolne osvoboditve Jugoslavije. Ni dvoma, da bi sporazum med vami in kraljem praktično konsolidiral mnoge sile, zlasti srbske elemente, ki so zdaj odtujeni, to pa bi povečalo veljavo vaše vlade in gibanja in vam odprlo mnoge nove vire. Tedaj bi Jugoslavija v tem obdobju oblikovanja, ko je vse še v presnavljanju, govorila s skupnim glasom v svetih zaveznikov. Upam, da mi boste mogli odgovoriti v smislu, kakor to želim.

Vlada njegovega britanskega veličanstva želi: prvič, da se zbero vsi rodoljubi in pošteni elementi, da bo vaš boj proti okupatorju čim učinkovitejši; drugič, da se skujeta bratstvo in enotnost jugoslovanskhi narodov in, tretjič, demokratično in federativno Jugoslavijo. Pri vsem tem boste deležni podpore vlade Njegovega veličanstva.

Pozval sem vrhovnega zaveznškega komandanta na Sredozemlju, naj takoj formira amfibijske sile komandosov, ki bodo ob podpori letalstva in flotij z vašo pomočjo napadali garnizije, ki so jih pustili Nemci na zasedenih otokih vzdolž dalmatinske obale. Ni razlogov, da teh garnizij ne bi uničili s silami, ki nam bodo kmalu na voljo. Poskusiti moramo upostaviti nepretrgano zvezo prek morja, ki bi nas povezovala celo, če bi bili primorani, da jo kdaj pa kdaj premaknemo. Samo tako boste lahko dobivali tanke, protitankovske topove in drugo težko orožje skupaj z drugimi potrebščinami v količinah, ki so vašim armadam potrebne. O tem se pomenite z brigadnim generalom Macleanom, ki uživa moje neomejeno zaupanje in ki ima neposredne stike z menoj in z vrhovnim komandantom.

Tito je odgovoril:

MARŠAL TITO PREDSEDNIKU VLADE

9. februarja 1944

Moral sem se posvetovati s člani Nacionalnega komiteja osvoboditve Jugoslavije in člani Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije v pogledu točk, ki ste jih navedli v svojih poslanicah. Analiza teh poslanic je privedla do naslednjih sklepov:

1. Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije je, kakor veste, na svojem drugem zasedanju 29. novembra 1943 potrdil, da se odločno zavzema za enotnost jugoslovanskih narodov. Dokler pa sta dve vladi, ena v Jugoslaviji, druga pa v Kairu, ne more biti popolne enotnosti. Zato je treba vlado v Kairu razpustiti in s tem izmenjati Dražo Mihailovića. Ta vlada mora dati vladi AVNOJ obračun za ogromne vsote ljudskega denarja, ki ga je zapravila.

2. Zavezniki naj pripoznajo Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije kot edino jugoslovansko vlado, kralj Peter II. pa naj se pokori zakonu AVNOJ.

3. Če kralj Peter sprejme vse te pogoje, Antifašistični svet osvoboditve Jugoslavije ne bo odklonil sodelovanje z njim s pogojem, da se bo o vprašanju monarhije v Jugoslaviji odločalo po osvoboditvi Jugoslavije na podlagi svobodne volje ljudstva.

4. Kralj Peter II. naj objavi deklaracijo, v kateri bo izjavil, da so mu pri srcu samo interesi njegove domovine, ki jo želi svobodno in organizirano tako, kakor bo odločilo ljudstvo samo s svojo svobodno voljo po končani vojni, da pa bo storil dotlej vse, kar je v njegovih močeh, da podpre težaven boj narodov Jugoslavije.

PREDSEDNIK VLADE TOVARIŠU TITU

25. februarja 1944

Popolnoma razumem vaše težave in pozdravljam duha, s katerim se lotevate njihovega odstranjevanja. Zahvaljujem se vam, da tudi vi razumete moje težave. Prvi ukrep, ki ga bomo storili, je ta, da bomo naše oficirje odpoklicali iz Mihailovićevega štaba. V ta namen smo že izdali navodila, toda trajalo bo morda več tednov, preden bodo izpolnjena. Medtem pa bi morda lahko dali zagotovila, da boste kralja Petra, če se reši Mihailovića in drugih slabih svetovalcev, povabili na se pridruži svojim rojakom na bojišču, seve s pogojem, da bodo imeli jugoslovanski narodi po vojni proste roke, da odločajo o svoji ustavi. Ce sem prav ocenil tega dečka, je njegova največja želja, da ostane na strani vseh tistih Jugoslovanov, ki se bore proti skupnemu sovražniku, toda razumeli boste, da ne morem pritiskati nanj, da bi odstranil Mihailovića, vrgel svojo vlado in pretrgal vse stike s Srbijo, dokler ne ve, ali lahko računa z vašo pomočjo in sodelovanjem.

Kralju Petru sem predlagal, naj se vrne v London, da bi z menoj proučil to zadevo. Zato upam, da boste po premisleku pripravljeni spremeniti svoje zahteve in nam tako omogočiti, da skupaj delamo za združitev Jugoslavije proti skupnemu sovražniku. Ne bojte se jasno in natanko zahtevati od mene, kar potrebujete. Če pa medtem ne moremo storiti vsega, kar želite, bodite prepričani, da tega ni treba prisojati pomanjkanju dobrohotnosti do vas ali vaše dežele.

Ko sem februarja 1944 lahko vse to pojasnil parlamentu, sem rekel:

Partizani, vodeni z veliko spretnostjo in organizirani na gverilskem načelu, so se izmikali, toda njihovi udarci so bili smrtonosni. Bili so tu, bili so tam, bili so povsod. Nemci so uprizorili proti njim velike ofenzive, toda partizani so se jim vedno, celo če so bili obkoljeni izmuznili potem, ko so najprej zadali sovražniku velike izgube in mu povzročili mnogo preglavic. Partizansko gibanje je bilo številčno kmalu močnejše od Mihailovićevih sil. Ne samo Hrvati in Slovenci, marveč tudi mnogo Srbov se je vključilo v vrste maršala Tita. Maršal Tito ima trenutno nad četrt milijona borcev in velike količine orožja, ki ga je iztrgal sovražniku ali Italijanom, in ta vojska se sestoji iz znatnega števila divizij in korpusov.

Vse gibanje se je izoblikovalo, ne da bi s tem izgubilo gverilski značaj, brez katerega bržčas ne bi moglo biti uspešno. Okrog teh junaških sil in v njih se je razvilo da se ustvarijo pogoji za resnično narodno gibanje za združitev. Komunističnemu elementu je pripadla čast, da je prvi začel boj, to gibanje je raslo po moči in številu, prišlo je do procesa modifikacije in združevanja, potem pa so se tako naknadno pojavile nacionalne koncepcije. V maršalu Titu so našli partizani izrednega voditelja, ki se je proslavil v boju za svobodo. Žal, morda neogibno so se te sile spopadle s silami pod poveljstvom Mihailovića. Njihova dejavnost je pokvarila dogovore, ki so jih Mihailoviću podrejeni komandanti sklenili s sovražnikom. Hotel jih je potisniti nazaj in tako je prišlo do mnogih tragičnih spopadov in globokega razdora med ljudmi iste rase in domovine, katerih tegobe je povzročil samo skupni sovražnik.

Že dolgo se posebej zanimam za gibanje maršala Tita, prizadeval sem si in si na vse načine prizadevam pomagati mu. Moj mladi prijatelj, predavatelj na oxfordski univerzi, kapetan Deakin, zdaj podpolkovnik Deakin, se je malone pred letom dni spustil s padalom v Jugoslavijo in se osem mesecev mudil v vrhovnem štabu maršala Tita. To je vsekako zveza med ljudmi, toda zveza, ki je upam ne bomo morali upostaviti v naših osebnih odnosih. Iz poročil podpolkovnika Deakina so povzeli živo sliko vse borbe in v njej sodelujočih ljudi.

Politični prepiri v zadevi problema Jugoslavije so se nadaljevali v emigrantskih krogih v Londonu še dva meseca. Z vsakim izgubljenim dnevom je bilo manj upanja, da bi dosegli kak sporazum.

PREDSEDNIK VLADE ZUNANJEMU MINISTRU

1. aprila 1944

Menim, da je treba na kralja pritisniti do skrajne meje, da se reši svojih sedanjih usodnih svetovalcev, ki mu vise na vratu ko mlinski kamen. Kakor vam je znano, sem mislil, da se bo to zgodilo do konca lanskega leta. Ne vem, kaj so pridobili s tem zavlačevanjem ... Ves ta čas sem mislil, da se mora kralj odpovedati Mihailoviću, da mora sprejeti odstop Purićeve vlade ali jo razpustiti in da tudi ne bi bilo velike škode, če bi za nekaj tednov ostal brez vlade ... Strinjam se s tem, da bi moral kralj Peter najprej objaviti primerno deklaracijo. Bojim se, da se bomo morali za zdaj zadovoljiti s tem.

... Nekje sem bral, da so tri nemške divizije odpoklicali iz Jugoslavije, da bi držale na uzdi Madžarsko, za Titove sile pa bo seve zelo važno, da navežejo stike z madžarskimi partizani in da kar najbolje izkoristijo položaj, ki se zdaj razvija severno od Jugoslavije.

Ves ta razvoj gre v prid nam in Titu, nikakor pa ne gre v prid kralju in njegovi komprimitirani vladi. Če ne bo takoj storil tako, kakor je rečeno v omenjeni beležki, bodo njegove šanse, da se vrne na prestol, po mojem mnenju izgubljene. Po naših razgovorih o teh stvareh v Kairu smo bili priče prihoda velikanske ruske misije v Titov vrhovni štab in Rusi bodo zdaj nedvomno odkrito zahtevali komunistično Jugoslavijo pod Titovo oblastjo in obsodili vse, kar je storjeno v nasprotnem smislu kot »nedemokratično« ravnanje.

Zato upam, da se boste zdaj neutegoma lotili akcije, da pošljete kralju dobre osnutke deklaracije in dosežete, da bo izmenjal Purića in njegovo druščino ter sestavil začasno vlado, ki Titu ne bi bila zoprna. Tako še zadnjikrat lahko gojimo rahlo upanje, da se nam bo posrečilo v naslednjih petih ali šestih tednih zgraditi most med njima. Mi nimamo nobenega opravičila, da smo spričo zamotanosti srbske politike zadržujemo vojaške sile, ki žele ali ki bi jih mogli pridobiti za skupni boj s partizani ...

Sele ob koncu maja so Mihailovića odstranili in pozvali bivšega bana Hrvatske in člana Hrvatske kmečke stranke dr. Subašića, naj sestavi novo vlado.

PREDSEDNIK VLADE MARŠALU JUGOSLAVIJE TITU

17. maja 1944

Kraj Peter II. je davi po britanskem nasvetu izmenjal vlado M. Purića, v kateri je bil general Mihailović vojni minister. Zdaj bo sestavil vlado ali državni svet z banom Hrvatske (dr. Ivanom Subašićem) na čelu. Vlada Njegovega britanskega veličanstva sprejema to seve z odobravanjem.

Ne vemo, kaj se bo zgodilo v srbskem delu Jugoslavije. Mihailović ima tam nedvomno močne pozicije kot začasni vrhovni komandant in to, da ne bo več vojni minister, ne pomeni, da bo izgubil svoj vpliv. Mnogo je tudi srbskih zemljiških posestnikov, morda jih je blizu 200.000, ki so proti Nemcem, vendar velikosrbsko razpoloženi in ki so nedvomno za kmečko lastnino, nasprotujočo teorijo Karla Marxa. Moj cilj je, da vse te sile pridobim, da bodo delale skupaj z vami za združeno neodvisno Jugoslavijo, da boste s tal Jugoslavije do zadnjega izgnali podle hitlerjevske ubijalce in okupatorje.

Za skupno stvar in za naše medsebojne odnose je važno, da omogočamo takšen nadaljnji razvoj teh sprememb, da bodo pripomogle k uresničevanju glavnega cilja. Zelo bi mi bilo žal, če bi vi pohiteli in jih javno obsodili. Evropa stoji pred odločilnimi dogodki. Bitka v Italiji se razvija v naš prid. General Wilson mi zagotavlja, da je trdno sklenil dati vam čimprejšnjo pomoč. Zato menim, da imam pravico prositi vas, da se vzdržite izjav, v katerih bi se neugodno izrazili o tem novem dogodku, vsaj za nekaj tednov, dokler ne bova o tem izmenjala brzojavk.

Brigadni general Maclean, ki se mudi zdaj pri meni, pride čez pičle tri tedne k vam. Seznanil vas bo z našimi gledišči in upam, da boste počakali vsaj do njegovega prihoda.

Dotlej pa vam ponovno čestitam k številu sovražnikovih divizij, ki jih čvrsto vežete na raznih vaših frontah. Videli boste, maršal Tito, da bo vojna kmalu dosegla višek intenzivnosti in da bodo britanske in ruske sile udarile po skupnem sovražniku. V trenutku, ko bo dosežen ta višek, morate biti najmočnejši. Čeprav vam ne morem jamčiti, da bomo sovražnikovo moč kmalu zlomili, vendar lahko rečem, da je v tem pogledu nekaj upanja.

PREDSEDNIK VLADE MARŠALU TITU

24. daja 1944

Kralj je izmenjal Purića in njegovo druščino in prepričan sem, da bo ban Hrvatske lahko zbral okrog sebe nekaj sil. Po mojem mnenju naj bi ta vlada nekaj časa ne ukrenila ničesar, marveč pustila dogodkom, da gredo svojo pot. Mislim, da je to v skladu z vašim mnenjem, izraženim v prvih brzojavkah, ki sva jih izmenjala. Ruse in Američane obveščam o vsem, kar se dogaja med nama.

Pozdravite Randolpha, če se kaj srečata. Maclean se bo kmalu vrnil. Rad bi prišel sam, pa sem prestar in pretežak, da bi s padalom skočil iz letala.

(IZ KNJIGE »DRUGA SVETOVNA VOJNA«)

UKREP, KI JE DESTIMULIRAL?

V ljutomerski občini je precej gostiln v zasebni lasti. Glede na splošne težnje občine po tem, da se izboljšajo pogoji za razvoj turizma, je bila v občinskem merilu zavzeto stališče naj se zasebnim gostilnam nekoliko zmanjšajo dajatve. To naj bi pripomoglo k izboljšanju razmer v gostinstu, saj je bilo ugotovljeno, da so mnogi gostinski lokali zanemarjeni.

Kljub takim ukrepom pa se razmere niso bistveno spremenile. Le malo je gostinskih lokalov, ki zaslužijo to ime, v mnogih pa bi bile potrebne le malenkostne investicije; morda samo metla in brisača, kot je bilo to precej drastično povedano na zadnjem zasedanju občinske skupščine v Ljutomeru.

Kakšne so pravzaprav razmere v mnogih gostiščih lahko ugotovimo tudi po naslednjem. Malokje lahko dobi gost toplo hrano, skratka, jedilnik je tako skromen, da ne more zadovoljiti niti najmanj zahtevnega domačega gosta. Zgodilo se je celo to, da neka gostilna ni mogla nuditi redne dnevne hrane niti učiteljem. Zato postavimo vprašanje, ali so naše gostilne res samo za točenje špricerjev.

Lahko računamo, da se bo v prihodnjem letu spet povečalo število linozemskih turistov, ki bodo zašli tudi v to ali ono gostilno po naših vaseh. Sedaj je še čas, da pomanjkljivosti odpravimo. Kaže, da bodo potrebni pri tem precej radikalni ukrepi zato je bilo dano na nedavni seji zbora delovnih skupnosti občinske skupščine priporočilo, naj se pri pristojnem svetu formira posebna komisija, ki bo proučila stanje v gostinstvu ter predlagala inšpekcijskim službam tudi primerne ukrepe.

PREDLOG SKRČITVE GRADBENIH OKOLIŠEV

Tudi v Pomurju predvideno zmanjšanje gradbenih okolišev

V mariborskem okraju je sedaj mnogo gradbenih okolišev. Ta ugotovitev velja tudi za pomurske občine. Doslej je bilo namreč tako, da je bila večina naselij posebej v ravninskih predelih gradbeni okoliš.

Po zakonu o urbanističnih projektih pa je treba izdelati za vsak gradbeni okoliš urbanistični projekt. Šele po sprejetju urbanističnega programa lahko občinska skupščina določa lokacije za gradnje objektov. Posamezne občinske skupščine so doslej že temeljito obravnavale ta problem in prišle do zaključka, da bo treba število gradbenih okolišev zmanjšati. O tej problematiki je razpravljal tudi svet za komunalne zadeve in urbanizem pri okrajni skupščini Maribor in načelno sprejel predlog skrčitve gradbenih okolišev po posameznih občinah.

Po tem predlogu bi bili v prihodnje gradbeni okoliši le v nekaterih krajih. V občini Radgona bi bila ti kraji Radgona, Radenci in Apače, v občini Lendava: Lendava z Dolgo vasjo, Črenšovci, Dobrovnik in Turnišče, v občini Ljutomer: Ljutomer, Križevci in Veržej ter v občini Murska Sobota: Murska Sobota, Rakičan, Črnelavci, Beltinci, Puconci, Tišina, Grad, Cankova in Gornji Petrovci. V celotnem mariborskem okraju bi po tem predlogu zmanjšali število gradbenih okolišev od sedanjih 25 na 62. Po sprejetju novih odlokov o gradbenih okoliših bodo občinske skupščine lahko napotile interesente za gradnjo individualnih hiš v naslednja z gradbenimi okoliši, kjer bodo tudi določena zemljišča za tako gradnjo.

MaK

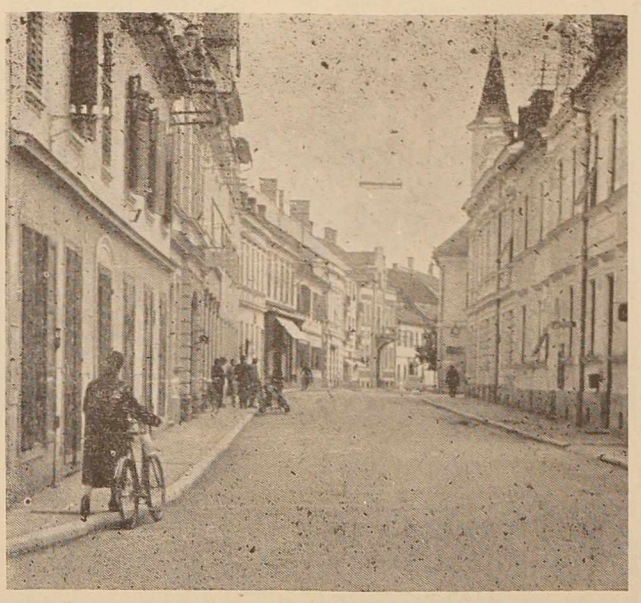

Ljutomer — ulica v središču starejšega dela mesta

KONFERENCA ZKS V KRIŽEVCIH

Na območju ljutomerske občine je bilo doslej že več letnih konferenc ZKS, med drugimi tudi konferenca krajevne organizacije ZKS v Križevcih pri Ljutomeru. Komunisti so obravnavali predvsem problematiko v zvezi s krajevno skupnostjo, pomenili pa so se tudi o delu komunistov v organizacijah kot so Socialistična zveza, mladinska organizacija in druge. Sklenili so, da bodo v bodoče pogosteje študirali in da bodo študijske sestanke organizacije ločili ob organizacijskih oziroma delovnih sestankih.

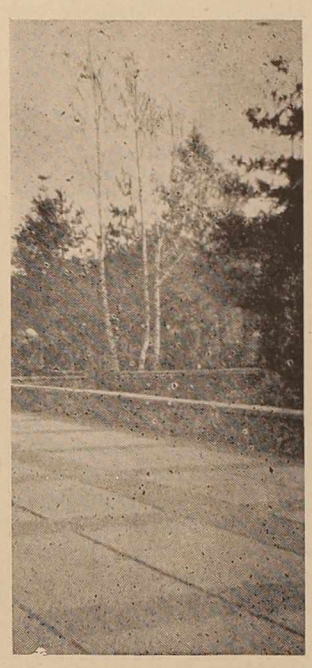

M. Sobota — park pred gimnazijo — foto T. Casar

MED PROBLEMI DELOVNIH ORGANIZACIJ LJUTOMERSKE OBČINE:

Neredno plačevanje dolgov

Delovne organizacije ljutomerske občine so izkazovale ob koncu septembra terjatev do kupcev v višini 629 milijonov dinarjev, kar predstavlja 11 odst. družbenega brutoprodukta.

Kljub temu, da so bili zaostreni kriteriji glede terjatev do kupcev in so bili doseženi v tem pogledu tudi določeni uspehi je nesolidno plačevanje med glavnimi vzroki za gospodarske težave v delovnih organizacijah.

V Indopolu sodijo, da bi morale imeti velike trgovske hiše nekoliko več sredstev za redno obratovanje. Težave nastajajo zaradi tega, ker zahtevajo po eni strani potrošniki čim večjo izbiro blaga, po drugi strani pa taka trgovska podjetja ne morejo v redu plačevati svojih obveznosti do proizvajalcev. Svojevrsten problem glede kupcev imajo v ljutomerski in tudi drugih kmetijskih zadrugah. V Ljutomeru so zadružniki dolžni okrog 25 milijonov dinarjev. Nekako razumljivo pa je, da svoje obveznosti poravnajo šele proti koncu leta, ko vnovčijo večino pridelkov. Pri Imgradu imajo težave predvsem z investitorji, ki ne plačujejo svojih obvejnosti pot je to običajno po predračunu ali po situacijskih računih.

Prepočasno vračanje dolgov ne sili delovnih organizacij samo k temu, da poskušajo dobiti dodatne kredite, marveč jim povzroča težave, kot na primer v Imgradu tudi pri izplačevanju osebnih prejemkov. Na splošno so slabši plačniki dolgov kmetijske delovne organizacije oziroma podjetja, ki trgujejo s kmetijskimi pridelki oziroma reprodukcijskim materialom. Sem lahko prištejemo ljubljansko Agrotehniko, zagrebško podjetje Sljeme ter ljubljanski kombinat Emona.

Pričela se je vrsta tečajev

V okviru soboške Ljudske univerze se je že pričela vrsta tečajev in predavanj.

Tako je organizirala Ljudska univerza predavanje o obrambni vzgoji prebivalstva. Doslej so imeli ta predavanja za uslužbence občinske skupščine, za delovni kolektiv Mure ter za uslužbence zavoda za socialno zavarovanje. Predavanja, ki so zelo zanimiva — poslušujejo se tudi filmov — bodo še v vseh večjih delovnih kolektivih ter v devetnajstih krajih občine.

Pred kratkim so pričeli v Šalovcih s tečajem nemškega jezika. Tečaja se udeležuje 35 tečajnikov, te dni pa bodo pričeli s podobnim tečajem tudi v Muri. Tečaj v Muri bo potekal po intenzivni metodi, udeleževalo pa se ga bo 12 članov delovnega kolektiva. V Soboti se je pričel tudi strojepisni tečaj ja katerega je bilo izredno zanimanje, obiskuje ga 22 tečajnikov, knjigovodski tečaj pa obiskuje 18 tečajnikov.

Elektrifikacija Pomurja

Vse štiri pomurske komune si prizadevajo, da bi v skladu s svojimi možnostmi elektrificirali čim več krajev in omogočili vsem občanom, da bi se lahko posluževali prednosti električnega toka. V teh prizadevanjih smo zadnja leta dosegli že lepe uspehe. Vsekakor je razveseljivo, da z elektrifikacijske karte Slovenije postopoma izginja bela lista, ki je označevala kraje, ki doslej niso bili elektrificirani.

Celotno Pomurje se danes napaja po dveh 35 kV daljnovodih iz razdelilne transformatorske postaje 110/535 kV Ljutomer in sicer po daljnovodu Ljutomer-Murska Sobota in daljnovodu Ljutomer-Petišovci. Daljnovod Ljutomer-Petišovci služži predvsem za napajanje tovarne metanola, daljnovod Ljutomer-Murska Sobota pa za napajanje ostalega dela Pomurja. Zaradi tega je doljnovod Ljutomer—Murska Sobota probremenjen. Podjetje Elektro Maribor-okolica je že vse pripravilo za gradnjo novega doljnovoda 35 kV Ljutomer-Murska Sobota, nima pa še odobrene lokacije. Z gradnjo bodo začeli takoj, ko bodo dobili odločno o lokaciji in dovoljenje za gradnjo.

Gorički predel Pomurja oskrbujejo sedaj z električno energijo po 10 kV daljnovodih iz razdelilne transformatorske postaje Murska Sobota. Ker pa so ti daljnovodi zelo dolgi (tudi 40 km), se padci napetosti pri konzumentih že precejšnji. Gradijo daljnovod 35 kV daljnovod Murska Sobota-Mačkovci in razdelino transformatorsko postajo Mačkovci, ki jo bodo priključili še letos. To bo omogočilo, da bo tudi ta predel Pomurja oskrbovan s kvalitetno električno energijo.

Organi elektroenergetske inšpekcije okraja Maribor pri tehničnih pregledih novih objektov na področju okraja vedno pogosteje ugotavljajo, da je tehnična kontrola tehnične dokumentacije pomanjkljiva. Opraviti bi jo morali gradbeni organi občinske skupščine pred izdajo dovoljenja za gradnjo v smislu zakona o investicijskih gradnjah. Ugotovili so tudi prešibko dimenzioniranje kviškovodov v stanovanjskih zgradbah, nepravilno nameščene infra peči v kopalnicah, neustrezen material v vlažnih prostorih, kleteh itd. Dovoljenje za gradnjo po navadi izdajo še preden se izdelani projekti za razne instalacije. Kontrola celotne tehnične dokumentacije je vsekakor zelo potrebna, saj povzročajo popravila na novih zgradbah dodatke stroške in zamudo časa.

-MaK.

OB SESTAVLJANJU SEDEMLETNEGA PLANA V LENDAVSKI OBČINI:

KAKO RAZVIJATI KMETIJSTVO

Razprave o osnutku sedemletnega plana v lendavski občini niso še mogle razčistiti vprašanje bodočega razvoja kmetijstva. Pojavila so se razna mnenja, prav tako pa tudi izkušnje iz zadnjih let zahtevajo tehten premislek.

Značilno za zadnji dve leti, zlasti pa še za letos je, da se je izredno povečal odkup zemljišč od zasebnih kmetovalcev in s tem se je seveda znatno okrepil družbeni sektor v kmetijstvu lendavske občine. Predvidevanja, da bi naj čez sedem let ta sektor razpolagal s 4.000 ha obdelovalne površine, se kažejo kot realna. Že sedaj so kmetijske organizacije začele začrtovati bodoča večja delovišča in temu tudi prilagajati izgradnjo nekaterih objektov.

Ob takem razvoju družbenega sektorja pa se pojavlja problem organizacijskih oblik. Sedaj delujejo tri družbeno kmetijske organizacije in to dve zadrugi ter kmetijsko gospodarstvo, ki je obrat KIK Pomurka. Ali bi bilo smotrno, da se te površine nekako razdelijo med te tri gospodarske organizacije ali pa bi naj bilo gospodarjenje z njimi enotno? Ne gre pri tem vprašanju za kake slabe odnose med temi gospodarskimi organizacijami, ker so ti zelo dobri, pač pa za to, kako na tej osnovi ustvariti obrise nadaljnjega vključevanja zasebnih obdelovalnih površin v družbeno last.

Med kolektivom KZ Lendava in KG Lendava prevladuje mnenje, da bi bilo najbolje obe kmetijski organizaciji združiti v eno, ki bi bila sposobna načrtno izgrajevati močno kmetijsko organizacijo upoštevajoč pri tem tudi možnosti nadaljnjega razširjanja. Gospodarstvo s 4.000 hektari bi brez dvoma predstavljajo močno organizacijo, ki bi lahko tudi bistveno vplivala na razvoj kmetijstva v občini. Kmetijske organizacije v lendavski občini so sicer uspele izdelati skupen načrt investicijskih gradenj, vendar pa potem v taki enotni organizaciji, poudarjajo, ne bi bilo več potrebno določati razmejitev med posameznimi organizacijami.

V zvezi s tem nastaja tudi drugi problem. Kmetijsko gospodarstvo je sedaj kot obrat KIK in bi torej moralo priti do odcepitve. Taki predlogi so se že pojavljali, vendar so bili zavrnjeni, ker so bolj formalnega značaja in dokler ni proučeno vprašanje bodočega razvoja kmetijstva, so nebistveni. Sicer ti predlogi ne izključujejo tesnega proizvodnega sodelovanja s predelovalnimi obrati v okviru KIK, pač pa težijo k boljši organizaciji gospodarjenja z družbenimi zemljišči.

Ker že na več razgovorih ni bilo mogoče mnenj vskladiti, so kmetijske organizacije ponovno proučile te probleme in tako bodo v kratkem spet nadaljevali z razpravo.

Š. B.

Z občnega zbora prosvetnega društva v Gančanih

BOGATA KULTURNA SEZONA V GANČANIH

Te dni je bil v Gančanih letni občni zbor prosvetnega društva »Dolinec«, ki je bil polnoštevilno obiskan.

Kulturno in zabavno življenje v Gančanih je bilo v pretekli sezoni dokaj pestro in bogato. Domače prosvetno društvo, ki ima formiranih pet sekcij je v pretekli sezoni naštudiralo dramsko delo »Na ogledih« ter pripravilo dva »Vesela večera«, s katerima pa so gostovali tudi v okoliških vaseh. Ob važnejših državnih praznikih in kulturnih praznikih so organizirali tudi več kulturno-zabavnih večerov. V Gančanih pa so se zvrstile še številne druge kulturne prireditve gostujočih skupin iz okoliških krajev. Kljub številnim prireditvam pa je bil obisk vedno dober, kar je še posebej razveseljivo.

V želji, da bi začeto delo uspešno nadaljevali, so na občnem zboru veliko razpravljali o nakupu nekaterih tehničnih pripomočkov, kot na primer televizorja in magnetofona, brez katerih bo nadaljnje delo otežkočeno. Zlasti so se zavzemali za nakup televizorja, za katerega že imajo zbranih nekaj sredstev, računajo pa, da dobijo nekaj podpore od drugod. Če jim bo to res uspelo, potem je pričakovati, da bo kulturno in zabavno življenje v Gančanih še bolj pestro.

-mf-

ZBOR OBČANOV V SATAHOVCIH

Živahna razprava na zboru volivcev v Satahovcih se je razvijala predvsem o kmetijstvu. Razpravljali so o minuli setvi in o trošenju umetnih gnojil.

V razpravi so omenjali tudi uspešno izvršena komunalna dela. Tako so naredili novi most, položili betonske cevi, vse nekvalificirano delo pa opravili s prostovoljnim delom.

AMD V KRIŽEVCIH:

Prihodnje leto nove garaže

Avto-moto društvo v Križevcih pri Ljutomeru je bilo ustanovljeno pred dobrimi desetimi leti. Nekaj let je životarilo, zadnje čase pa se vse bolj uveljavlja.

Društvo šteje 176 članov in ima dva avtomobila, kupiti pa nameravajo še motorno kolo. Ker nimajo primernih garaž — avtomobile imajo v gasilskem domu v Lokavcih — bodo prihodnje leto gradili nove garaže in učilnico. Letos je priredilo društvo že tri tečaje za mopediste. Te tečaje je obiskovalo 70 mopedistov. Organizirali pa so tudi dva tečaja za šoferje amaterje. Teh tečajnikov je 36. Društvo ima štiri instruktorje, ki si veliko prizadevajo, da novopečene šoferje oboroži tako s praktičnim kot teoretičnim znanjem. To potrjujejo tudi rezultati izpitov: majhno število je takih, ki izpita ne opravijo že ob prvi preizkušnji.

Letos so priredili člani AMD izlet v Varaždin in na Borl, lani pa so se odpeljali na Pohorje, domov grede pa so se ustavili še v Radgoni na Pomurskem sejmu.

RADIO KLUB V RADGONI

Na pobudo mladinskega aktiva v radgonskem Elradu je ustanovila radgonska Ljudska univerza radio klub. Ustanovni občni zbor je bil pretekli ponedeljek.

V klub se je vključila večina mladih rediotehnikov iz Elrada. Novoustanovljena primopredajna sekcija bo organizirala poseben tečaj za radiotelegrafiste. Mladi radioamaterji bodo sestavili primopredajno aparaturo. Pomoč pri tem delu bo radioamaterjem nudil ing. Kolarič iz Elrada

KOMISIJA ZA VARNOST V PROMETU V LJUTOMERU:

Kdo bo dobil nagrado?

V mesecu oktobru je bila v Ljutomeru imenovana nova komisija za varnost v prometu. Že v kratkem času je opravila komisija nekatere naloge s področja prometne varnosti.

Pregledali so predvsem občinske ceste in skupščini predlagali nekatere ukrepe glede grmoza in cestarjev. Prav tako so skicirali 36 cestnih križišč, ki so bila doslej opremljena s pomanjkljivimi in celo napačnimi cestnimi znaki. Ugotovili so tudi, da so mnoge ceste nepregledne in da bo potrebno posekati živo mejo in podobne ovire, ki omejujejo voznikov pregled.

V kratkem bo komisija pregledala v obeh kmetijskih zadrugah ter na VŽK Ljutomer v kakšnem stanju so motorna vozila. Voznike treh najboljših traktorjev oziroma motornih vozil bo na predlog komisije nagradila zavarovalnica s primernimi nagradami.

Komisija se je vključila tudi v zvezno akcijo »Zavarujmo otroka v prometu«. V ta namen je preskrbela več filmov s področja prometne vzgoje, ki jih bodo vrteli šolskim otrokom in tudi odrlaslim.

Prodajni servis MODNA HIŠA, Maribor, Partizanska c. 3

Modna hiša

Vas vabi na ogled tekstila in konfekcije.

BLEŽKA OB ROBU

„PRETOPIMO“ ZNANJE V DELO

Mladinska samouprava — koliko besed je bilo izrečenih že v razpravah, referatih in v razgovorih o njej. Že nekaj let so šolske in razredne skupnosti v centru prizadevanj mladinskih in šolskih vodstev. Kako mlade ljudi, dijakinje in dijake na šolah druge stopnje, aktivno vključiti v upravljanje, jih zainteresirati za reševanje problemov, ki se iz dneva v dan pojavljajo na šolah in v razredih, je vprašanje, na katerega še vedno nismo dobili popolnega odgovora. Ocenjujemo delo in iščemo vzrokov, zakaj to ni boljše. Nekajletne izkušnje v vseh oblikah mladinske samouprave so nam bogato napotilo za naše prizadevanje v prihodnje. Uspehi bodo večji, če bomo upoštevali nekatere ugotovitve.

Vse premalo je bila doslej mladinska samouprava na šolah pojmovana kot sredstvo družbene aktivizacije mladine na eni strani, sicer pa metoda pedagoškega usmerjanja mladih v učno-vzgojnem procesu. Osnova družbene vzgoje mladine je v njenem odnosu do dela, kar pe je mogoče doseči le z mobilizacijo mladih za izpopolnjevanje družbenih nalog v organih upravljanja in v različnih organizacijah že v njihovi rani mladosti niso upoštevale vse šolske skupnosti, vodstva šol, organizacije ZM in šolski odbori.

Šolske in razredne skupnosti še vedno izgubljajo čas v iskanju vsebine dela, pa čeprav je vsem jasno, da bi morali v teh samoupravnih oblikah neposredno strmeti za boljšim učnim uspehom, reševanjem socialnih problemov mladih, razvijati bi morali socialistične odnose v šoli in v razredu, sodelovanje med dijaki in predavatelji, vključevati mlade v reševanje materialnih problemov šole, se zavzemali za uvajenje novih metod dela, preko šolskih odborov pa odpreti vrata šole vsem tistim činiteljem, ki lahko pomagajo dosezati socialistične, vzgojne in izobraževalne smotre.

Organizacija krožkov, ekskurzij in upravljanje s kabineti in s šolskimi delavnicami so oblike kjer lahko uspešno razvijamo odgovornost mladih do šole in širše družbene skupnosti. Po vsem tem ni več ovire, ki bi nas ovirala, da v mladinski samoupravi na šolah ne bi storili krepak korak naprej.

Mladinskim vodstvom na šolah, vodstvom šolskih skupnosti, šolskim odborom, vodstvom, šol in ne nazadnje tudi mladini preostane le to, da že dolgo poznane naloge končno začno uresničevati in reševati v življenju in delu na šoli in izven nje. Mladinec in mladinka morata biti v središču vseh aktivna soustvarjalca v oblikovanju osebnosti dobrega dijaka — učenca, ki ga družba prav toliko potrebuje, kakor mladega strokovnjaka, ki bo znal s sadovi svojega dela tudi gospodariti in upravljati.

Na sestanku mladih: »pretopimo« znanje v delo! — Foto: K. Sukič

ZAPISKI IZ PERTOČE

Že leta in leta so na Pertoči razpravljali o novi šoli. Končno je le prišel čas, da se tudi na Pertoči gradi nova šola.

Šola, katere predračunska vrednost znaša 35 milijonov, bo imela v glavnem štiri učilnice z vsemi ostalimi potrebnimi prostori. Posebna značilnost je, da je lokacija izbrana na zelo lepem terenu na hribčku, ki ima tudi lepo ozadje. Vsekakor pri gradnji šole pomagajo tudi vaščani iz celotnega šolskega okoliša. Predvidevajo, da bo šola odprta že v naslednjem šolskem letu. Tako blizu 100 učencem ne bo treba več pešačiti po 7 km daleč v Rogaševce.

KRAJEVNA SKUPNOST NA PERTOČI

obsega pet vasi. Glavna letošnja pridobitev je dograditev nove mrtvašnice na Pertoči, kjer je skupno pokopališče za tri vasi. Še letos nameravajo okrog pokopališča urediti novo žično ograjo. Uredili so tudi cesto od gasilskega doma pa do šole, kar je bil tudi pogoj, da se je gradnja šole začela. V Fikšincih so prav tako adaptirali mrtvašnico, ki je bila med zimo poškodovana. V ostalih krajih pa so v glavnem urejevali ceste. V prihodnjem letu imajo tudi predvidene razne gradnje. Najbolj pereče je vprašanje mostu čez Ledavo v Večeslavcih. Znano je, da je v tem kraju večje nahajališče raznega peska, ki se vsako leto odvaža v večjih količinah za razne gradnje. Toda most bo postal za drugo leto velik problem. Tudi v Ropočih je isti problem glede mostu. V Kraščih pa imajo v planu urediti si novo mrtvašnico, v Pertoči pa pripraviti se na gradnjo doma, ki naj bi stal nekje na temeljih današnje stare šole.

KMETIJSKA POSLOVNA ENOTA

ima nekaj čez 40 ha lastne zemlje. To predvsem v Fikšincih, kjer imajo tudi nove hleve za približno 200 glav govejе živine. Tam imajo tudi težave, ker je polovica kmetovalcev navezana na zadrugo, polovica pa na kombinat »Pomurka«, ki baje daje boljše pogoje v kooperaciji kot pa zadruga.

Tudi poravnalni svet imajo na Pertoči. Od svojega obstoja pa do nedavnega zbora občanov so imeli 71 poravnav. Od tega so le tri predali sodišču, ostale so rešili doma na poravnavah. To je vsekakor leznali pravilno in vljudno ravpa zasluga članov sveta, ki so nati s strankami.

Iz dejavnosti naših mladinskih kulturno umetniških društev — tamburaški orkester na ESŠ v M. Soboti — F. :Hajdinjak

ZAPISKI K ZBOROM OBČANOV V LENDAVSKEM DOLU

KOPICA KRAJEVNIH PROBLEMOV

V SOTINI je največji problem vaški dom, ki je potreben večjega popravila, katerega pa gasilci kot upravitelji ne zmorejo sami.

V SERDICI pa se že leta in leta pripravljajo na gradnjo vaškega doma, kar pa je tudi letos izostalo zaradi pomanjkanja sredstev pri Krajevni skupnosti.

V OCINJU imajo težave ker so zemljo nekateri kmetovalci predali zadrugi, občina pa jih še vedno terja davke.

KRAMAROVČANI se ne strinjajo s tem, da se gradi cesta skozi Ocinje, kjer se vlagajo milijoni, kajti bližnja relacija bi bila preko Rogaševec in tudi cenejša.

V NUSKOVI je bila spet na dnevnem redu slatina. Vaščani so že sprejeli krajevni samoprispevek v delu in denarju, ki je že tudi izterjan. Prav tako že mesece čakajo na odgovor Avtobusnega prometa iz Maribora, ali bo uvedena avtobusna postaja ali pa bosta uvedeni v Rogaševcih dve.

V ROGAŠOVCIH je glavni problem rešen, saj bo novi most čez Ledavo predan svojemu namenu na Dan republike.

Pri JURIJU imajo težavo prav tako kot marsikje v Poledavju glede mostu čez Ledavo. Vprašanje je, če bo ta most čez zimo še ostal prevozen.

Isti problem z mostom je v VEČESLAVCIH, saj se lahko zgodi, da bodo vaščani odrezani od glavnega kraja in v nujnih primerih ne bodo mogli priti do glavne ceste. Ta problem se seveda pojavlja povsem tem delu in ga bo treba reševati čimprej.

Na PERTOČI so razen o gradnji šole razpravljali tudi o zadrugi, ki ne zmore zadovoljiti vseh potreb kmetovalcev pri jesenski setvi. Kmetijska zadruga Ledavski dol Cankova pa je vsekakor vredna kritike, saj ni na zadnji seji odobrila nobene pomoči Krajevnim skupnostim za komunalno dejavnost na vasi, čeprav je to dolžna po občinskem odloku.

V FIKŠINCIH je nujno potrebno čim prej urediti cesto, ki pelje do obmejnega bloka, saj je tamkaj zdaj odprt nov most.

V ROPOCI je v kritičnem stanju cesta, ki veže Ropočo z Motovilci in končno jim tudi ni znano, katerega reda je cesta.

V KRAŠČIH so vaščani sprejeli samoprispevek za gradnjo šole v Pertočih, vendar niso šli delat ker trdijo, da njihovi otroci hodijo v šolo na Cankovo, ne pa v Pertočo.

NA MNOGIH ZBORIH OBČANOV so razpravljali o potrebi in o pripravljenosti občanov za asfaltiranje ceste M. Sobota preko Rogašovec do državne meje. Omenjena cesta spada med najbolj obremenjene ceste v Prekmurju. Ves tovorni kakor tudi osebni promet po tem delu kakor tudi v kuzdobljansko dolino se vrši ravno po tej cesti. Posebno pa je treba upoštevati maloobmejni promet, ki iz leta v leto prerašča že v tako imenovani »velikoobmejni« promet. V kratkem je bil tudi v Sotini odprt mejni prehod za motorna vozila. Tako, da so na tem področju v Prekmurju kar štirje mejni prehodi za motorna vozila. Neugodno je bilo pozimi, ko so se avstrijski državljani morali iz Rogaševec vračiti domov, ker je bila cesta zaprta za ves promet.

V zvezi z asfaltiranjem omenjene ceste je bil v Rogašovcih izvoljen posebni odbor iz Krajevnih odborov SZDL Rogašovci, Pertoča in Cankova. Ta odbor bo v kratkem zbral podatke o prometu in obremenjenosti ceste, nakar bo skupno posvetovanje z merodajnimi forumi. kg

O VIŠJI EKONOMSKO-KOMERCIALNI ŠOLI V MARIBORU

Čedalje več študentov tudi iz Pomurja

Na njej študirajo tudi Pomurci — Sekcija za izredne študente v Murski Soboti je imela v šolskem letu 1962/63 43 članov — Letos se je na sekciji v Murski Soboti vpisalo 21 študentov v prvi letnik.

Na višji ekonomsko-komercialni šoli študira tudi več Pomurcev. Zato je prav, da si ogledamo nekoliko pobliže delo te najstarejše višje šole v Mariboru, ki si je pridobila ugled in sloves tudi v drugih krajih naše države. Za izredne študente dela 11 sekcij v raznih krajih Slovenije. Sekcija v Murski Soboti je imela v šolskem letu 1962/63 43 članov, medtem ko se je letos vpisalo v prvi letnik 21 študentov. Na sedežih sekcij organizirajo tudi izpite, v kolikor pripravijo vsaj skupino desetih študentov. Sekcija v Murski Soboti doslej še ni pripravila take skupine, da bi lahko organizirala izpite doma.

Na višji ekonomsko-komercialni šoli v Mariboru imajo oddelke za bančništvo, zunanjo trgovino, knjigovodstvo in finance, splošno komercialo, za turizem in gostinstvo ter za transport in zavarovanje. Zelo nizek vpis beležijo na oddelku za transport in zavarovanje, čeprav je v transportnih, špediterskih in skladiščnih podjetjih ter zavarovalnicah vrsta ljudi, ki sedijo na odgovornih položajih brez potrebe visoke izobrazbe. Večina študentov odhaja po končani šoli v prakse v podjetja in ustanove, kjer so z njimi zelo zadovoljni. Ker šola še nima druge stopnje, lahko absolventi prve stopnje nadaljujejo študij na ljubljanski ekonomski fakulteti, ki ima po inverziji študija na drugi stopnji ekonomsko-organizacijski in ekonomsko-analitični oddelek.

Tudi na področju uvajanja šolske prakse za redne slušatelje med šolskim letom namesto počitniške prakse v poletnih mesecih lahko ugotovimo precejšnji napredek tako z organizacijskega kakor tudi s strokovnega stališča. Učitelji šole so izdelali skupen program šolske prakse za slušatelje prvega letnika in poseben program po oddelkih za slušatelje drugega letnika. Med šolsko prakso so učitelji šole obiskali gospodarske organizacije, v katerih so bili slušatelji na praksi, se zanimali za potek prakse, sprejemali predloge za izboljšanje učnega programa prakse in druge predloge za izboljšanje režima prakse. Poročila o praksi so učitelji šole ocenjevali. V primeru negativne ocene morajo slušatelji prakso ponoviti v polletnih počitnicah v drugi gospodarski organizaciji.

Poseben napredek so na šoli dosegli pri izdajanju učbenikov in drugih učnih pripomočkov. Skupno je Višja ekonomsko-komercialna šola izdala v šolskem letu 1962/63 21 učnih pripomočkov v skupnem obsegu 3025 strani s skupno naklado 3936 izvodov.

Študentom se obetajo tudi boljši časi glede stanovanjskih razmer. Predsednik združenja visokošolskih zavodov prof. Vladimir Bračič je namreč izjavil, da bodo začeli kmalu graditi študentski dom v Mariboru. Prvi objekt za okrog 180 študentov bi naj bil dograjen že ob koncu prihodnjega leta.

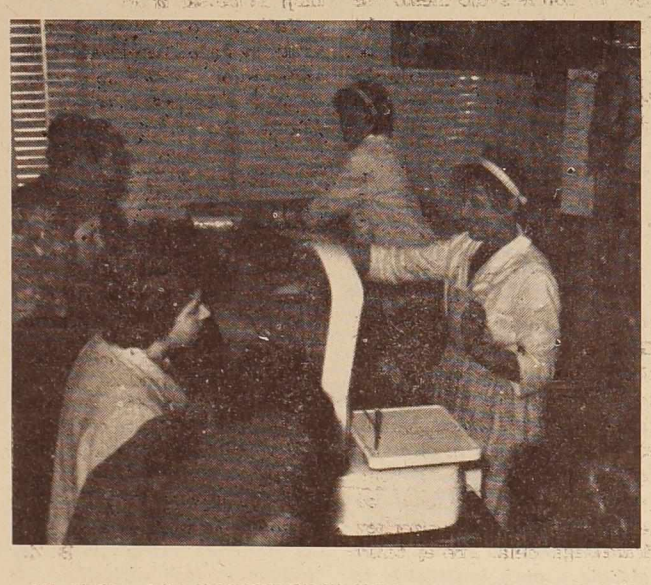

Mladinke aktiva ZM »Merkur« pri delu v trgovini (F. Sukič)

DOBER ZAKLJUČEK JESENSKE SETVE V RADGONSKI OBČINI

Družbena gospodarstva so presegla setveni plan pri pšenici za 2, pri rži za 20 in pri ječmenu za 5 odstotkov. Ekonomija KZ Gornja Radgona je posejala 23 ha pšenice in presegla plan za 60 odst. Setveni plan pšenice so presegli tudi v agrominimumu, dočim je bil plan v kooperaciji dosežen 99 odst. Slabša je realizacija setvenega plana v kooperaciji in agrominimumu pri rži in ječmenu.

posejanih 1036 ha pšenice, s čimer je bil plan dosežen 99 odst., vendar 15 odst. več kot lani. V glavnem so posejali italijanske, francoske in ruske vrste visokorodnih pšenic. Za umetna gnojila in semena je bilo mnogo bolj preskrbljeno kot lani. Kmetijska zadruga in kombinat imata na zalogi tudi že umetna gnojila za sadovnjake in travnike. Kmetijske organizacije so s svojim strojnim parkom nepretrgoma de

V organizirani proizvodnji je bilo od predvidenih 1154 ha

lale, če je bilo nujno, tudi ponoči. Koruza in krompir sta bila pravočasno pospravljena in nista ovirala setve. Delo bi

Pisatelj Miško Kranjec na obisku v Beltincih

Izredno zanimanje je vladalo med Beltinčani za srečanje z Miškom Kranjcem, ki se je odzval njihovemu vabilu. Soba v Klubu je bila pretesna za one, ki so z velikim zanimanjem sledili razlagi našega popularnega pisatelja. Med poslušalci so bili zastopani vsi sloji Beltinčanov brez ozira na spol in starost. Zlasti številni so bili dijaki.

Pisatelj, ki je odgovarjal na razna vprašanja, je poslušalcem pripovedoval o tem, kako so nastali junaki in osebe njegovih romanov, ki so večinoma živi ljudje v Prekmurju. Njegova umetniška predelava osebnosti ni predrugačila njihovih značajev, kajti dostikrat se je zgodilo, da so čitatelji njegovih romanov prepoznali osebe iz svoje sredine.

Največ zanimanja je zbudilo med poslušalci njegovo sedanje delo, to je Rdeči gardist, roman o revoluciji v Prekmurju v letih 1918-19. Ta zgodovinski roman bo izšel zaradi obsežnosti v dveh delih pri Pomurski založbi.

Pisatelj je povedal, da more ustvarjati več del naenkrat. Govoril pa je tudi o svojih bodočih načrtih.

Razgovor je v prijetnem razpoloženju hitro minil. Poslušalci pa so želeli, da bi se še večkrat srečali s pisateljem.

J. M.

ODBOR ZA IZGRADNJO SLOVENJEGORIŠKE MAGISTRALE JE ZOPET ZASEDAL V VIDMU OB ŠČAVNICI

Dne 14. novembra t. l. je bila seja ožjega odbora za izgradnjo Slovenjegoriške magistrale v Vidmu ob Ščavnici. Poleg članov odbora od Vidma, s Kapele, Radenec, Radgone in Juršinec ter Gomile so tej seji prisostvovali še predsednica občinske skupščine G. Radgona Marija Levarjeva, ljudski poslanec Bogo Verdev in podpredsednik občine G. Radgona tov Kovač.

Predsednica občine G. Radgona Levarjeva in republiški poslanec Bogo Verdev sta poročala, da je akcija glede slovenjegoriške magistrale v dobrem teku. Čim bo zgrajen most čez reko Muro v Radgoni in pri Veržeju, bodo potem dane vse večje možnosti za izvajanje del te republiške ceste II. reda iz Radgone skozi osrčje Slovenskih goric do Ptuja. Na seji je bilo rečeno, da bo občina G. Radgona poskrbela čim bo mogoče, da se izvede izmeritev te trase in nato bi se izvajala dela presekov večjih ovinkov. Težave so še glede regulacije Pesnice in gradnje mostu čez Pesnico v Pacinju.

Na seji je bila izražena želja, da bi tako občina G. Radgona kot tudi občina Ptuj nadalje sodelovale z odborom za izgradnjo te slovenjegoriške magistrale, ki ima svoj sedež v Vidmu ob Ščavnici.

TIŠINSKI UČENCI NA MLADINSKI ODDAJI

Učenci tišinske osemletke se pripravljajo na nastop v javni mladinski oddaji »Mali vrtiljak« RTV Ljubljana. Nastopili bodo z dvema pevskima točkama, spremljal pa jih bo tamburaški orkester z ESŠ v Murski Soboti.

Zbor volilcev v Krogu

Na zadnjem zboru volilcev v Krogu so poslušali poročilo o izvršitvi plana za prvih 9 mesecev. Občani pa so se najbolj zanimali za izvršitev predvidenih komunalnih del. Tako so razpravljali o navažanju gramoza na ceste, ker so te zelo slabe. Kritično so obravnavali tudi vprašanje broda, ki je sestavni del javne ceste in ni nikogar, ki bi resno vzdrževal ta brod, ki pa vendar druži dve pokrajini, a iz svo- še bolje potekalo, če bi imele kmetijske organizacije zlasti kmetijski kombinat na razpolago več strokovnega kadra.

jih skromnih sredstev ga krajevna skupnost ne more vzdrževati. Domenili so se, da bodo ponovno prosili za odločitev občinsko skupščino v M. Soboti, ki bi naj ta javni objekt vzdrževala.

Vaščani so že opravili mnogo prostovoljnih delovnih ur pri vzdrževanju cest in pri gradnji vaškega doma. Kljub temu pa so sklenili, da bodo v letu 1964 v obliki krajevnega samoprispevka navozili gramoz na ceste, da bi tako prihranili še več denarja za druge komunalne potrebe vasi. Zadnje čase so pričeli tudi z urejanjem pokopališča.

DIJAKI SŠTV V ŠALOVCIH

Razredna skupnost dijakov 3. letnika Srednje šole za telesno vzgojo v Murski Soboti je prejšnjo soboto obiskala osemletko v Šalovcih. Za pionirje te šole so soboški dijaki pripravili pester kulturno-zabavni program z recitacijami, skeči, petjem in telovadnimi točkami. Še isti dan zvečer so gostje iz M. Sobote nastopili tudi na kulturno-zabavnem večeru za občane Šalovec. Tako pionirji, kakor občani so dijake SŠTV navdušeno sprejeli, njihovo izvajanje pa so pozdravili s ploskanjem in z željo, da jih spet obiščejo.

OBČNI ZBOR DPD »SVOBODA« V LJUTOMERU — OBČNI ZBOR DPD »SVOBODA« V LJU

ZAPOSTAVLJENA PROVINCA?

Pred kratkim je bil v Ljutomeru občni zbor Svobode. Osrednje vprašanje, ki so ga obravnavali je bila želja po pogostejših obiskih mariborskega Slovenskega narodnega gledališča. Amaterskim dramskim prireditvam zagotoviti v prihodnje predvsem kakovost. Proslave naj bodo v bodoče bolj privlačne.

V pretekli sezoni je v okviru ljutomerske Svobode uspešno delovalo več sekcij: dramska, pevska, glasbena, likovna, filmska, recitacijska, šahovska ter kinosekcija. V okviru dramske sekcije je delovala tudi mladinska dramska sekcija. Dramska sekcija je uprizorila dve odrski deli: »Hiša na robu mesta« ter »Če zoveš hujdiča«. Z obemi deli so tudi gostovali.

Delo ljutomerske Svobode bo v prihodnjem letu osredotočeno na proslavo 70-letnice ustanovitve prvega slovenskega pevskega društva iz katerega izhajajo pravzaprav vse današnje kulturno-prosvetne institucije v Ljutomeru. Svoboda bo prav tako skrbela tudi za vsebino klubskih programov. S primernim programom bodo gostovali po vseh klubih na območju občine.

Precejšen del razprave so posvetili gostovanjem umetniških ansamblov iz Maribora in drugod. Ugotavljali so, da so bila taka gostovanja takrat, ko je še delovalo ptujsko gledališče, zelo pogosta. Glede na to, ker občine prispevajo finančna sredstva za vzdrževanje poklicnega gledališča v Mariboru naj bi ta ustanova v večji meri upoštevala tudi potrebe celotnega območja in ne samo Maribora ter bližnje okolice. Gostovanja naj bi bila seveda ob primernejših pogojih kot je bilo to doslej, samo za inkaso. Izkušnje preteklih let so pokazale, da bi bile dvorane vedno napolnjene.

Na občnem zboru so med drugim obravnavali tudi že dalj časa precej pereče vprašanje: kako pripraviti proslave bolj privlačne. Sprejeli so koledar prireditev, ki predvideva za posamezne proslave tudi vi občinske kulturne zveze, o statusu članstva v kulturno-prosvetnih društvih ter o nagrajevanju strokovnih vodij v pevskih zborih itd.

kvalitetne dramske prireditve.

Za nadaljnje delo likovne sekcije so predlagali, naj bi uredili v Ljutomeru primerne prostore za manjšo galerijo. Pred sedanjo kinodvorano pa naj bi zgradili primerno avlo, ki bi lahko služila tudi za prirejanje raznih razstav, razpravljali pa so še o ustanovit-

Vsekakor osrednje vprašanje občnega zbora je bila razprava o gostovanjih. Kljub temu, da je znano kakšne težave mora premagovati mariborsko gledališče, je nujno, da se zadeve glede rednih gostovanj končno uredijo v okrajnem merilu, kajti potrebe po kulturnih dobrinah, ki jih nudi gledališče, so danes prav tolikšne, kot v mestu tudi na podeželju. -jm-

IZ SKŠ RAKIČAN:

Več pozornosti praktičnemu delu

Z letošnjim letom so na Kmetijski srednji šoli v Rakičanu uvedli strogo živinorejsko prakso pri kravah molznicah, pitani živini in prašičereji.

Dijaki v okviru prakse sodelujejo pri celem procesu krmljenja, negovanja in pri vseh ostalih opravilih pri živini. Vsak dijak mora pri vsaki proizvodni grupi živine prisostvovati teden dni, da tako lahko spozna in preizkusi ter pravilno ceni dejavnost vseh omenjenih panog v okviru živinorejske proizvodnje. Na prakso prihajajo zjutraj ob štirih in so tam do šestih, po končanem pouku pa se zopet vračajo v hleve k popoldanski praksi.

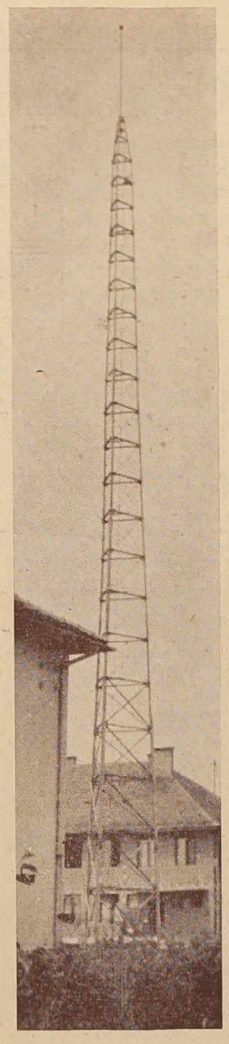

Radio M. Sobota

spored od 28. novembra do 5. decembra

ČETRTEK, 28. novembra:
16.00 — Čestitke delovnih kolektivov ob Dnevu republike
17.00 — Domača poročila
17.05 — Obvestila, reklame
17.15 — Čestitke delovnih kolektivov ob Dnevu republike
17.30 — ODDAJA V MADŽARŠČINI
17.40 — 18.00 — Želeli ste — poslušajte

NEDELJA, 1. decembra:
9.05 — Želeli ste — poslušajte
10.00 — Prenos sporeda RTV Ljubljana
11.30 — Na valu 202
12.00 — V nedeljo opoldne
12.45 — ODDAJA V MADŽARŠČINI
14.10 — 15.00 Želeli ste — poslušajte

PONEDELJEK, 2. decembra:
14.30 — Radio M. Sobota
14.35 — ODDAJA V MADŽARŠČINI
14.45 — Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame
17.00 — Domača poročila
17.10 — Obvestila in reklame med zabavno glasbo
17.30 — 18.00 — Vsega po malem o športu in športnikih

TOREK, 3. decembra:
14.30 — Radio M. Sobota
14.35 — ODDAJA V MADŽARŠČINI
14.45 — Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame
17.00 — Domača poročila
17.10 — Obvestila in reklame med zabavno glasbo
17.20 — Kražem kražem po naših cestah
17.40 — 18.00 — Želeli ste — poslušajte

SREDA, 4. decembra:
14.30 — Radio M. Sobota
14.35 — ODDAJA V MADŽARŠČINI
14.45 — Zabavna glasba, vmse obvestila in reklame
17.00 — Domača poročila
17.10 — Obvestila in reklame med zabavno glasbo
17.30 — Jutri na straneh Pomurskega vestnika
17.35 — Dve skladbi — dva skladatelja: P. I. Čajkovski, F. Liszt

ČETRTEK, 5. decembra:
14.30 — Radio M. Sobota
14.35 — ODDAJA V MADŽARŠČINI
14.45 — Zabavna glasba, vmes reklame in obvestila
17.00 — Domača poročila
17.10 — Obvestila in reklame med zabavno glasbo
17.20 — Mladinskih dvajset minut
17.40 — 18.00 — Želeli ste — poslušajte

Občinski komite ZKS Lendava analiziral gos podarske probleme:

Skrbneje proučevati sistem nagrajevanja

Pred kratkim je Občinski komite Zveze komunistov Slovenije v Lendavi obširno analiziral nekatere probleme, porajajoče se tako v celotnem gospodarstvu občine kakor tudi v posameznih gospodarskih organizacijah.

Rezultati gospodarskih organizacij ob koncu septembra kažejo, da se je obseg proizvodnje tako glede na količino kakor tudi na vrednost močno povečal v primerjavi z istim obdobjem lani. Tako se je obseg proizvodnje samo v 7 analiziranih industrijskih podjetjih povečal za 39 odstotkov.

To priča, da so v delovnih kolektivih uspeli izkoristiti marsikatere skrite rezerve, izboljšati delovne pogoje, ustvarjali nove proizvodne zmogljivosti, izpopolnili organizacijo dela in modernizirali opremo. Vendar pa ti rezultati zopet niso taki, da bi ustvarili zadovoljstvo. Še zdaleč niso izkoriščene vse možnosti za povečanje obsega proizvodnje, še manj pa tudi za povečanje čistega dohodka in s tem tudi osebnih dohodkov.

Na seji komiteja je bilo opozorjeno, da se vodilni kadri iz gospodarskih organizacij premalo poglabljajo v sistem nagrajevanja, ki je še vedno v nekaterih gospodarskih organizacijah zelo pomanjkljiv. Ob analizi realizacije družbenega plana na občinski skupščini so podajali le tehnokratska poročila o proizvodnji, tržišču, težavah, ki jih imajo od surovine do prodaje itd. Nihče pa ni govoril o sistemu nagrajevanja in kako ta vpliva na povečanje storilnosti ter kakšno zaslugo imajo pri tem ljudje. Razne stimulativne mere se tudi vse premalo izkoriščajo, čeprav je znano, da bi v nekaterih gospodarskih organizacijah bila nujno potrebna večja prizadevnost kolektiva.

Letos v nobeni gospodarski organizaciji niso obravnavali sistema nagrajevanja, čeprav ni mogoče trditi, da so vsa merila objektivna. Vse spremembe so se osredotočile le na popravke nekaterih postavk, ali na povečanje točk in uvajanje novih delovnih mest. V enem podjetju pa so ostale v veljavi še tarifne postavke. Sistematično pa bi bilo potrebno obdelati tudi sistem nagrajevanja v ostalih delovnih organizacijah.

Neposredno na te probleme se navezuje prizadevanje za prehod na 42-urni delovni teden. Nekateri menijo, da je to le politična akcija, ne pa toliko ekonom.-tehnološkega značaja, čeprav neposredno prizadeva vsakega zaposlenega, ker ga bo skrajšanje delovnega časa na eni strani razbremenilo, na drugi pa obremenilo z bolj intenzivnim delom. Tudi zaradi tega bo potrebno bolj sistematično delati na proučevanju teh vprašanj in iskanju življenjskih rešitev.

Take analize pa ne smejo biti samo zadeva strokovnjakov, temveč tudi in predvsem komunistov in drugih subjektivnih sil v gospodarskih organizacijah, ki morajo s svojo aktivnostjo nenehno pospeševati ta razvojni proces. Š. B.

Slovenski gozdarji v Pomurju

Pretekli četrtek in petek je imela Zveza inženirjev in tehnikov gozdarske stroke in lesne industrije SRS v M. Soboti svoj letni plenum, ki so se ga udeležili gozdarski strokovnjaki ter tajniki vseh društev iz Slovenije.

Poročilo med drugim navaja, da se je po številnem nekoristnem menjavanju lastnikov in upravljalcev gozdov slednjič ta zadnja reorganizacija gozdarske službe le obnesla, saj upravljajo sedaj z več kot 33.000 hektari pomurskih gozdov edinole trije kombinati, kar zagotavlja bolj načrtno gospodarjenje z gozdnim gospodarstvom in bolj ekonomično trošenje sredstev. Pretežni del svojega bivanja v Pomurju so gozdarski strokovnjaki prebili na terenu, kjer so se o strokovnosti upravljanja in obnove gozdov lahko prepričali na kraju samem. Posebno pozornost so vzbudili med gosti gozdovi črne jelše v Polani, kjer predstavlja strnjen kompleks 1200 hektarov dragocenega in hitro rastočega gozdnega nasada edinstveno bogastvo Pomurja.

-sky

IZ GORNJE RADGONE — IZ GORNJE RADGONE — IZ GORNJE RADGONE — IZ GORNJE R

Razgovori o šolstvu in kulturi

V radgonski občini primanjkuje predmetnih učiteljev — Potrebne so investicije za nove gradbene objekte v šolstvu — Pričetek dela na pripravah statutov v šolah — Eno kino-podjetje v občini — Ugodni pogoji za razvoj telesne vzgoje.

Pretekli teden sta Gornjo Radgono obiskala zvezna poslanca Francka Varlova in republiški poslanec Kajetan Kovič. V razgovoru s predstavniki družbeno-političnih organizacij, občinske skupščine in s kulturnimi delavci radgonske občine, sta se poslanca zanimala predvsem za stanje in problematiko v šolstvu, kulturno-prosvetni in telesno-vzgojni dejavnosti.

Najpomembnejša naloga na področju šolstva v radgonski občini je vsekakor izobraževanje pedagoškega kadra. V občini namreč ni več akuten problem pomanjkanja učiteljev s srednješolsko izobrazbo, pač pa primanjkuje predmetnih učiteljev z višjo ali visoko izobrazbo. Občinska skupščina je letos že razpisala štipendije za študij na višjih in visokih šolah vendar je bil odziv slab. Tudi v prihodnje bodo v štipendijskem skladu sredstva za redne slušatelje, ki bi se po študiju posvetili pedagoškemu delu, zagotovljena. Za izredne slušatelje, učitelje, ki že učijo na šolah pa bo štipendijski sklad kril vse stroške izrednega študija. Že sedaj so začeli v sindikalni podružnici prosvetnih delavcev zbirati interesente, ki bi se hoteli izredno vpisati na katero izmed višjih ali visokih šol.

V občini so potrebne tudi večje investicije za izgradnjo novih šolskih objektov. Najbolj pereč položaj je na Kapeli in v Gornji Radgoni, kjer bi bilo potrebno graditi novi šoli. Za te gradnje bi potrebovali okrog 300 milijonov dinarjev, kar pa radgonska komuna vsekakor sama ne bo zmogla še precej let. Po sedanjih zakonitih predpisih namreč ni mogoče dobiti kreditov za takšne investicije, pa bi morda bilo iskati izhoda v spremembi zakonitih predpisov o finansiranju investicij na področju šolstva.

V teh dneh bodo učiteljski kolektivi na šolah začeli tudi pripravljati osnutke statutov. Sobotno zborovanje, katerega so se udeležili vsi učitelji iz radgonske komune, predstavlja pogovor pred začetkom konkretnega dela pri izdelavi statutov na šolah.

V občini Gornja Radgona imajo samo eno kino-podjetje in več kino-sekcij pri kulturno-umetniških društvih po vaseh. Prav zaradi tega so stroški ob prikazovanju filmov precejšnji. V prihodnje se bodo vse te sekcije in kino-podjetje združile v eno podjetje. Na ta način se bodo zmanjšali režijski in upravni stroški, lažje bo voditi enotno in kvalitetnejšo repertoarsko politiko, na sporedu pa bo mogoče zagotoviti tudi pogostejše prikazovanje mladinskih filmov za šolsko mladino. Pri Ljudski univerzi v G. Radgoni pa bodo organizirali tudi potujoči kino in potujočo knjižnico.

V telesno-vzgojna društva je v občini vključeno 10 odstotkov vsega prebivalstva. Vsa društva in vse šole, razen v Negovi, imajo telovadnice in zagotovljeni so ostali materialni pogoji za telesno-vzgojno dejavnost. Ob Dnevu republike bodo tudi Radenci dobili telovadnico, ki bo ena najlepših v Pomurju. Na tem področju primanjkuje v radgonski občini strokovnih moči. Štipendisti, ki jih občinska skupščina štipendira bodo v naslednjih letih to vrzel ublažili. V Radgoni pa se že pripravljajo tudi na izgradnjo centralnega športnega parka, kjer bi dobile svojo mesto vse športne dejavnosti. Ta objekt bo izgrajen do leta 1965, ko bo v Radgoni zvezni mladinski festival »Bratstva in enotnosti«.

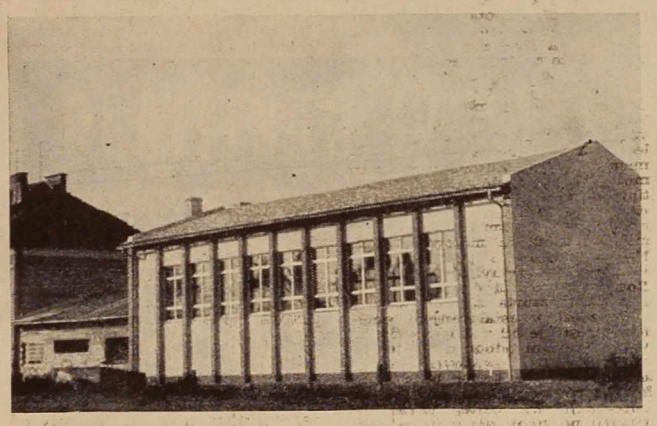

NOVA TELOVADNICA V RADENCIH

Nova telovadnica pri radenski šoli je ena najsodobnejših pri nas. Dolga je 25 m, in visoka 7 m. Skupaj s stranskimi prostori, ki so še v gradnji, bo stala okrog 30 milijonov dinarjev. Ta sredstva sta investirala občinska skupščina in zdravilišče Sl. Radenci. Telovadnica bo svečano odprta za Dan republike.

Ika

BODONCI

Prejšnji teden je bila v Bodoncih mladinska konferenca, na kateri je mladina kritično razpravljala o svojem delu v zadnjem letu. Zaradi neprizadevnosti nekaterih članov, med njimi tudi članov vodstva, letni program dela ni bil izpolnjen. V bodoče bodo skušali to popraviti.

jus

DOKLEŽOVJE

Prejšnjo nedeljo so v Dokležovju odprli otroški vrtec, ki so ga že dolgo pogrešali. Za potrebe vrtca so preuredili klubsko sobo v vaškem domu. Vrtec obiskuje 24 otrok in to večinoma staršev, ki so zaposleni.

Kulturno prosvetno društvo se je skrbno pripravilo na proslavo Dneva republike. V ta namen so naštudirali enodejanko, k programu pa bodo prispevali svoj delež tudi pionirji in pevski zbor.

Vaščani Dokležovja so pred kratkim začeli urejevati tudi vaški potok. Očistili so strugo, ki je bila že močno zasuta in zato voda ni redno odtekala.

V ŠOLI „ŠOLA UPRAVLJANJA“

(Nadaljevanje z 2. strani)

bogatih izkušenj. V njih razvija odgovornost do skupnosti in do drugih upravljalcev-članov razrednih skupnosti.

Nedavno sem prisostvoval sestanku ene takšnih »šol upravljanja«. Bilo je to na Ekonomski srednji šoli v razredni skupnosti III. c razreda. Tokrat je dnevni red vseboval problematiko o učnem uspehu ob 1. konferenci in nekatera vprašanja vedenja dijakov.

Marjan, predsednik razredne skupnosti je dejal, da učni uspeh, dosežen ob prvi redovalni konferenci, nalaga njihovi razredni skupnosti nove naloge. Manj kot 50 odst. dijakov je doseglo pozitivne rezultate. Kje so vzroki, kako jih odpraviti in izboljšati učni uspeh? Marija pravi, da bi se vsak posameznik moral mnogo bolj potruditi pri učenju in uspeh bi bil boljši. Prav ima. Slab učni uspeh ni samo posledica objektivnih težav. Lojze predlaga organizacijo krožkov pri posameznih predmetih, črnolasa deklica pa meni, da krožki naj ne bi bili mesto, kjer bi podpirali lenobo slabih dijakov. Še in še letijo predlogi. Nekdo pripomni, da bi bilo prav, da razredna skupnost poskusi rešiti nekatere težave, ki jih imajo dijaki, pa je zato njihov uspeh slabši. Končno se zedinijo v tem, da mora vsak dijak vložiti več truda v učenje, da bodo boljši dijaki pomagali slabšim v okviru manjših skupin.

Razprava se nadaljuje. Sedaj teče beseda o disciplini. Na šoli vlada mnenje, da so člani te razredne skupnosti včasih preveč živahni. »Res je«, pravi fant v predzadnji klopi, »toda disciplina ni samo lepo vedenje v klopi in med odmori na hodniku. Je nekaj več. Tudi odnos do učenja, medsebojni odnosi v razredu, prizadevnost v delu razredne skupnosti, aktivnost v različnih oblikah dela šolske skupnosti in mladinske organizacije, naj bodo merilo pri ocenjevanju vedenja«, je zaključil.

Zvonec je zaključil delo razredne skupnosti v III. c za ta dan. Razred v katerem so pred nekaj trenutki dijaki ocenjevali uspehe in neuspehe svojega dela, je postal spet »pravi razred« in dijaki so posedli v klopi — na svoja »delovna mesta«.

IZ KUZME

Občni zbor kulturno prosvetnega društva

V četrtek je imelo kulturno prosvetno društvo »Vladimir Gortan« na Kuzmi svoj letni občni zbor. Na zboru so ugotovili, da je društvo uspešno delovalo in je izvedlo program, ki ga je sprejelo lani. Tudi sekcije so bile aktivne razen pevske. Dramska sekcija pa je tudi pripravila uprizoritev dramskega dela. Precej težav pa je bilo, ker je spomladi kot običajno večina ljudi odšla na sezonsko delo.

Društvo si tudi prizadeva, da bi ljudem nudilo čimveč kulturnih prireditev. Zato se je povezalo tudi z občinsko ljudsko univerzo za predvajanje filmov. Vendar pa je bil obisk na teh predstavah manjši, kot se je pričakovalo.

B. Z.

LJUTOMERSKI INDOPOL OSVOJIL JUGOSLOVANSKO TRŽIŠČE

REALNA PERSPEKTIVA

V ljutomerskem INDOPOL-u, industriji oblačil in prešitih odej, menijo, da so letošnji proizvodni uspehi nedvomno ugodni — najboljši dosedaj.

S pomočjo poslovnega združenja ESKA Elitna slovenska konfekcija, katere član so, kljub temu, da so obdržali popolno samostojnost v gospodarjenju in poslovanju — v okviru tega združenja je sicer uveljavljena obvezna delitev dela, ki pa izvira iz skupnih dogovorov — so ne le povsem osvojili slovensko tržišče, marveč v dobršni meri tudi jugoslovansko.

Izdelke ljutomerskega INDOPOL-a prodajajo že v vseh bratskih republikah, razen v BIH in Dalmaciji. Ta uspeh pripisujejo predvsem dejstvu, da se je dokaj izboljšala kakovost njihovih izdelkov — predvsem še konfekcijskih oblačil, katere pošiljajo na širše tržišče.

Posebno ugodno se je podjetje afirmiralo na tržišču z izdelkom »Skay« — suknjiči in ženskimi plašči iz umetnega usnja in tudi drugimi konfekcijskimi izdelki.

Potrošniki iz Pomurja si te izdelke lahko kupijo tudi v Ljutomeru — v poslovalnici Trgovskega podjetja Zarja — Oblačila.

Letos se v podjetju pohvalijo tudi z izpolnjenim in močno izboljšanim sistemom nagrajevanja zaposlenih, katerega so uveljavili s 1. julijem. Novi sistem nagrajevanja, kot pravijo, daje velike možnosti za doseganje večjih osebnih dohodkov pridnim in podjetnim delavcem, ne pa tudi lenuhom. Tako so v zadnjih mesecih imeli nekaj primerov, da je kvalificirani delavec zaslužil mesečno nad 40.000 din. Precejšnje težave pa imajo z mlajšimi delavci, ki so komaj prišli v podjetje; čeprav startna osnova za osebne dohodke najnižjih kategorij zaposlenih ni izpod 15.000 din, nekateri mlajši delavci zaradi priučevanja na delovnih mestih težko dosežejo celo to osnovo.

V podjetju nagrajujejo po treh osnovah: po učinku — premije za preseganje norm — kompleksno nagrajevanje. Rezultati prvih devetih mesecev letošnjega poslovanja so zelo ugodni, saj se je na pr. delovna storilnost v primerjavi z enakim obdobjem lani povečala za 34 odst., bruto dohodek za 33 odst., čisti dohodek za 51 odst., osebni dohodki za 13 odst. itd.

Morda malce bode v oči nesorazmerje v porastu osebnih dohodkov. To je posledica tega, ker so se v podjetju zavestno odločili za večje rezerve, da bi lažje prebrodili morebitne motnje na tržišču zavoljo podaljšane slabše prodajne sezone. Ko pa bodo izplačali tudi osebne dohodke po kompleksnem nagrajevanju za obdobje januar — avgust, se bo to razmerje nedvomno zelo popravilo.

V podjetju je močno čutiti težnje po krepitvi skladov, kar je povsem naravno, saj bodo že prihodnje leto pričeli v okviru sedemletnega razvojnega programa rekonstruirati podjetje. V prvi fazi bodo preuredili sedanje prostore, ki niti malo ne ustrezajo sodobni organizaciji proizvodnje, v dve večji delovni hali. V prvi tranši bodo znašale investicije 15 milijonov din, medtem ko bo celotna rekonstrukcija stala okrog 150 milijonov din. Finansirali jo bodo pretežno z lastnimi sredstvi, obetajo pa si tudi kredite občinske skupščine. Potekajo že tudi razgovori o bodoči lokaciji podjetja, ki bo bržčas tvorilo zaokrožen objekt ob sedanjem proizvodnem poslopju — bivšem hotelu.

Kaj pa bo prinesla rekonstrukcija kolektivu in širši okolici, naj pokažejo nekatere številke. V primerjavi z letošnjim letom se bo število zaposlenih povečalo od 122 na 350, bruto dohodek podjetja se bo povzpel od letošnjih 350 milijonov (mimogrede zapišimo, da so to vsoto že dosegli) na 1 milijardo 225 milijonov din in kar je tudi važno: proti koncu sedemletke bo podjetje postalo tudi izvoznik svojih izdelkov.

Obetajoče perspektive, ki sicer nastajajo na realnih tleh gospodarnega kolektiva!

.LILET

TOVARNA OBUTVE · MARIBOR

se toplo priporoča s svojimi kakovostnimi izdelki, katere lahko kupijo cenjeni potrošniki v vseh večjih specializiranih trgovskih poslovalnicah.

Prepričajte se sami, kajti izdelki te renomirane tovarne so pojem resnične kvalitete.

LILET — to je znamka tovarne, ki pošilja na tržišče, tudi na inozemsko, čevlje v najsodobnejših modnih vzorcih, ki zadovoljijo tudi najbolj zahtevnega potrošnika.

Kolektiv te tovarne toplo čestita vsem delovnim ljudem naše socialistične dežele k Prazniku republike in 20-letnici zgodovinskega zasedanja AVNOJ.

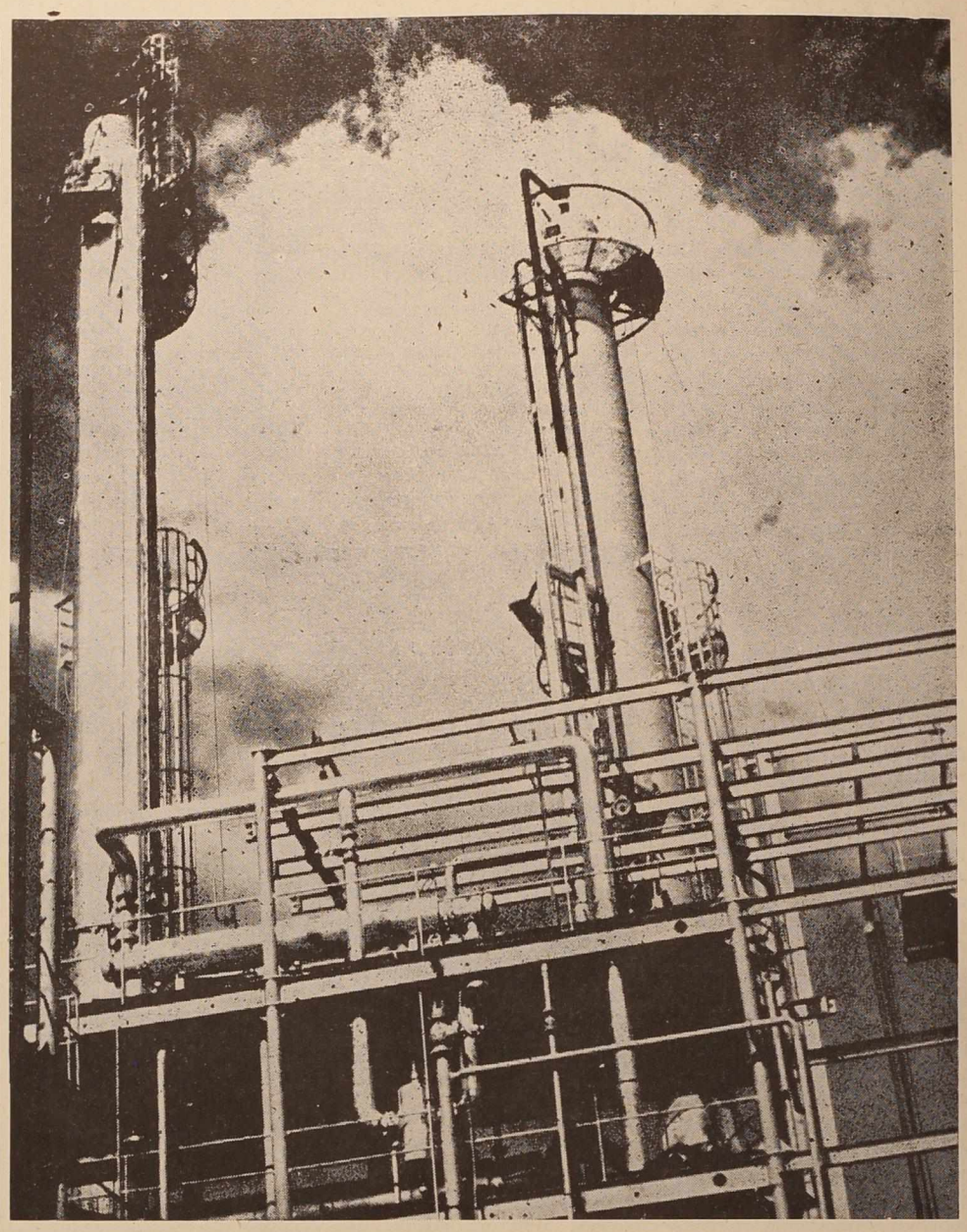

S svojim proizvodnim potencialom, s svojimi gospodarskimi in družbenimi prizadevanji, ki so usmerjena predvsem k pridobivanju visoko kakovostnih proizvodov porajajoče se petrokemije za potrebe domačega tržišča in tudi za izvoz, se delovni kolektiv

PROIZVODNJA NAFTE V LENDAVI

ustvarjalno vključuje v gospodarstvo lendavske komune in mu odpira nove, obetajoče perspektive.

Delovni kolektiv lendavske Proizvodnje nafte, enega največjih podjetij v Pomurju, se pridružuje čestitkam k letošnjemu Prazniku republike z željo, da bi nadaljnja socialistična izgradnja naše dežele, kateri je s svojimi zgodovinskimi sklepi postavilo temelje II. zasedanje AVNOJ pred dvajsetimi leti, bila kronana še z veličastnejšimi dosežki v gospodarstvu in na vseh področjih družbenega življenja.

DELOVNI KOLEKTIVI ČESTITAJO

KMETIJSKA ZADRUGA ČRENSOVCI — DANES IN V SEDEMLETKI — KMETIJSKA ZADRU

Uspešen start na milijardo

Kmetijska zadruga Črensovci je edina gospodarska organizacija v tem okolišu. Njen gospodarski razvoj je zlasti letos dinamičen, saj so dosegli več zapaženih uspehov. V ilustracijo samo nekaj podatkov: v primerjavi z letom 1962 so doslej zabeležili za 42 odst. večji bruto dohodek, zaposlenost v zadrugi se je povečala za 78 odst, štipendiranje strokovnih kadrov za 73 odst. itd.

Sedanjo poslovno usmerjenost zadruge narekujejo nekatere specifične gospodarske in socialne razmere v okolišu. Predvsem še gosta naseljenost prebivalstva, ki vpliva zlasti na cene zemlji in možnosti za njen odkup. Zato je bistven pogoj za razvoj zadruge in napredek kmetijske proizvodnje v tem, da zadruga v prvi fazi svojega razvoja intenzivno pospešuje vse splošne oblike kooperativnega sodelovanja s kmetovalci v svojem okolišu. To pa tudi že uspešno uresničuje, zlasti še v živinoreji. V zadružnem okolišu namreč ni malo primerov, da kmet redi v sodelovanju z zadrugo 5 do 45 svinj. Kmetovalci so se že lahko prepričali, da je tako rejsko sodelovanje z zadrugo tudi zanje rentabilno, zato se kmetje vedno v večjem številu navdušujejo za nadaljnje tovrstno sodelovanje z zadrugo. Letos so s takim sodelovanjem zajeli v zadružnem okolišu že 800 svinj. Zadruga in kmetovalec si ustvarjeni dohodek delita po vloženem delu in sredstvih; zadruga da ponavadi plemenski material, krmila in strokovna navodila za rejo, medtem ko je delež kmetovalca v rejskem procesu vloženo delo in potrebni prostori, ki so včasih tudi provizorični.

Zadruga pa je začela letos uspešno in rentabilno gospodariti tudi na svoji ekonomiji. Zaposlili so nove strokovnjake, uvedli novo organizacijo dela in tehnologijo kmetijske proizvodnje s posebnim poudarkom na prašičereji; v tem pa je tudi skrivnost doslej edinstvenega uspeha. Na ekonomiji so se namreč letos prvič dokopali do čistega dohodka. Že v prvem polletju so realizirali ves lanski skupni dohodek in dosegli 1 milijon 300 tisoč din čistega dohodka. V zadrugi predvidevajo, da bodo na lastni ekonomiji letos presegli proizvodni načrt za 82 odst.

V okviru 7-letnega programa za razvoj zadruge je letos že tudi započeta intenzivna gradnja nekaterih zadružnih objektov. Tako bo zadruga med drugim zgradila 60-vagonsko skladišče in garaže, nabavila 2 traktorja in več manjših mehanizacijskih sredstev v vrednosti 9 milijonov din.

V sedemletnem programu so tudi predvideli, da bodo v prihodnje še izdatneje pospešili lastno proizvodnjo in kooperacijske odnose s kmetovalci, kar naj bi jim ob zaključku sedemletke zagotovilo nad 1 milijardo din skupnega dohodka letno, kar pa je kar šestkrat več kot leta 1962 — torej pomemben kvantitativni in kakovostni napredek.

IMGRAD - Skokovit napredek

IMGRAD Ljutomer — to je naslov podjetja, ki že postaja v pravem smislu besede industrija gradbenega materiala in gradbeništva. Ima tri delovne enote: gradbeništvo, opekarno in obrat za proizvodnjo novih gradbenih elementov.

Ljutomerski IMGRAD proizvaja nove gradbene elemente po že začrtanem proizvodnem programu. Čeprav gredo gradbena dela v novem obratu šele h kraju, je podjetje z novimi gradbenimi elementi že osvojilo jugoslovansko tržišče, saj jih prodaja po vsej Sloveniji, v delu sosednje republike Hrvaške, dalje v Bosno in Hercegovino, Vojvodino in Makedonijo. To tržišče zalaga podjetje s polizdelki — surovim in utrjenim satovjem, katerega kupci zelo koristno uporabljajo pri izdelavi vrat, pohištva in podobnih gradbenih elementov.

Velika gospodarska korist, ki jo prinašajo ti novi polizdelki, je v občutnem prihranku lesa, prednosti pred drugimi gradbenimi elementi pa sta: praktična izdelava in večja toplotna prevodnost.

V podjetju izdelujejo tudi alu-panelke, katere uporabljajo v letalstvu, brodogradnji in raznih umetnih sušilnicah.

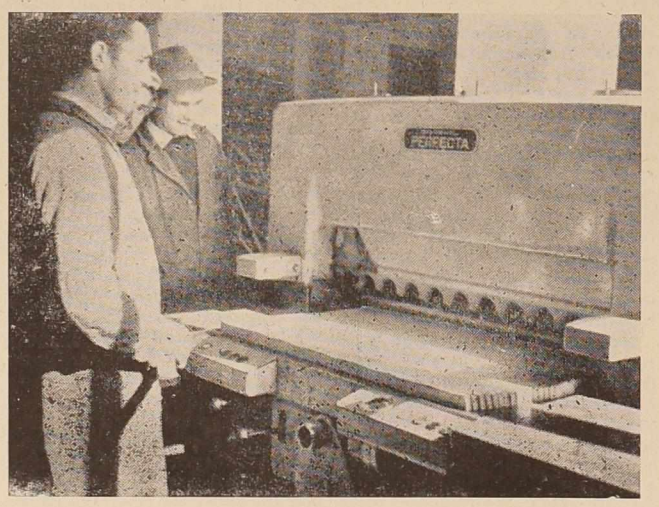

Stekla je tudi že proizvodnja v obratu novih gradbenih elementov

Kaj pomeni obrat za proizvodnjo novih gradbenih elementov ljutomerskemu podjetju IMGRAD, najlepše potrjujejo nekatere številke.

Čeprav je novi obrat pričel s proizvodnjo šele 1. julija letošnjega leta, je njegov delež v doseženem bruto dohodku podjetja že izredno zaznaven. Pomeni celo pravcat skok naprej: od 138 milijonov v lanskih prvih devetih mesecih na 331 milijonov din v letošnjih ali porast za 239 odst. V podjetju pa menijo, da bodo letošnje gospodarsko leto zaključili s 516 milijoni din bruto dohodka. To pa je že tudi solidna osnova za naskok 750 milijonov din v prihodnjem letu.

ČESTITKE K DNEVU REPUBLIKE

Utrjujmo in razvijajmo dalje v pogojih intenzivne socialistične izgradnje velike pridobitve narodno-osvobodilnega boja, ki je pred 20. leti omogočil tudi pravno formiranje nove Jugoslavije z zgodovinskimi sklepi zasedanja AVNOJ

OBČINSKA SKUPŠČINA — OBČINSKI ODBOR SZDL — OBČINSKI KOMITE ZKS — OBČINSKI SINDIKALNI SVET — OBČINSKI KOMITE ZMS — OBČINSKI ODBOR ZVEZE BOJEVNIŠKIH ORGANIZACIJ IN VODSTVA DRUGIH MNOŽIČNIH ORGANIZACIJ OBČINE MURSKA SOBOTA

pozdravljajo ob letošnjem Prazniku republike vse delovne ljudi v soboški komuni in jim čestitajo k doseženim gospodarskim in družbenim uspehom.

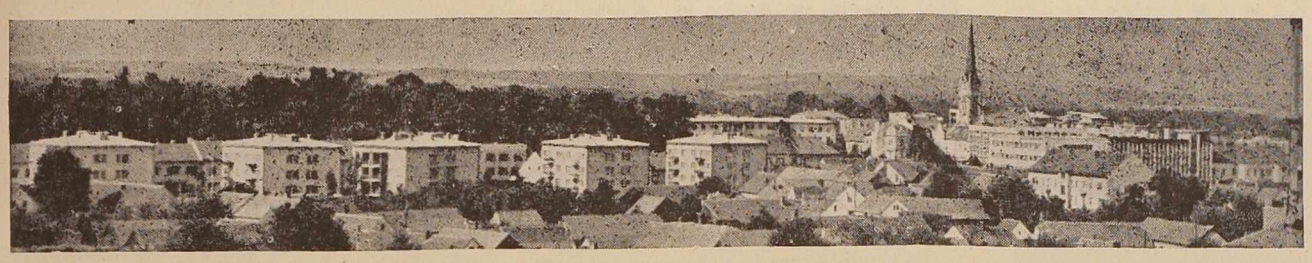

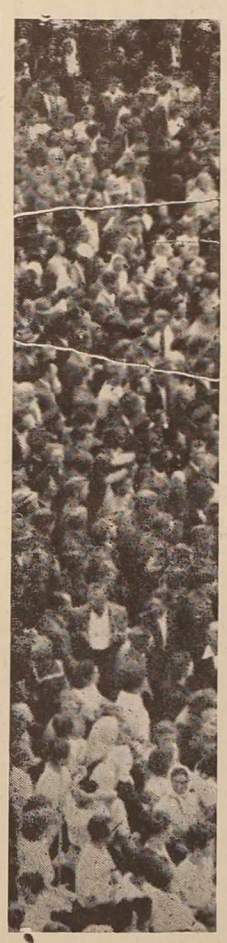

Pogled v našo socialistično prihodnost je veder in obetajoč, saj si ustvarjamo novo življenje in blagostanje za delovnega človeka na trdnih temeljih, katere so izoblikovali že zgodovinski sklepi zasedanja AVNOJ pred 20. leti v Jajcu

OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKA SKUPŠČINA
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI KOMITE ZMS
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI ODBOR ZBO

LJUTOMER

čestitajo k letošnjemu Prazniku republike in 20. jubileju nove Jugoslavije vsem svojim občanom in delovnim ljudem SFRJ.

Letošnje praznovanje 29. novembra — Dneva Socialistične federativne republike Jugoslavije — ima še poseben pomen in družbeno vsebino: pred 20. leti so bili na zgodovinskem zasedanju AVNOJ v Jajcu položeni temelji nove Jugoslavije. Naj nam bodo zgodovinski sklepi tega prvega vseljudskega jugoslovanskega parlamenta zanesljiv kažipot in vodilo pri nadaljnji socialistični izgradnji naše dežele. S to željo se obračajo na svoje občane

OBČINSKA SKUPŠČINA
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI KOMITE ZMS
OBČINSKI ODBOR ZBO in
vodstva drugih množičnih organizacij občine LENDAVA

s toplimi čestitkami za ta praznik in najboljšimi željami za še večji gospodarski in družbeni napredek lendavske komune.

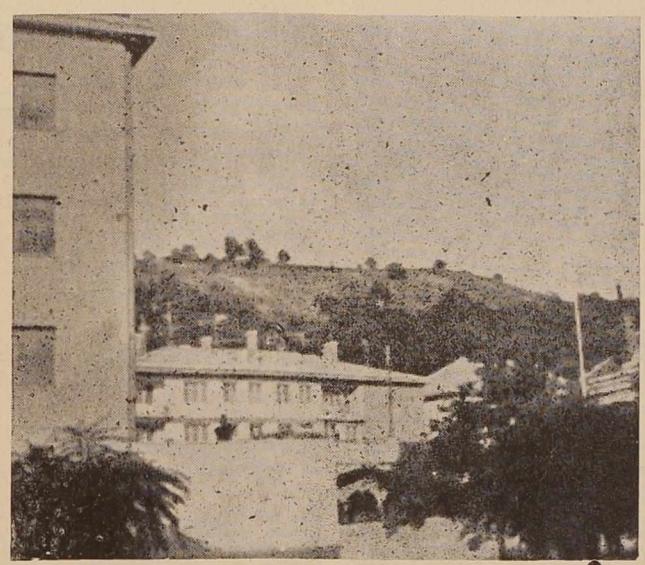

V lendavski občini so vedno bolj žive in otipljive težnje po še večjem zbliževanju z množicami potrošnikov. Te težnje se očitujejo predvsem v širjenju omrežja trgovskih poslovalnic, specializaciji trgovskega poslovanja v občinskem središču in vedno boljši založenosti trgovin na podeželju.

TRGOVSKO PODJETJE

»UNIVERZAL«

V LENDAVI

ima v občinskem središču in na podeželju skupno že 20 poslovalnic. Za Lendavo je značilno specializirano trgovanje, usmerjeno k čimuspešnejšemu zadovoljevanju potreb občanov, pa tudi podeželske trgovine so kljub »univerzalnosti« svojega poslovanja zelo dobro založene z blagom. Izbor blaga je tudi v teh poslovalnicah prilagojen potrebam potrošnikov.

Ob tem, ko se cenjenim potrošnikom v občinskem okolišu toplo priporoča s solidno postrežbo tudi v prihodnje, čestita kolektiv tega trgovskega podjetja vsem delovnim kolektivom in občanom k letošnjemu 29. novembru — 20-letnici zgodovinskega zasedanja AVNOJ v Jajcu in rojstva nove Jugoslavije.

VEDNO VEČ TUJIH TURISTOV

Gostinsko podjetje »Park« v Lendavi ima poleg osrednjega gostinskega obrata še Bife, Kolodvorsko restavracijo, obrat Nafta in obrat »Pri lovcu«.

Kljub dokajšnjemu skrajšanju poslovne dobe zaradi preureditvenih del v Bifeju in obratu »Pri lovcu« je podjetje letos uspešno gospodarilo, saj bo po predvidevanjih preseglo letni načrt pri ustvarjenem prometu za 25 odst. Za tako predpostavko govori tudi uspešen zaključek poslovanja v prvih treh tromesečjih.

Podjetje je letos vložilo 10 milijonov din, od tega 5 milijonov din lastnih investicijskih sredstev, za preureditev obratov Bife in »Pri lovcu«. Slednji obrat bodo predvidoma zopet odprli prihodnji mesec, v njem pa bodo lahko gostje posterženi tudi z domačimi specialitetami (koline, bograč, burek, gibanice, kmečke jedi itd.). Prihodnje leto nameravajo preurediti tudi Kolodvorsko restavracijo in jo opremiti s sodobno kuhinjo, ki bo lahko pripravila gostom tudi specialne jedi: ražnjiče, čevapčiče itd.

Precejšnje težave pa imajo s strežnim kadrom, vendar pa upajo, da jih bodo uspešno prebrodili, ko bodo prišli v podjetje 4 štipendisti, ki sedaj obiskujejo Gostinsko šolo v Radencih.

Ob še drugih manjših izboljšavah (boljša opremljenost tujskih sob, topla in mrzla voda itd.) in z otvoritvijo asfaltnega cestnega traku od Murske Sobote do Lendave se odpirajo tudi temu obmejnemu mestu vedno bolj ugodne možnosti za dotok tujih turistov. Sicer pa se že sedaj »obrne« v Gostinskem podjetju »Park« precej tujih gostov, saj so letos našteli že 1187 nočitev Italijanov, 249 nočitev Belgijcev, 52 nočitev Avstrijcev, 35 nočitev Nemcev itd.

Z morebitno uveljavitvijo maloobmejnega prometa s sosednjo Madžarsko pa bo Lendava s svojim gostinskim podjetjem nedvomno še pridobila na turističnem pomenu. V sklopu tega predvidevanja je tudi gradnja novega hotela v Lendavi. Začrtana je v sedemletnem načrtu.

KO SE PRIPOROČA ZA NAKUP SVOJIH PROIZVODOV — TRAKTORSKIH IN AVTOMOBILSKIH PRIKLOPNIKOV — IN ZA POPRAVILA TRAKTORJEV, AVTOMOBILOV IN KMETIJSKIH STROJEV

KOLEKTIV

TEHNOSTROJ

LJUTOMER

čestita delovnim ljudem Pomurja k Prazniku republike.

Že te ali pa prihodnje dni vas bo zanesljivo obiskal na domu predstavnik organizacije SZDL vašega kraja. Ne odklonite njegove pobude, marveč si takoj naročite Pomurski vestnik. Do novega leta ga boste dobivali ali brezplačno.

LUČ JE ŽIVLJENJE!

Za vse in vsakogar — gradbena podjetja, hišne svete, graditelje in lastnike zasebnih hiš in gospodarskih poslopij

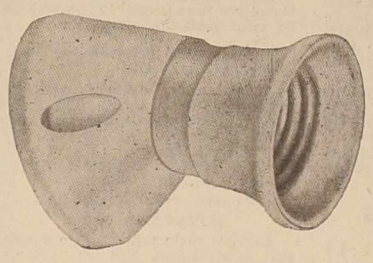

OKOVI

Stenski bakelitni okov E 27

in drugi kakovostni izdelki renomirane Tovarne elektromateriala

ELMA

ČRNUČE pri Ljubljani

Ob 20. obletnici rojstva nove Jugoslavije z zgodovinskim zasedanjem AVNOJ v Jajcu, ki jo proslavljamo ob letošnjem Dnevu republike, toplo čestitamo vsem prebivalcem lendavske občine in delovnim ljudem SFRJ

Kolektiv

VETERINARSKE POSTAJE

LENDAVA

Nenehna skrb za zdravje našega delovnega človeka — to je osrednje vodilo zdravstveno preventivne in kurativne dejavnosti

KOLEKTIV

ZDRAVSTVENEGA DOMA

LJUTOMER

Kolektiv te, že močno uveljavljene zdravstvene ustanove čestita k letošnjemu Prazniku republike in 20. obletnici zgodovinskega zasedanja AVNOJ vsem delovnim ljudem Pomurja in naše socialistične domovine.

OB 60. OBLETNICI MURSKEGA SOKOLA

Letos mineva šestdeset let od takrat, ko je bil ustanovljen v Ljutomeru Murski Sokol. Ideja sokolstva, ki so se najprej pričele razširjati na Češkem, in to že leta 1862, so kaj kmalu našle svoj odmev tudi na Slovenskem. Že naslednje leto je bil v Ljubljani ustanovljen Južni Sokol, ki je z nastopi in izleti širil na Slovenskem narodno zavest.

Iz Južnega Sokola je kmalu nastal Ljubljanski Sokol, in že 1903 je bil ustanovni sestanek Sokola v Ljutomeru. V Ljutomeru se je namreč s Češkega preselil zdravnik dr. Karel Chloupek, katerega lahko smatramo za ustanovitelja Murskega Sokola. Čeprav so ga Nemci, živeči v Ljutomeru in okolici, močno napadali, češ da je pričel utanavljati proti njihovemu Turnfereinu društvo, v katerega so se združevali Slovenci, se je Chloupek numorno trudil, da se društvo Sokol v Ljutomeru čimprej ustanovi. Po vaseh so prvi somišljeniki sokolstva pričeli zbirati sredstva in že v nekaj dneh so zbrali, kakor nam omenja kronika, za Sokola v Ljutomeru 561 kron, kar je bilo za tisti čas precejšnja vsota denarja. Ustanovni sestanek je bil 15. avgusta 1903 v telovadnici današnje gimnazije v Ljutomeru. Navzočih je bilo 58 članov in deset odposlancev raznih sokolskih društev; med njimi iz Varaždina, Celja, Ljubljane, Idrije in drugod. Na občnem zboru so izvolili vodstvo. Starosta je bil dr. Karel Chloupek, podstarosta Ludvik Babnik, blagajnik Anton Misja starejši, tajnik pa Franc Schnajder. Med odborniki pa najdemo imena: Joško Rajh, Jože Mursa, Franc Zacherl in Janko Karba. Popoldne istega dne je bila že prva veselica in shod pri Kukovcu kjer se je zbralo, kakor nam poročajo viri, nad 3000 ljudi. Od začetka so telovadili le v nedeljo, pozneje pa tudi v torek in petek. Kmalu so naročili prvo telovadno orodje. K telovadbi so radi prihajali kmečki fantje in dekleta in urili svoje telo. Vendar v začetku še ni bilo pravega voditeljskega kadra in že naslednje leto je zanimanje nekoliko uplahnilo, čeprav je še vedno telovadilo 213 članov in članic. To leto so ustanovili tudi ženski oddelek, ki je imel ob pričetku le 8 članic. Že leta 1904 so se ljutomerski Sokoli, udeležili izleta v Cerovec, naslednje leto pa v Ormož. Iz zapisnikov vemo, da se je sokolskega izleta v Prago, junija 1907. leta udeležilo 18 Sokolov Murskega Sokola v Ljutomeru. Stevilo članov je naraščalo, društvo je vedno bolj pridobivalo na ugledu, leta 1910 pa je društvo razvilo celo svoj prapor. Društvo je organiziralo več izletov, številne nastope po vaseh, prirejalo veselice v Seršenovem logu, avgusta 1910 pa so organizirali večjo slavnost v Cerovcu, na rojstnem kraju Stanka Vraza, ob 100-letnici njegovega rojstva. Tudi iz poznejših zapiskov se da soditi, da je društvo dobro delovalo, organiziralo je več nastopov po okolici Ljutomera, še posebej je moralo okrepiti svoje vrste, takrat, ko se je pojavila misel o ustanovitvi klerikalnega telovadnega društva Orel. Orel je bil ustanovljen v Ljutomeru leta 1912, kot nekakšna protiutež Sokola.

Prva svetovna vojna, je vsaj na videz zrahljala številčno stanje Sokola v Ljutomeru. Nekaj časa je bil društveni načelnik Jože Velnar, ki je že prej vneto pomagal pri širjenju sokolstva v Ljutomeru in okolici.

Po končani svetovni vojni je sokolsko društvo v Ljutomeru dobilo številne somišljenike. Že leta 1920 se je Murski Sokol preimenoval v Sokolsko društvo Ljutomer.

Kmalu po osvoboditvi dobi Sokol nov polet. Že leta 1921 so bila ustanovljena društva v Gornji Radgoni, v Murski Soboti, v Križevcih pri Ljutomeru in drugod. Stevilo članov je naraščalo. Nujno je bilo zgraditi dom, kjer bodo mladinci vadili in se urili v telovadbi. Pričeli so zbirati sredstva za Sokolski dom. Po dveh letih napornega dela si je društvo 1926. leta dogradilo svoj dom. V Ljutomeru so ustanovili gledališki oder, delovalo je več odsekov, uredili so tudi letno telovadišče. Kronika omenja, da je bilo takrat že 14 telovadnih oddelkov z okrog 500 članov.

Po vaseh je Sokol pričel močno borbo s klerikalnim Orlom, tedanja duhovščina, najmočnejša postojanka orlovstva pa je bil verženski salezijanski samostan. Kljub temu je število sokolskih društev naraščalo. Že leta 1928 je bilo ustanovljeno sokolsko društvo pri Vidmu ob Ščavnici, in v Verženju. Viri nam omenjajo, da so bile že leta 1931 ustanovljene tudi tri sokolske čete: na Cvenu, Stari gori in v Bučkovcih. Po 6-januarski diktaturi, si je Sokol še bolj utiral pot po prleških vaseh. V ljutomerskem srezu je delovalo takrat že deset društev in čet. Dne 7. maja 1933 je društvo slavilo tridesetletnico obstoja. V ta namen je organiziralo večjo prosvetno akademijo.

Na sliki: zlet »Murskega Sokola« iz Ljutomera maja 1904. leta pri Vrazovem domu v Cerovcu

Taka akademija je privabila mnogo Sokolov iz okolice, prišli pa so tudi iz Varaždina. Po ponovnem delovanju Orla, ki si je ob pomoči dr. Antona Koršca začel utirati pot po vsej Sloveniji, so se pojavila ostra nasprotja med Sokoli in Orli tudi v Prlekiji. Prišlo je do tekmovanj v telovadnih akademijah v taborih, vsak je hotel pridobiti čim več mladine. Orel je pričel ustanavljati tudi Fantovske odseke in Mladce.

Močno Sokolsko društvo je bilo v Verženju in na Moti pri Ljutomeru. Pri Rajhovih so bili številni nastopi Sokolov, tam je delovalo tudi društvo KFID. Zelo delavno sokolsko društvo v Verženju je priredilo vsako leto precej iger, imelo je celo »Bralno društvo«. Ob bližajoči se drugi svetovni vojni so mnoga sokolska društva v Prlekiji preprečila organiziranje »apelov« kulturbunda in kresovanja ob Hitlerjevem rojstnem dnevu. Sokol v Prlekiji preide kakor izjavlja Janez Varoga v narodno obrambo vlogo za slovenske meje ob Muri. Velika akcija Sokola v Prlekiji pa je bila 1938, ko so nekateri člani razgnali Nemce, živeče v Apaški dolini, ki so hoteli da se priključijo k Nemčiji. Zbrani ljutomerski, verženski in radgonski Sokoli so skupaj z ostalimi preprečili Nemcem »bojni pohod« na G. Radgono. Sokole iz Ljutomera je takrat prepeljal v G. Radgono avto, ki ga je dal na razpolago Mirko Šumak. Ta akcija je bila zelo uspešna in člani Sokola so pakazali veliko iznajdljivost.

Ob pričetku druge svetovne vojne so bili mnogi Sokoli mobilizirani ostali pa so se zbrali v Ljutomeru. Dne 25. aprila 1941 so na glavnem trgu v Ljutomeru izrazili svoje nezadovoljstvo ob pristopu Jugoslavije k trojnemu sporazumu.

Prof. Drago Novak

ŠPORT — ŠPORT — ŠPORT — ŠPORT

OBISK PRI DRUŠTVIH — OBISK PRI DRUŠTVIH — OBISK PRI DRUŠTVIH — OBISK PRI

NA BISTRICI IMAJO DOBER NARAŠČAJ

Pred kratkim je bil na osnovni šoli v Bistrici letni občni zbor ŠSD »Gradis«. Na njem so ugotovili, da so mladi športniki iz Bistrice kljub kratkemu obstoju, saj so društvo ustanovili šele pred letom, dosegli zavidanja vredne uspehe. Čeprav so v začetku imeli velike težave, saj so bili brez vsakega igrišča, so se aktivno začeli ukvarjati skoraj na vseh področjih telesne kulture.

Največ uspeha so imeli v namiznem tenisu, kjer so postali občinski ekipni prvak. V svojih vrstah pa imajo tudi najboljšega posameznika. Primat pa imajo tudi v šahu, kjer so prav tako postali občinski pionirski prvak. Član društva Grah pa se je celo udeležil republiškega pionirskega prvenstva. Od ostalih športnih panog se je še posebno razvil rokomet. Udeležili so se medobčinskega pionirskega prvenstva ter zasedli tretje mesto, kar je uspeh, čeprav niso imeli svojega igrišča in so vse tekme odigrali v Črensovcih. Pred kratkim pa so se lotili gradnje rokometnega igrišča, katerega bodo svečano odprli 29. novembra. Ob tej priliki pa bodo organizirali tudi pionirski rokometni turnir.

ŠSD »Gradis« iz Bistrice je eno izmed redkih društev v lendavski občini, ki se je udeležilo tudi vseh tekmovanj, ki jih je razpisala ObZTK Lendava.

Med drugim naj omenimo, da so postali tudi občinski prvak v pionirskem mnogoboju in se tako udeležili okrajnega prvenstva v Mariboru. Redno pa se tudi ukvarjajo z orodno telovadbo, kjer imajo 70 privržencev. Ti so tudi pripravili nekaj telovadnih akademij, ki so bile dobro obiskane. Bavijo pa se tudi z atletiko in nekaterimi drugimi športnimi panogami, ki pa so še v razvoju. Da bi med mladino vzbudili še večje zanimanje za telesno kulturo, so uvedli »tedenski športni pregled«, ki ga vodijo učenci sami preko zvočnikov V mesecu telesne kulture pa so organizirali več športnih tekmovanj ter pomnožili svoje vrste z novimi člani.

Uspehi, ki so jih dosegli mladi športniki na Bistrici, so zares razveseljivi in zaslužijo vse priznanje, obenem pa naj bodo vzgled ostalim ŠSD.

Po republiškem in državnem prvenstvu z motocikli

Odličen plasman pomurskih dirkačev

O uspehih naših pomurskih dirkačev na letošnjem republiškem oz. državnem prvenstvu smo že več ali manj poročali. Tokrat bi radi njihove že priznane uspehe s posameznih tekmovanj podčrtali le s skupno oceno in točkami.

Kot vselej, tudi tokrat moramo na prvem mestu omeniti našega najhitrejšega in najuspešnejšega tekmovalca Aleša Mrzela, ki si je letos s svojo drzno in zanesljivo vožnjo priboril celo dva naslova. Postal je brez konkurence državni prvak v kategoriji do 250 ccm z osvojenimi 26 točkami pred Nuhićem (BiH), ki ima 19 točk. Aleš Mrzel pa je v isti kategoriji zmagal tudi brez konkurence in postal republiški prvak z osvojenimi 27 točkami pred Lipovnikom, ki ima 15 točk. Zmagovalec pa je postal tudi v kategoriji nad 250 ccm, vendar je tu nastopal izven konkurence.

Na drugem mestu naj omenimo najuspešnejšega pomurskega dirkača prikoličarja Černjaviča, ki je na republiškem tekmovanju zasedel drugo mesto z 10 točkami za Salobirom, ki je zbral 16 točk. Z dobro uvrstitvijo Černjaviča pa bi se lahko pohvalili tudi v državnem merilu, če ne bi imel precejšnje smole v Skofji Loki, kjer se je hudo poškodoval. Stefan Černjavič pa je tekmoval tudi v kategoriji nad 250 ccm, kjer je v republiškem merilu zasedel 5 mesto z 7 točkami. Od ostalih tekmovalcev so se zelo izkazali tudi Berden, Svagan in Pušnik, saj se prav vsi, vsak v svoji disciplini, nahajajo na tretjem mestu. Pušnik je tekmoval v najnižji kategoriji do 50 ccm in zbral 9 točk, čeprav ni nastopil na vseh dirkah. Svagan je nastopal v kategoriji do 175 in do 250 ccm. V obeh pa je dosegel odlično mesto. V kategoriji do 250 ccm je z 11 točkami na tretjem mestu, v kategoriji do 175 ccm pa z 9 točkami na četrtem mestu. Razveseljiv uspeh pa je dosegel tudi Edo Berden v skupini prikoličarjev, kjer je dosegel z 7 točkami tretje mesto. V skupini do 250 ccm pa je z 10 točkami na četrtem mestu.

Na koncu je vredno omeniti še četrto mesto Cimpermana v kategoriji nad 250 ccm z doseženimi 10 točkami. Zgoraj navedeni podatki kažejo izreden in doslej prav gotovo največji uspeh pomurskih dirkačev v pretekli tekmovalni sezoni in katerim tudi gre vse priznanje.

Pravočasno pričeti s pripravami

Snega še ni in kot vse kaže, ga ne bo tako kmalu. To pa seveda ne bi smel biti vzrok, da bi razmišljanje o organizaciji zimskega športa, tekmovalnega in rekreativnega, odložili na kasnejše obdobje.

S pripravami na zimsko sezono bi morali pričeti že sedaj, pa četudi ni nobenih zagotovil, da bo letošnja zima tako bogata s padavinami in mrazom, kot je bila lanska. Če pa upoštevamo predvidevanja meteorologov potem pričakujemo zimo, ki bo zagotovila osnovne pogoje za organizacijo različnih oblik zimskega športa tudi v Pomurju. To pa sili vse tiste, ki imajo zimski šport, športne, telesnovzgojne in druge organizacije, seveda pa tudi šole, da že sedaj razmislijo o nalogah in delu, ki ga bo potrebno opraviti.

Ni težko ugotoviti, da je zimski šport v občini Murska Sobota med tistimi športnimi dejavnostmi, ki so manj razvite. S snegom revne zime zadnjih let, pomanjkanje lepih terenov in mala tradicija so vsekakor pripomogli k temu. Res pa je tudi, da so premajhna prizadevanja za razširitev te športne dejavnosti, nedoslednost športnih društev pri uresničevanju postavljenih nalog in neorganizirano delo, neugodno vplivali na razvoj zimskega športa. Ker so tudi na tem športnem področju potrebne temeljite priprave, objekti in ne nazadnje tudi sredstva bi bilo prav, da letos storimo korak naprej v razvoju zimskega športa.

Oprema, pa naj bo za smučanje, sankanje ali drsanje, je precej draga. Posebno pionirji in mladina bodo s težavo naenkrat namenili večjo vsoto denarja za nakup smuči, drsalk, itd. Zato naj bi šolska društva svoje člane že sedaj seznanila s svojimi načrti, da bi se lahko pripravili na njihovo uresničevanje. Razmisliti je potrebno tudi o možnostih za organizacijo raznih tečajev (smučarsih) med zimskimi počitnicami. Kar največ pionirjev in mladine bi moralo prebiti lep del prostega časa pozimi na snegu ali na drsališčih.

V soboški občini nimamo nobenih zimskih športnih objektov. Najbolj primerna smučišča so v Mačkovcih in Petrovcih. Prometne zveze v zimskem času niso najbolj ugodne. Že nekaj let je bilo slišati govorice o gradnji smučarske skakalnice v Mačkovcih ali Petrovcih, toda ostalo je vse le pri besedah. Kljub vsemu bi morala športna društva in druge organizacije pozimi organizirati več izletov v te kraje, bolj sposobni smučarji pa bi bili veseli izletov na Pohorje.

Smučanje ni edina oblika zimskega športa, saj se pionirji in mladina tudi sankajo. Sankaških terenov na Goričkem ne manjka, ne manjka pa niti sank. Tako kot smučanje, bi tudi sankanje moralo najti svoje mesto v programih telesne vzgoje na osnovnih in srednjih šolah. Če izkoristimo še poledenele ribnike, potoke in močvirnate predele, potem zimsko športno dejavnost lahko popestrimo še z drsanjem. Seveda so za vse to potrebni osnovni pogoji, sneg in mrzla zima, ti pa bodo ostali neizkoriščeni, če ne bomo organizirano razvijali in širili zimsko športno dejavnost predvsem pri mladih.

Storiti bo potrebno torej mnogo več, kot je bilo storjenega doslej. Smučanje, drsanje in sankanje ter organizacija tovrstnih tekmovanj, naj ne bo samo domena telesnovzgojnih delavcev, pionirjev in dijakov, saj telesna vzgoja ni samo njihova stvar, marveč naloga celotne družbe, kateri zdrav državljan lahko največ koristi.

Zakaj tako?

Ni nobenega dvoma, da sodi nogomet med najprivlačnejše športne panoge pri nas. To potrjujejo številni obiskovalci ter sama tekmovanja, ki so vselej privlačna za mladino. Tudi ni nobenega dvoma, da je ta športna panoga pri nas v Pomurju v zadnjih letih, ali bolje rečeno v dobi obstoja Nogometne podzveze v Murski Soboti, dosegla precejšnjo razgibanost in da se še vedno ustanavljajo novi nogometni kolektivi, ki se želijo vključiti v tekmovanja. Skratka, lahko bi rekli, nogomet je prodri skoraj v sleherno vas.

In vendar, ko danes ugotavljamo razveseljiv napredek nogometa v Pomurju, moramo žal ob tej priložnosti ugotoviti tudi negativno plat tega športa, ki je v zadnjem času vse pogostejša. Tu mislim na vse pogostejše nešportne izpade, ki so se v zadnjem času pri nas uveljavili, narekujejo pa ostrejšo kritiko in grajanje. V mislih imam neljuba izpada, ki sta se pripetila predzadnjo nedeljo na prvenstvenih tekmah pomurske lige v Ljutomeru med Verženjem in Soboto B ter občinske lige v Moravcih med Vrelcem in Bogojino. Obe tekmi sta bili namreč zaradi vdora gledalcev na igrišče predčasno zaključeni.

Tekma med Verženjem in Soboto B bi sicer morala biti odigrana v Verženju, toda na željo nekaterih je bila odigrana v Ljutomeru. Tu naj bi služila za propagando in poživitev nogometa v središču Prlekije, kjer je bil svoječasno dober nogometni kolektiv, pa ga mnogi pogrešajo. Vse bi se tudi dobro izteklo, če ne bi bilo usodne 88. minute igre, ko je bila odločitev sodnika drugačna, kot pa mnenje Verženjca Akermana. Ta se je razjezil, zbežal do sodnika, za njim pa vneti navijači Verženja in pričel se je drugi šport. Sodniku ni preostalo drugega, kot da 2 min. pred koncem zaključil tekmo. Tako dejanje najbrž ni preveč navdušilo ljutomerčanov in se zato verjetno ne bodo tako kmalu vneli za ta šport.

Zelo »vroče« je bilo tudi na tekmi v Moravcih, kjer sta bili obe moštvi prepričani, da bosta zmagali. Da bi bil uspeh popolnejši, so se nato potrudili tudi številni vneti navijači. Izkoristili so neodločnost sodnika, ki ni bil kos nalogi in ob medsebojnem obračunavanju dveh igralcev prihiteli na igrišče, da sami napravijo red in tako pripomorejo k zmagi enega moštva. Pri takem stanju seveda ni preostalo drugega, kot da je sodnik v 20. minuti drugega polčasa tekmo zaključil.

Takih ali podobnih primerov pa je na naših igriščih še več. Pri tem pa se sprašujem, kakor še marsikdo drugi, kdaj bo že enkrat konec takih dogodkov na naših igriščih? Prav gotovo še ne tako kmalu, če ne bosta Nogometna podzveza in Podzveza nogometnih sodnikov pristopili k ostrejšemu kaznovanju povzročiteljev. To pa vse dotlej, dokler z ostrejšimi ukrepi ne bomo vzgojili športnega občinstva, ki bo znalo športno bodriti in vzpodbujati svoje ljubljence in tudi znalo prenesti poraze ter dokler ne bomo vzgojili dovolj nogometnih sodnikov s polno avtoriteto, ki je ne more nihče kakorkoli zmanjševati. Sodniki pa so dolžni dosledno izvajati pravila nogometne igre. Če bomo to dosegli, potem smo lahko prepričani, da bo nogomet postal šport, ki bo vedno navduševal, povsod in vsakogar.

Franc MAUCEC

ORIJENTACIJSKO PATROLNO TEKMOVANJE DIJAKOV SŠTV IZ MURSKE SOBOTE

Dijaki SŠTV iz Murske Sobote so pretekli teden izvedli v okviru športnega dneva, ki je bil združen s poukom predvojaške vzgoje, orientacijsko patrolno kolesarsko tekmovanje. Tekmovanja so se udeležili dijaki kolesarji na progi od M. Sobote preko Noršinec, Mlajtinec, Bogojine, Filovec, Strehovec, Renkovec, Gančan, Rakičana do M. Sobote. Med potjo so izvedli strelsko tekmovanje z vojaško puško. Na tekmovanju je bil najboljši Emil Sep, ki je zbral 82 točk ter dosegel čas 1:37. Drugi je bil Ivan Grah z 74 točkami in časom 1:33 in tretji Leopold Holc z 69 točkami in časom 1:48 itd.

Dijakinje pa so istočasno izvedle orientacijski kolesarski izlet, ki so ga povezali z ogledom športnih objektov in drugih znamenitosti proge, ki je potekala v glavnem v isti smeri kot tekmovalna.

Dijaki SŠTV pa organizirajo v počastitev 29. novembra — Dneva republike »Kovačev pohod«, ki bo potekal od M. Sobote do Lendave in bo povezan z ogledom spomenika v Gančanih in rojstnega kraja in hiše Stefana Kovača.

REZULTATI ŠPORTNE NEDELJE

Slovenska nogometna liga

GORICA : SOBOTA 2:1 (1:0

V predzadnjem kolu jesenskega dela prvenstva SNL je moštvo Sobote v nedeljo gostovalo v Šempetru, kjer se je v borbi za točke pomerilo z moštvom Nove Gorice.

S precejšnjo srečo so zmagali domačini z rezultatom 2:1, dasi je bilo moštvo Sobote v polju boljši nasprotnik, zlasti kar se tiče tehničnega znanja. Toda nespretni napadalci in pa predolgo zadrževanje žoge v napadu sta rezultat, da je ostalo moštvo Sobote poraženo. Pri tem pa jih je spremljala tudi precejšnja smola, saj je sodnik razveljavil regularno dosežen zadetek. Edini gol za Soboto je dosegel Tkalčec.

MM nogometna liga

NAFTA : MEJNIK 2:1 (1:1)

V zaostali prvenstveni tekmi MM nogometne lige je moštvo Nafte v nedeljo v Lendavi premagalo moštvo Mejnika z rezultatom 2:1.

Moštvo Nafte je bilo skozi celo tekmo boljši nasprotnik in bi zmaga lahko bila izdatnejša, če bi napadalci znali izkoristiti številne priložnosti za gol. Poleg tega pa so tudi zastreljali enajstmetrovko. Za Nafto je bil uspešen Perša II iz 11 m ter Pliberčnik. Za Mejnik pa Anderlič. Najboljši pri Nafti so bili Matičič, Pliberčnik in Gobec. Tekmo je zelo dobro vodil Drvarič iz M. Sobote.

Slovenska mladinska liga

GORICA : SOBOTA 3:0 (1:0)

Precej slabše kakor po navadi pa je tokrat zaigralo mladinsko moštvo Sobote, saj je doživelo nepričakovano precej visok poraz od mladincev Nove gorice. Čeprav je srečanje potekalo v glavnem v enakovredni igri, so bili domačini nekoliko borbenejši in prisebnejši in tako zasluženo zmagali.

Srednješolska košarkarska liga

OKRNJNO II. KOLO

V II. kolu srednješolske košarkarske lige sta bili odigrani le dve tekmi medtem ko sta bile ostale preložene.

Rezultati II. kola:

SKŠ Rakičan : Elan B 51:33
ESŠ : Sloga 112:38

Zimska košarkarska liga

POVEČANA LIGA

Čeprav se je tekmovanje v zimski košarkarski ligi že pričelo, sta se v tekmovanje prijavili še dve novi ekipi, Grafičar iz M. Sobote ter Partizan iz Lendave.

V II. kolu je bila odigrana le ena tekma in sicer je ekipa Old boysa premagala Partizan iz M. Sobote z rezultatom 100:67.

KOŠARKARSKI TURNIR V POČASTITEV DNEVA REPUBLIKE

Strokovni odbor za košarko pri ObZTK v Murski Soboti organiziral počastitev dneva republike košarkarski turnir, na katerem bodo nastopile štiri ekipe in sicer: 2 ekipi iz Maribora ter 2 ekipi iz M. Sobote.

Strelsko tekmovanje v počastitev dneva republike

EKIPA ČLANIC MURSKE SOBOTE OSVOJILA POKAL V TRAJNO LAST

V nedeljo je bilo v Murski Soboti tradicionalno strelsko tekmovanje z zračno puško v počastitev Dneva republike. Tekmovanja, ki je bilo že šesto po vrsti, se je udeležilo 10 tekmovalnih ekip: 4 članske, 3 članic in 3 pionirske, kar predstavlja tudi doslej največjo množičnost, saj so se razen Ljutomera, ki je nastopil samo s članskio ekipo, ostale občine udeležile z vsemi ekipami.

Tovrstno tekmovanje, ki ga vsako leto organizira Občinski strelski odbor Murska Sobota v drugem občinskem središču in pod pokroviteljstvom Občinskega odbora SZDL M. Sobota je bilo doslej izvedeno v naslednjih občinskih središčih in sicer: 1958 v M. Soboti, 1959 v Ljutomeru, 1960 v Radgoni, 1961 v Lendavi, 1962 v Beltincih in letos spet v Murski Soboti. Na letošnjem tekmovanju so bili zopet najuspešnejši strelci iz občine Murska Sobota, ki so zmagali v konkurenci članov in članic, medtem ko so med pionirji bili najboljši tekmovalci iz Radgone. Ker je ekipa članic iz Murske Sobote tokrat že tretjič zapored osvojila naslov zmagovalca, je prešel prehodni pokal v njihovo trajno last. Letošnje tekmovanje, ki predstavlja tudi poseben dogodek za naše strelce, saj je izvedeno prav v jubilejnem letu 20. obletnice II. zasedanja AVNOJ v Jajcu, je tokrat zares dobro uspelo, za kar gre priznanje predvsem Občinskemu strelskemu odboru v Murski Soboti. Po končanem tekmovanju je v imenu pokrovitelja član Obč. odbora SZDL M. Sobota tov. Rudi Rapl predal zmagovalnim ekipam prehodne pokale ter jim zaželel še nadaljnjih večjih uspehov. Ob tej priložnosti pa je med strelci vzbudil spomine na II. zasedanje AVNOJ.

Rezultati:

ČLANI — ekipno: 1. Sobota 1620, Ljutomer 1501, Radgona 1393 in Lendava 1279 krogov; posamezno: 1. Karel Turner (Sobota) 340, 2. Silvo Sušnik (Sobota) 338, 3. Belec (Ljutoler) 327 itd.

ČLANICE — ekipno: 1. Sobota 1454, 2. Lendava 803, 3. Radgona 733 krogov; posamezno: 1. M. Cmrekar 308, 2. M. Kuster 302, 3. J. Sapač 292, 4. A. Bagari 292 kroga itd.

PIONIRJI — ekipno: 1. Radgona 407, Lendava 378, Sobota 339 krogov; posamezno: 1. Šabjan (Lendava) 101, 2. Kocjan (Radgona) 98, 3. Sparl (Radgona) 91, 4. Coklin (Radgona) 91, 5. Berden (Lendava) 91 krogov itd.

Prvenstvo Pomurja v namiznem tenisu:

MED POSAMEZNIKI ŽIŽEK, MED PARI HORVAT-SENIC PRVAKI

Strokovni odbor za namizni tenis pri ObZTK v Murski Soboti je preteklo nedeljo organiziral v M. Soboti prvenstvo Pomurja v namiznem tenisu za posameznike in dvojice. Tekmovanja se je skupno udeležilo 48 tekmovalcev iz Radgone, Radenec, Lendave in M. Sobote.

V tekmovanju posameznikov je bil najuspešnejši Žižek (D. dom), ki je v finalu premagal Antoniča (Radenci) ter Ungera (D. dom), oba z rezultatom 2:0 ter tako postal prvak Pomurja za 1963 leto. Drugo mesto je zasedel Antonič ki je premagal Ungerja z 2:1, tretji pa Unger. Na naslednja mesta so se zvrstili Senic, Vida, Kukanja itd.

V tekmovanju dvojic, kjer je nastopilo 22 parov, je zmagala dvojica Horvat-Senic (Mura), ki je odpravila dvojico Hradil-Sušec (Elan, Radenci) ter Lulik-Peček (SŠTV) oba z 2:1. V borbi za drugo mesto je par Hradil-Sušec premagal par Lulik-Peček z 2:0. Od četrtega mesta naprej so se tekmovalci zvrstili takole: Kukanja-Sarotar (ESŠ), Kumin-Koblencer (ESŠ), Mohor-Antonič (Radenci)

Zmagovalci, Žižek med posamezniki ter par Horvat-Senic med dvojicami, so prejeli pokale od strokovnega odbora za namizni tenis pri ObZTK v Murski Soboti v trajno last, prvi trije uvrščeni tekmovalci pa priznanja. Čeprav je bilo to prvo organizirano pomursko prvenstvo, je v celoti dobro uspelo, hkrati pa dokazalo, da se tudi ta športna panoga vedno bolj razvija in da je v zadnjem času dobila veliko privržencev.

NOVA STRELSKA DRUŽINA NA GIMNAZIJI

Te dni so se sestali dijaki ŠSD Elan na gimnaziji v Murski Soboti ter ustanovili svojo mladinsko strelsko družino. Družina, ki bo prav tako kakor vse ostale sekcije na gimnaziji nosila naziv Elan, ima namen vzgajati športnike strelce, kar pa bo dijakom koristilo tudi pri pouku predvojaške vzgoje. Kasneje pa bi organizirali tudj tekmovanja z drugimi društvi, predvsem pa s srednješolskimi strelskimi družinami, ki bodo kot kaže tudi

SEMINAR KOŠARKARSKIH SODNIKOV

Strokovni odbor za košarko pri ObZTK v Murski Soboti organizira tudi v času od 5. do 8. decembra t. l. seminar za košarkarske sodnike. Pravico prijave imajo vsi, ki čutijo veselje do tega športa, saj je zaželjena čimvečja udeležba. Seminar bo vodil eden izmed zveznih sodnikov iz Ljubljane. Kandidati, ki bodo uspešno končali teoretični in praktični del izpita dobijo naziv mladinskega sodnika. Prijave sprejema strokovni odbor za košarko pri ObZTK v Murski Soboti.

FOKOVCI

Učenci osemletke v Fokovcih se marljivo pripravljajo na proslavo 20-letnice II. zasedanja AVNOJ. Pripravljajo igro in več recitacij. Proslava bo v vaškem domu v Selu.

Tudi vaščani Fokovec hočejo prispevati svoj delež k proslavi tega velikega zgodovinskega dogodka. V prejšnjih dneh so hiteli z izkopavanjem in betoniranjem temeljev novega vaškega doma, tesarji pa so pripravljali les za ostrešje. Vaški dom bi radi spomladi spravili že pod streho.

Vsa jesenska kmečka dela so kmetovalci v Fokovcih zaradi ugodnega vremena pravočasno opravili. Plan jesenske setve je bil tudi izpolnjen. Temu je pripomoglo to, ker je bilo dovolj umetnih gnojil in načrtno razporejen strojni park.

Posejana pšenica in rž dobro rasteta tako na zadružnem polju kakor tudi na zasebnih zemljiščih. Na poslovni enoti pa sedaj že pripravljajo shranjevanje strojev. Žal ni dovolj garaž za vse stroje, kar je velika pomanjkljivost.

ar

PROSENJAKOVCI

Krajevni odbor vojaških in vojnih invalidov se skrbno pripravlja na letno konferenco, ki bo 1. decembra. Na konferenco bodo povabili tudi predstavnike vseh družbeno političnih organizacij, ki delujejo na tem terenu.

ar

LJUTOMER : REPR. OBČINE M. SOBOTA 3:0

V počastitev 29. novembra — dneva republike je bila preteklo nedeljo odigrane v Murski Soboti odbojkarska tekma med članom II. republiške lige Ljutomerom in reprezentanco občine M. Sobota. Tekma, ki jo je organiziral strokovni odbor za odbojko pri ObZTK v Murski Soboti se je končala z zmago Ljutomera z rezultatom 3:0. V predtekmi sta se ženski ekipi ESŠ in Kroga pomerili v borbi za tretje mesto na odbojkarskem turnirju v počastitev dneva republike. Zmagala je ESŠ z rezultatom 2:0.

Požar v tovarni pletenin „Beltinka“

V četrtek pred sedmo uro je izbruhnil požar v Beltinki. Krauthaker Nada iz Gančan, stara 20 let, je opravljala kontrolo nad izdelki in odpravljala morebitne madeže s čistim benzinom. Po nerodnosti je izpustila iz rok steklenico, v kateri je bilo približno en deciliter benzina. Tekočina se je razlila po mizi. Ko so se benzinski hlapi vneli, je bila Krauthakerjeva naenkrat v plamenu. V tovarni je nastal preplah med delavkami, ki so klicale na pomoč.

Ponesrečenko je spravil na dvorišče preddelavec Zadravec, jo s pomočjo druge delavke položil na tla in pogasil gorečo obleko. Krauthakerjeva je dobila težje opekline na obeh rokah in nogah. Ker rešilnega avta ni bilo kmalu, je ponesrečenko odpeljal z avtomobilom v mursko soboško bolnišnico Slavko Bakan, kjer ji je nudil prvo pomoč dr. Vrbnjak.

Še dopoldan je vzroke nesreče raziskovala ljudska milica, škodo pa ocenil zastopnik zavarovalnice.

Sreča je bila, da so požar z ročnimi gasilskimi aparati zelo hitro pogasili, tako da gasilci niti niso posredovali. Materialna škoda niti ni velika.

Z BELEŽNICO V KOBILJU - Z BELEŽNICO V KOBILJU -

Najteži so komunalni problemi

Krajevna skupnos Kobilje, ki je bila ustanovljena šele pred kratkim, je že uspešno opravila nekatere naloge. Med prvimi objekti je gradnja nove mrtvašnice. Gradili so jo že kar pet let, toda dogradili šele v tem mesecu, ko so dela pospešil. Potem bodo do Dneva republike v vasi tudi podaljšali ulično razsvetljavo za 500 metrov.

Med problemi, s katerimi se pa največ ubadajo, pa so ceste. Te so ob slabem vremenu skoraj neuporabne. Zato so sklenili pogodbo za najem bagra, ki jim bo iz domače gramoznice izkopaval dovolj gramoza, da bodo lahko ceste bolje zavozili. Precej težav je tudi z mostovi, ki jih je potrebno stalno vzdrževati.

Krajevna skupnost je s pomočjo Kmetijske zadruge Lendava dobila tudi potrebno pisarno, ki jo bodo uredili prihodnji mesec.

—·—

Šolski odbor je pred kratkim izvolili tudi gradbeni odbor, ki bo pripravil vse potrebno za gradnjo nove šole. Doslej so prebivalci navozili že precej gramoza ter uredili vse potrebno, da ga bodo lahko še več izkopali iz domače gramoznice. Med ostalimi zadevami, ki so jih obravnavali na tem sestanku, je bil statut šole in roditeljski sestanki.

—·—

Vaški mladinski aktiv je na zadnji konferenci sprejel bogat program dela. Nekatere naloge so že začeli uresničevati. Tako je z delom že začel mladinsi pevski zbor, ki bo prvič nastopil na proslavi za 29. november. Mladina pa je tudi sklenila, da bo sodelovala pri urejevanju krajevnih poti.

—·—

Tudi taborniki so na Kobilju zelo živahni. Njihova četa »Blatno jezero« je letos taborila ob Muri v Dolnji Bistrici, prihodnje leto bi radi organizirali tabor pri Plitvičkih jezerih in ob morju. Zato so pa sodelovali pri nabiranju borovih iglic in jih potem prodali tovarni eteričnih olj v Bukovnici.

Naši fantje vojaki pozdravljajo

Od fantov, ki služijo svoj kadrovski rok v JLA smo prejeli mnogo pisem, v katerih pozdravljajo svoje znance, prijatelje, sorodnike in vse delovne ljudi Pomurja ter jim želijo, obilo delovnih uspehov ter lepo praznovanje Dneva republike. Pozdravljajo:

VP 9622, Karlovac: Avgust Šeruga iz Beltinec, Ivan Podovnik iz Šratovec, Jože Lovrenčič iz Maribora; VP 5640, Tuzla, BiH: Zver Jože iz Trnja, Šemen Anton iz Bogojine, Kramar Ivan iz G. Bistrice, Kaučič Franc iz Ivanjec, Benko Viljem iz Serdinec in Bernjak Edvard; VP 9548, Mostar: Markoč Martin iz D. Slaveč, Zrim Jože iz Kuzme, Ficko Alojz od Grada; VP 1962-K, Foča: Bočkar Štefan iz Šulinec in Horvat Matija iz Črensovec; VP 3065-20, Sombor: Kosi Jože;

VP 4805-1, Sarajevo: Nemec Franc iz Kupšinec, Rac Avgust iz G. Slaveč in Lovrenc Ivan od Vidma ob Ščavnici; VP 6734-1, Valjevo: Stefanec Jože; VP 8580-8, Goveori: Jaklin Štefan; VP 1815, Bjelovar: Hanžekovič Franc; Komanda Vojno otseka Kragujevac: Balažič Martin iz Dokležovja in Lebar Štefan iz Turnišča; VP 7451-1, Resen: Štefan Makari iz Salamenec in Horvat Viljem iz Prosenjakovec; VP 1007, Zagreb: Vinkovič Alojz iz Lipovec, Kozlar Ignac iz Trnja, Mlinarič Alojz iz Bratonec, Marič Viktor iz Odranec in Raščan Jože iz Gomilic;

VP 4127, Niš: Stefko Anton iz Ivanec, Nemet Koloman iz Kobilja, Černi Alojz iz Renkovec, Kardoš Štefan iz Mačkovec, Časar Evgen iz Čepinec in Bencik Franc iz Petišovec; VP 9650, Priština: Koloman Weindorfer iz Bakovec, Jože Bagari iz Bakovec in Karel Broder iz Pečarovec; VP 6577-23, Pula: Geld Alojz; VP 1159-95, Pula: Kreslin Franc; VP 6766-3, Pula: Bernadi Ivan; VP 6165, Pula: Ćiček Štefan; VP 6766-2, Pula: Fiufonja Ivan.

VP 5286-9, Titograd: Idič Jože iz Bakovec, Ozvatič Geza iz Ratkovec, Čuk Koloman iz Čepinec, Kerčmar Franc iz Salamenec in Kaučič Franc iz Stavešinec pri G. Radgoni; VP 5315, Budva, Crna gora: Lukač Štefan iz Serdice in Perdigal Janez iz Dokležovja; VP 9781-14, Meljine, B. Kotorska: Ernest Mekicar iz Sebeborec; VP 9195, Meljine, B. Kotorska: Franc Forjan; VP 1883, Sarajevo: Kuhar Bela iz Mačkovec, Cifer Jože iz Kukeča, Hozjan Matija iz Črensovec, Zavec Anton iz Renkovec, Mohar Jože iz G. Radgone; VP 3661-53, Bihač: Emil Kerčmar iz Peskovec; VP 6592, Niš: Spiclin Ivan in Kelenc Anton iz G. Bistrice, Farkaš Vladimir in Žižek Štefan iz Črensovec in Glavač Aleksander in Tkalec Ignac iz Melinec; VP 2175-3, M. Lošinj, Krauthaker Martin; VP KVO Sarajevo: Celec Štefan; VP 7640, Podgrad: Horvat Franc iz Črensovec, Berden Franc iz Murščaka in Horvat Jože iz Bučečovec.

VP 4795, Beograd: Ružič Jože iz Gančan, Mataj Jože iz Murske Sobote, Titan Janez iz Bakovec, Toplak Jože in Horvat Štefan iz Nedelice, Zadravec Štefan iz Turnišča, Nemec Štefan iz Petrovec, Kološa Štefan iz Salamenec in Sakovič Ivan z Cankove; VP 7217, Kolašin: Tone Stah s Polje pri G. Radgoni, Ciril Tarča iz Kamenščaka, Alojz Vogrinec iz Križevec pri Ljutomeru, Henrih Fekonja iz Gočove, Franc Kardinar iz Vučje vasi, Silvo Aleksi iz Murske Sobote, Kalman Horvat iz Doline, Štefan Rauš iz Budinec in Jože Mertuk iz Beltinec; VP 8330-4 a, Sisak: Svetec Vendel iz Markovec; VP 8608, Titov Veles: Ernest Forjanič, Ludvik Markoš oba iz Motovilec in Jože Šadl iz Večeslavec; VP 5322-10, Beograd: Šiftar Ludvik iz Strukovec.

VP 3661, Bihać: Emil Kerčmar iz Peskovec, Jože Kolar iz Čepinec, Jože Balek iz Šulinec, Štefan Kovač iz Šalovec, Grgurič Franc iz Murske Sobote, Štefan Kohek iz D. Bistrice, Brunec Peter iz Dokležovja, Anton Hozjan in Jože Bernjak, Štefan Fticar, vsi iz Velike Polane, Mirko Kolenko iz Melinec, Franc Žibrik iz Sebeborec, Ivan Suster iz Dolnje Bistrice, Herman Pelcer iz Kuzme, Jože Sočič iz Tešanovec.

VP 1338-10, Zagreb: Tjašek Petkovič in Jože Poredoša.

KINO

MURSKA SOBOTA — 27. in 28. nov. jugoslovanski film: »Nadštevilna«; 29. nov. do 1. dec jugoslov.-francoski kinemaskopski film: »Austerlitz«; in ameriški vistavisionski film: »Osamljeni so hrabri«; 2. in 3. dec. ameriški film: »Razbesnelo morje«; 4. in 5. dec. španski film: »Navihanec iz Tormeza«.

SLATINA RADENCI — 30. novembra in 1. dec. francoski kinemaskopski film: »Potovanje z balonom«; 5. dec. nemški film: »Zakon v senci«.

LJUTOMER — 4. in 5. dec. ameriški barvni wester film: »Crni narednik«.

KRIŽEVCI PRI LJUT. — 29. in 30. nov. francoski kinemaskopski film: »Grbavi vitez«; 4. dec. domač drama: »Nočni izlet«.

VIDEM OB ŠČAVNICI — ameriški barvni film: »Starec in morje«; 30. nov. in 1. dec.

VELIKA POLANA — 30. novembra in 1. dec. francosko-nemški film: »Till Olenšpiegel«.

BUČKOVCI — 30. nov. in 1. dec. jugoslovansko-italijanski film: »Kapo«.

Tedenski koledar

Četrtek, 28. nov. — Jakob
Petek, 29. nov. — Ust. nov. Jug.
Sobota, 30. nov. — Andraž
Nedelja, 1. dec. — Marijan
Ponedeljek, 2. dec. — Blanka
Torek, 3. dec. — Franc
Sreda, 4. dec. — Barbara
Četrtek, 5. dec. — Stojan

Zdravstvena dežurna služba

28. nov. — dr. Gruškovnjak
29. nov. — dr. Gruškovnjak
30. nov. — dr. Gregorčeva
1. dec. — dr. Rousova
2. dec. — dr. Lopert
3. dec. — dr. Gruškovnjak
4. dec. dr. Gregorčeva
5. dec. — dr. Rousova

MALI OGLASI

DVA FOTELA in 1 kub. m. gramoza, ugodno prodam. Naslov v upravi lista. M-1057

MOTORNO KOLO znamke »Puch«, dobro ohranjeno, prodam ali zamenjam za moped. Poizvedbe pri poslovodji »Samopostrežba« Merkur, M. Sobota. M-1041

HIŠO z gospodarskim poslopjem in nekaj zemlje v Vadarcih št. 12, ugodno prodam. Informacije v Kolodvorski restavraciji, M. Sobota. M-1042

PRODAJALCE vseh motornih vozil privatnega sektorja opozarjamo na veliko razprodajo, katero vrši od 3. do 25. decembra Agencija poslovalnica Ptuj, katera ima že sedaj nad 800 naročil. Poslovalnica sprejema tokrat v soboto 7. decembra od 6. do 16. ure. Izkoristite ugodno priliko, ker so stare zaloge skoraj vse razprodane. M-1043

ZIDNO in strešno opeko, rabljeno, stavbni les in štedilnik, prodam. Noršinci pri Ljutomeru št. 30. M-1046

ROČNO ČRPALKO za vodnjak, lahko tudi rabljeno, kupim. Stefan Filip, Beltinci št. 59. M-1047

DENARNICO z denarjem in dokumenti na ime Ivan Kološa, Puconci, sem izgubil od gostilne Kuhar, Puconci do doma 17. novembra. Oseba je opažena, naj vrne dokumente na Upravo lista »Pomurskega vestnika«, denar si pa naj obdrži. M-1048

TRAKTOR »Deutz«, na drva in benzin, generalno popravljen, ugodno prodam. Josip Kranjec, Ivanovci, p. Fokovci. M-1050

KUHINJSKO pohištvo, v dobrem stanju, ugodno prodam. Franc Fehtinger, Partizanska 1, I/9, M. Sobota. M-1051

GOSPODINJSKO pomočnico, starejšo, sprejmemo takoj. Naslov v upravi lista. M-1052

GRADBENO PARCELO v Murski Soboti prodam. Poizve se: Ciril Metodova 18, Murska Sobota. M-1056

IŠČEM PRAZNO SOBO, takoj vseljivo, v Murski Soboti. Nudim primerno nagrado. Naslov v naročniškem oddelku lista.

Kmetijsko-gozdarska zadruga Petrovci, razpisuje prosto delovno mesto

poslovodje
strojne in mehanične delavnice

Pogoji: končana srednja tehnična šola ali visoko kvalificiran delavec te stroke s prakso v samostojnem organiziranju proizvodnega procesa, oz. vodenju tovrstnih organizacij.
Osebni prejemki po dogovoru.
Družinsko stanovanje na razpolago. Nastop službe je možen takoj ali po dogovoru.

Kmetijsko-gozdarska zadruga Petrovci, razpisuje za svoj Počitniški dom v Petrovcih naslednji prosti delovni mesti:

1. gospodarja (gospodinjo) doma
2. kuharico

Pogoji: pod 1. visokokvalificirani, oz kvalificirani gostinski delavec, odnosno delavka z večletno prakso v vodenju gostinskih gospodarskih organizacij; pod 2. kvalificirana kuharica s prakso. V poštev pride tudi zakonski par.
Osebni prejemki po dogovoru. Nastop službe je možen takoj ali po dogovoru.
Prošnje z obširnim opisom dosedanjega službovanja pod 1. in 2. sprejema uprava zadruge do zasedbe teh delovnih mest.

Kmetijska delovna zadruga v Žepovcih proda osnovna sredstva:

1. Mlatilnica »Zmaj«
2. Obračalniki za seno
3. Žetarico za žito
4. Elevator »Vulkan«
5. Sejalnica vprežna
6. Vprežne grablje
7. Traktorski plug »Deutz«
8. Traktorski plug »FE 20«
9. Okopalnik vprežni
10. Okopalnik »vsedel«
11. Nahrbtna škropilnica
12. Motorna škropilnica
13. Mlin za grozdje
14. Izruvača krompirja, vprežni
15. Vprežni vozovi srednje težki
16. Voz »zapravljivček«
17. Kotel za žganjekuho
18. Računski stroj »Sumira«
19. Luščilec za kašo
20. Vlečna žaga
21. Sod za gnojnico pločevinasti
22. Gnojnična črpalka ročna
23. Stiskalnica za sadje lesena

Licitacija bo 1. decembra 1963 ob 9. uri v Žepovcih. Prednost pri nakupu imajo ustanove in podjetja. V kolikor teh ne bo, se proda komurkoli.

V ŠTUDIJSKI KNJIŽNICI V MURSKI SOBOTI JE ODPRTA RAZSTAVA

»OD AVNOJ DO USTAVE SFRJ« V počastitev Dneva republike. Razstava bo odprta od 23. novembra 1963 do konca leta; ob delavnikih od 7. do 18., ob sobotah do 12. ure.

UO KZ Mursko polje Križevci pri Ljutomeru, razpisuje za 2. december 1963 ob 10. uri na sedežu EE v Ključarovcih

JAVNO LICITACIJO

na kateri se bo prodal skedenj v Borecih, za katerega je izklicna cena 560.000 din in naslednja osnovna sredstva:
škropilnica Pohorka 1 kom.
škropilnica Reneta 1 kom.
selektor za žita z razkuževalcem semena
traktorski plug za traktor Deutz
traktorska kosilnica za traktor Deutz
travniška brana 2 kom.
reporezmica
vprežni trosilec umetnih gnojil

Pogoji in cena za ostala osnovna sredstva bodo objavljeni eno uro pred pričetkom licitacije, kjer se bo vplačalo tudi 10 % od cene varščine.

Prednost nakupa imajo delovne organizacije.

ZAHVALA

Nepričakovano nas je zapustil naš vesten član

GEZA SLAVIC

iz Predanovec

Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

Gasilsko društvo Predanovci

ZAHVALA

Ob težki, preranj in nepričakovanj izgubi dragega moža, očeta in brata

HARI JOŽEFA

posestnika iz M. Sobote, Partizanska 32

se globoko zahvaljujemo vsem sorodnikom, sesedom, znancem in prijateljem, ki so ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti in izrazili sožalje. Posebna hvala vsem darovalcem vencev in cvetja ter zdravnikoma soboške bolnišnice dr. Kastelcu in dr. Borovšaku za izkazano pomoč v zadnjih trenutkih njegovega življenja.

Žalujoči: žena, hčerka, sin, brat in zet ter ostalo sorodstvo

Ko pridete v Maribor, obiščite Prodajni servis Modna hiša

Modna hiša

Tam si lahko ogledate največjo izbiro tekstila in konfekcije.

POMURSKI VESTNIK

IZHAJA OD FEBRUARJA 1949 — NAJPREJ KOT TEDNIK »LJUDSKI GLAS«, NATO OD JULIJA 1952 KOT »OBMURSKI TEDNIK«, DO PREIMENOVANJA V SEDANJI NASLOV, KOT GLASILO OKRAJNEGA ODBORA SZDL. OD JANUARJA 1963 IZHAJA LIST KOT TEDENSKO GLASILO OBČINSKIH ODBOROV SZDL SLOVENIJE V POMURJU. LIST IZDAJA ČASOPISNO-ZALOŽNIŠKO PODJETJE »POMURSKI TISK« V MURSKI SOBOTI — DIREKTOR ŠTEFAN ANTALIČ — LIST UREJA UREDNIŠKI ODBOR. ODGOVORNI UREDNIK JOŽE VILD — NASLOV UREDNIŠTVA — MURSKA SOBOTA, KOCLJEVA UL. 2, TELEFON 21-163

POMURSKI VESTNIK — List izdaja in tiska Časopisno in založniško podjetje »Pomurski tisk« v Murski Soboti — List pošiljamo samo po predplačilu — Nenaročenih rokopisov ne vračamo in ne odgovarjamo zanje — Naročniški in oglasni oddelek: Murska Sobota, Kocljeva ul. 6, telefon 215 — Naročnina celoletna 600 dinarjev, polletna 300 dinarjev, za inozemstvo letna 1500 dinarjev — Tekoči račun pri NB v M. Soboti št. 605-11 1-365

LOVSKA STRAST NE POZNA RAZDALJ

LOVSKI TURIZEM ODPIRA NOVO POGLAVJE V TURISTIČNEM RAZVOJU POMURJA — KDO SO LJUDJE, KI PRIHAJAJO TISOČ KILOMETROV IN VEČ V NAŠA LOVIŠČA IN KAKO STREŽEMO LOVSKI STRASTI MOTORIZIRANIH LOVCEV — HLADNA VOJNA »ZA« IN »PROTI« MNOŽIČNEMU LOVU

Niso minila še tri leta, kar so lovci iz tujine, predvsem temperamentni Italijani zaslutili, da jim odpiramo v našo deželo novo turistično pot, ki so se je oklenili poklicni in nepoklicni lovci ter amaterji z juga v prepričanju, da so odkrili Meko »zelene bratovščine«. Niso se zmotili: lansko in predlansko leto je bila lovska bera za še tako neizkušenega strelca več kot bogata. Pomurje — obljubljena dežela lovcev, ki jim je bolj do pokanja z lovskimi repetirkami na pet strelov kot do lovskih trofej in družabnih doživetij na lovskem pohodu — je postalo celo v odmaknjenih krajih Italije pojem lovskeda raja.

— Pri nas v Italiji je registriranih skoraj poldrugi milijon lovcev, neredko utemeljujejo naši južni sosedje svojo dolgo pot v naše lovske revirje. Pomeni, da je to glavni vzrok vse bolj pogostih obiskov tujih lovcev, skratka konjunktura, ki se je v našem občutku po devizah še kako zavedamo. Tudi v Pomurju. Toda — ali se nismo vsaj letos ušteli pri planiranju deviznega efekta z naslova lovskega turizma? Vse kaže, da bomo obtičali v tem letu celo pod 40.000 dolarji izkupička. Seveda to še zdaleč ni realen odraz dohodkov iz lovskega turizma.

Kdo so torej ljudje, ki uprizarjajo lovske pohode v naša lovišča in z rafalnim pokanjem svojih repetirk vzbujajo občutek otroškega veselja, ki jim ga je pripravila tehnika s tem izpopolnjenim orožjem? Če bi hoteli odgovoriti na to vprašanje, se vsekakor ne moremo izogniti dejstvu, da so motorizirani lovci več ali manj ljudje, ki jim tudi v času njihove odsotnosti ne ugasne stalni vir dohodkov, saj delajo zanje večina drugi. Vendar s tem še ni rečeno, da gledajo mrko na naše ljudi in na našo družbeno ureditev. Nasprotno. Koeksistenca, kot pojem mirnega sožitja, se je že tako udomačila, da so tudi izrazi občudovanja tujih lovcev med vsem novim pri nas vendarle pristni.

Ko je imel ondan avtor tega sestavka priložnost, da se je vrinil kot poklicni radovednež med organizatorje lova za tujce, se je pod vplivom naposrednega doživetja zlahka odločil za tole ugotovitev: ljudem, ki prihajajo tisoč kilometrov daleč po fazana ali zajca ali katero koli drugo pernato ali štirinožno divjad, ne nudimo vselej tega, kar od nas pričakujejo; hočem reči — zagotovilo soboškega turističnega biroja, ki po svojih močeh ureja organizacijo lova čestokrat na zares dolgih relacijah, žal še ne pomeni jamstva za dobro organizacijo lova Večja skupina lovcev iz Benetk, Vicenze, Coma, Padove in od drugod je upravičeno negodovala nad organizatorji lova pri Vidmu ob Ščavnici, kjer so ob času, ko bi se naj lov že začel, šele začeli zbirati lovce domače družine in otročad za gonjaške posle ter so nestrpni možje v popolni »bojni opremi« čakali poldrugo uro neučakano na znak lovskega roga.

Tudi v lovišču ni bilo zadoščeno njihovi lovski strasti, ki žal čestokrat nima mnogo skupnega z ustaljenimi in lepimi navadami naših lovcev, toda kdo bi oporekal po tako dolgi poti njihovemu veselju po plačanem lovskem užitku.

— Niente so se precej razočarani sporazumevali z lovskim gostiteljem in tudi takrat, ko se jim je ponudila priložnost za strel in so ob koncu celovdnevnega napornega tavanja polagali obračun za nekaj več kot 10 fazanov in zajcev, niso pokazali kdo ve kakšnega veselja. Priletni možakar, ugleden zdravnik iz Benetk, se je na primer pridušal: — Z enim fazanom že ne pojdem nazaj na dolgo pot, saj bi se mi po povratku smejala vsa soseska.

In so možje sklenili podaljšati svoje bivanje pri nas za en dan, ko jim je res bila lovska sreča bolj naklonjena. Vendar so tudi to svojo odločitev plačali z dvema obolelima tovarišema, ki napornega lova nista prenesla, in sta, čeprav zdravnika, morala po najkrajši poti v svojo hotelsko sobo v hotel »Zvezda« v Soboti na okrevanje.

Ne gre posploševati te ugotovitve, saj je turistični biro v glavnem našel z lovskimi družinami zadovoljiv stik, vendar že osamljeni primeri slabe organizacije lova med nič kaj redkobesednimi Italijani povzročijo onstran meje slabo mnenje o naših uslugah.

—.—

Se vedno dolgujemo odgovor na vprašanje, zakaj ponekod tako slab ulov. Brez dvoma je bila huda zima najhujši morilec zlasti pernate divjadi v naših loviščih, ne gre pa prezreti tudi vrzeli, ki so jo povzročili z množičnim lovom v Pomurju, kjer so po zadnjih podatkih razredčili samo v mesecih do konca oktobra divjad za skoraj 8500 komadov. Beltinska fazanerija sicer z vedno bolj množično vzgojo fazanjega podmladka obeta zagotoviti Pomurju boljše čase tudi na lovskih terenih, toda kdo bo poskrbel za nadomestilo odstreljenih kljunačev, jerebic, zajcev in srnjadi? Nad tem bi se veljalo vsekakor zamisliti, vendar nikakor v slogu nedavno začete pristranske »hladne vojne« »za« in »proti« lovskemu turizmu. Kategorično sprejemanje te panoge v naš turizem ne pomeni rešitve za zgoraj nakazani problem, še manj kategorično zavračanje te nove veje turizma. Slej ko prej bo pač treba najti skupni jezik med tema dvema taboroma, zakaj odpovedati se lovskemu turizmu bi pomenilo odžagati eno najbolj perspektivnih turističnih vej z našega drevesa inozemskega turizma. Za Pomurje, ki zaenkrat še ni našlo pravega mesta med partnerji drugih zvrsti turistične dejavnosti pri nas, bi to vsekakor bila nepopravljiva škoda, zato je skrajni čas, da modus za rešitev iz te zagate poskušajo najti kar najprej pristaši ene in druge strani za okroglo mizo.

-sky

Lovska strast ne pozna razdalj, tudi 1000 km ni daleč

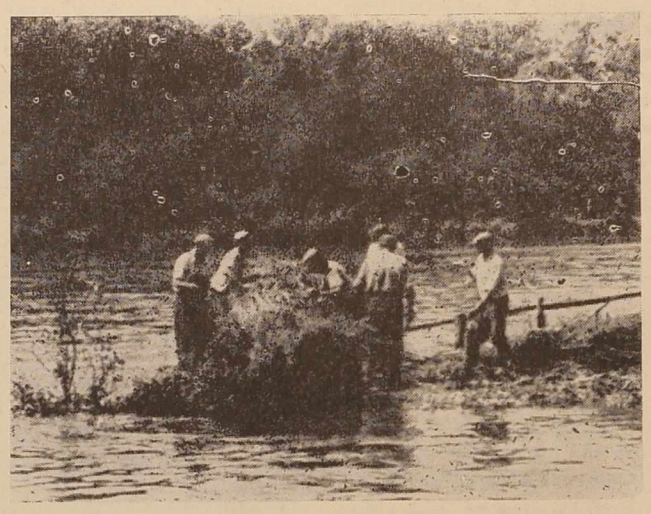

Kadar Mura naplavlja... — foto Š. B.

Fazani „Made in Križevci"

Letos je lovska družina v Križevcih pri Ljutomeru kupila v Beltincih okrog 900 mladih fazanov.

Večino so jih spustili v lovišča, 131 pa so jih dali v rezervat, kjer jih nameravajo odgojiti in si tako ustvariti pogoje za novi prirast. Pri Razlagu v Stari novi vasi so uredili primeren prostor, kamor so spustili teh 130 fazank in fazanov. Na spomlad računajo, da bodo pričele fazanke nesti in tako bodo v umetni valilnici KZ Križevci izvalili večje število mladih fazančkov in fazank.

Zaradi hude zime računajo, da je v loviščih nekoliko manj divjadi, zato je skrb za povečanje staleža dobrodošla in upravičljiva.

Lovci križevske lovske družine so lani uredili tudi svoj dom. V dvorano so položili parket in prostore na novo prepleskali. Za lovskim domom nameravajo urediti manjši park. Križevski lovski dom pa ne služi samo lovcem marveč tudi mnogim krajevnim organizacijam.

Misli tudi ta na fazane?

OTROK-GAZELA V PUŠČAVI TIRIS

Nenavadna zgodba o otroku, ki živi med gazelami Zahodne Afrike je vzpodbudilo Organizacijo Združenih narodov za šolstvo, znanost in kulturo (UNESCO), da v svojem biltenu objavi obširnejše poročilo o tem.

Septembra 1960 je francoski raziskovalec Jean Claude Auger bil na potovanju v španski Sahari. Ko je zapuščal pustinjski del Tirisa v smeri Rio de Oro, je nekega jutra opazil čredo svetlih gazel in v njihovi sredi človeško bitje z dolgimi črnimi lasmi. Čreda je tekla v neposredni bližini raziskovalca in zato je imel dovolj priložnosti, da natančno pogleda mlado človeško bitje, ki je bežalo z gazelami v prožnih skokih dolgih 3 do 4 metre. Presenečen nad tem, kar je videl, se je raziskovalec Auger odločil, da bo čredo zasledoval in natančneje preveril to, kar je opazil. Stopajoč po stezi, ki so jo gazele napravile, je takoj opazil vidno razliko med sledovi, ki so jih pustile gazele in drugi, ki jih je odtisnila človeška noga.

Gazele so odšle v malo oazo, kjer je bilo nizko grmičevje s posušenimi palmami. Tudi raziskovalec se je napotil v oazo, se skril v en grm in čakal, da se mu čreda zopet približa. Z gazelami je prišlo tudi neznano človeško bitje. Visoko je bilo okrog 160 cm, obraz je imelo mlad in svež, a kožo svetlo bronasto. Lase je imelo temne in nepočesane. Ko se je deček nevede približal opazovalcu in ga nenadoma opazil v njegovem skrivališču, se je hitro obrnil in zbežal v najgostejše grmičevje.

Naslednjega dne se je raziskovalec Auger odločil, da bo v bližini oaze tudi taboril. To mu je omogočilo, da je še nekolikokrat videl otroka-gazelo. Ob neki priložnosti je pomislil, da bi otroku zaigral na malo arabsko flavto, ki jo je nosil v torbi in mu s tem prebudil radovednost, da bi se mu še bolj približal. Toda deček je na igranje odgovoril z divjimi kriki, značilnimi za gazele.

Raziskovalec Auger je prebil celih deset dni v tej oazi. Toda v tem času mu ni uspelo, da bi se bolj približal dečku. Njegove podatke o odkritju otroka-gazele sedaj pozorno proučuje Univerza v Dakru, ki ima že tudi več drugih podatkov o tem, da so med divjimi živalmi tudi ljudje.

Te vesti nas spominjajo na svetovno znano delo »Knjiga o džungli« angleškega pisatelja Rudyarda Kiplinga.

Elektronski mikroskopi povečajo do 200 000 - krat

Navadni svetlobni mikroskopi lahko povečajo izredno male stvari največ do 2.000 krat. Toda za sodoben razvoj znanosti je to vsekakor premalo. Že leta 1924 je francoski inženir Louis de Breulier predpostavljal, da bi bilo mogoče s pomočjo elektronov, ki imajo posebne svetlobne žarke, drobne delce še znatneje povečati. To je bilo tudi kmalu potrjeno in tako je bil prvi uporaben elektronski mikroskop napravljen že čez 9 let, toda za tržišče so take mikroskope začeli proizvajati šele 1940. leta.

Danes elektronske mikroskope proizvajajo v vseh državah, kjer je razvita precizna mehanika in elektronska industrija. Taki mikroskopi povečujejo od 2.000 do 30.000 krat. Toda specialni mikroskopi povečujejo tudi do 200.000 krat. Elektronski mikroskopi tako povečano stvar fotografirajo, sliko pa je še mogoče 10-krat povečati, kar pomeni praktično, da z elektronskim mikroskopom lahko povečamo podobo delcev do dva milijonkrat.

Danes proizvajata pri nas elektronske mikroskope po dve slovenski podjetji in sicer Iskra in Elektromedicina. V kratkem bo proizveden tudi tak vrhunski elektronski mikroskop. Po kvaliteti ne zaostajajo za najbolj znanimi proizvajalci, ker so pa cenejši, je po njih veliko povpraševanje tudi v inozemstvu.

Koliko pšenice se pridela?

Večina držav na svetu, zlasti pa še v Evropi, ne pridela zadostnih količin pšenice in zato predstavlja ta poljedelska kultura izredno pomembno postavko v mednarodni blagovni izmenjavi.

Leta 1961 je bilo na celem svetu pridelanih 23,670.000 vagonov pšenice. Primerjajoč to količino s povprečjem petih let (od 1948 do 1952), je ta proizvodnja približno za polovico večja. Skupna svetovna proizvodnja iz leta 1961 pa je po posameznih kontinentih takole razporejena:

Evropa (brez Sovjetske zveze) je pridelala — 5,121.000 vagonov, Sovjetska zveza (evropski in azijski del) — 6,648.000 vagonov, Severna in Srednja Amerika — 4,272.000 vagonov, Južna Amerika — 751.000 vagonov, Azija (brez Kitajske, ki je po ocenitvi pridelala 2,5 milijona vagonov) — 3,117.000 vagonov, Afrika — 418.000 vagonov in Avstralija z Oceanijo — 696.000 vagonov pšenice.

Največji proizvajalec pšenice na svetu je bila leta 1961 Sovjetska zveza s 6,648.000 vagoni, nato Združene države Amerike s 3,360.000 vagoni pšenice. V Evropi največ pridelata pšenice Francija s 957.000 vagoni in Italija z 829.000 vagoni.

Tudi Jugoslavija je en izmed pomembnejših proizvajalcev pšenice. Največji donos je bil 1959. leta, ko smo pridelali 413.000 vagonov pšenice, letos pa smo že tudi za 8000 vagonv več. Plan pa predvideva, da bi prihodnje leto pridelali 480 vagonov pšenice.

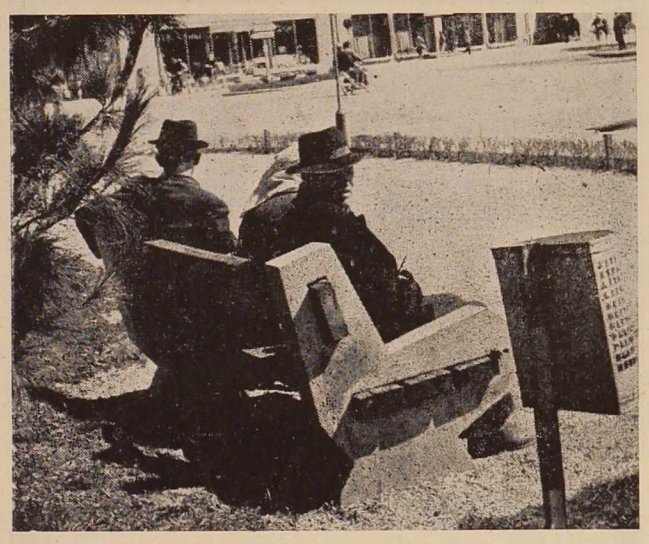

Le kdo je bolj radoveden, fotoreporter ali...

ANEKDOTE

ZMOTIL SE JE

Znameniti evropski komik Karl Valentin je bil zagrizen nasprotnik nacizma. Zato je neredko spuščal svoje bodice tudi na račun samega Hitlerja. To pa je precej hitro prišlo na ušesa gestapa. Nekega večera se je v komičnem gledališču v Münchnu privoščil tako šalo: čim je prišel na oder, je ostro iztegnil roko v Hitlerjev pozdrav in vzkliknil »Živel«, nato pa malo premolknil in kakor za sebe rekel: »Kako mu je že ime?«

Ko je smeh pojenjal, je začel z drugo šalo:

»Malo prej sem videl... Uganite kaj?... Videl sem dolg črn mercedes in v njem ni bilo nobenega essesovca«.

Takoj ga je gestapo naravnost z odra odgnal v koncentracijsko taborišče, kjer je ostal nekoliko let.

Ko se je po vojni zopet pojavil v komičnem gledališču, je bilo prvo, kar je rekel:

»Veste kaj? Jaz sem se zmotil. V tistem dolgem črnem mercedesu je bil en essesovec«.

ZAPLETEN PROBLEM

Nekoč se je znameniti francoski prirodoslovec Buffon sprehajal po svojem vrtu. V njegovi družbi je bilo več pomembnih prirodoslovnih učenjakov. Poletni dan je bil vroč in sonce je neusmiljeno pripekalo. V vrtu je bila neka pisana steklena krogla. En učenjak je položil roko nanjo in rekel, da je na senčni strani bolj vroča kot na sončni. Ta ugotovitev je vzbudila veliko zanimanje med ostalimi učenjaki. Vsi so se zbrali okrog krogle in začeli razpravljati. Vsak je bil drugačnega mišljenja. En je opozarjal na reflektiranje, drugi izparevanje, tretji odbijanje. Sam Buffon pa je molčal. Nato je poklical vrtnarja in ga vprašal, zakaj je tisti del krogle, ki je v senci toplejši od sončnega.

»Jaz sem jo malo prej obrnil, da se ne bi razžarela,« je odgovoril vrtnar.

NA SODIŠČU

»Kje pa stanujete?« vpraša sodnik prvega osumljenca, ki ga privedejo predenj.

»Nikjer.«

»Pa vi?« vpraša drugega.

»O, jaz pa sem njegov sosed.«

IZ PRINCIPA

»Čuj, kako pa to, da se je Peter poročil s tistim drobnim, majhnim dekletom, ko pa se je dolgo sukal okrog lepe, visoke sosede?«

»Iz principa.«

»Kako iz principa?«

»On je prepričan, da je žena nujno zlo in ker je imel na izbiro, je rajši izbral manjše zlo.«

TESNI ČEVLJI

»Ojej, kako me novi čevlji grozotno žulijo...«

»Zakaj si pa kupil tako tesne?«

»Zato, da bi lahko pozabil na druge skrbi.«

Kako le moreš tako zapravljati...? S premogom si barvaš obrvi!

Drobne zanimivosti

ZAKAJ SO AFRIČANI ČRNI

Afričani imajo že ob rojstvu črno polt. Najprej so skriljastosive barve, drugi dan so rjavkastorumeni in šele čez šest tednov je njihova koža črna. Ta temna afriška polt je potrebna kot varstvo spričo hudih sončnih žarkov, ki so jim posebno izpostavljeni. Sami vemo, kako nas peče koža, če smo predolgo na soncu. Neka vrsta, ultravioletnih žarkov nam povzroča hude opekline. Zato se telo samo zavaruje, saj ima v zgornji plasti kože posebno varovalno plast. Ta se sestoji iz rjavega barvila-pigmentnih zrnc, ki nastajajo iz krvi. Pigment prestreza škodljive žarke in varuje notranje plasti kože. Zato so rjavi ljudje, ki so mnogo na soncu.

GOSTIJA PO DOLŽNOSTI

Člani občinskega sveta v zahodnonemškem mestu Heubach se morajo po dolžnosti enkrat na leto pošteno najesti. To izvira še iz leta 1689, ko je neki Jakob Ulman v oporoki zapustil občini svojo njivo, veliko 40 arov s tem, da se z dohodki od nje vsako leto priredi banket za občinske može. Ta njegova volja se strogo spoštuje in to že več kot 270 let. Tam kjer je prej bila njiva, je sedaj že stanovanjska zgradba in zato se stroški banketa pokrivajo iz stanarine.

TUDI PAPIGE

Neka stara angleška gospa je daleč naokrog znana po tem, da ima na svojem posestvu 400 papig. Vsak dan ob osmih odpre kletke in izpusti ptice, a zvečer se same vrnejo. Neki znani ptičeslovec pa je odkril nekaj izredno zanimivega: medtem, ko se papige-ženke takoj po zahodu sonca vrnejo v svoje hišice, pa moški ostanejo zunaj mnogo dalj časa ali pa preživijo noč zunaj.

ZDRUŽENJE PREVARANIH MOŽ

V Bejrutu so ustanovili Združenje prevaranih mož, prvo te vrste v zgodovini. Predsednik združenja je neki Hindi Amran, ki ga je njegova žena Gazala Amir zapustila že po treh dneh skupnega življenja. Združenje ima sedaj samo šest članov. Vsi ti so pa bili v zadnjih dveh letih možje — Gazale Amir.

»Pomurski vestnik se v letošnjem novembru obrača tudi na svoje stare, zveste naročnike. Pripravil je zanimivo anketo, s katero želi izvedeti, s kakšno vsebino in v kakšnem zunanjem oblačilu naj se v prihodnje predstavlja svojim bralcem. Vaše pripombe, mnenja, sugestije in pobude bodo uredništvu zelo dragoceno napotilo. Zato sprejmite z naklonjenostjo in razumevanjem v svojo hišo anketarja, ki vas bo prijazno povprašal o tem in onem. Oblikujmo skupno — naš Pomurski vestnik!«

»V Pomurju se je že pričela akcija za razširitev našega domačega lista — Pomurskega vestnika. Nove naročnike zbirajo krajevne organizacije SZDL. Z območja soboške občine so že prispele prve ugodne vesti o novih naročnikih in prijateljih našega pokrajinskega časnika. Postanite tudi vi njegov zvesti bralec. Naročite se nanj in se tako sami prepričajte o njegovi koristnosti.«